# LAPORAN
# BASIS DATA LINGKUNGAN HIDUP
# DAERAH KOTA MEDAN TAHUN 2003

**Diterbitkan : januari 2004**

**Data : januari 2003 – Desember 2003**

## Dinas Pengelolaan lingkungan hidup, Energi dan sumber daya mineral kota Medan Sumatera Utara

# DAFTAR ISI / TABEL


| | | Halaman |
|---|---|---|
| KATA SAMBUTAN | | i |
| KATA PENGANTAR | | ii |
| LAMBANG DAERAH | | iii |
| PETA KOTA MEDAN | | iv |
| DAFTAR ISI / TABEL | | v |
| ABSTRAK | | vii |
| **BAB I** | **KEPENDUDUKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)** | 1 |
| **Tabel DE-1** | Penduduk Menurut Golongan Umur dan Jenis Kelamamin | |
| **Tabel DE-2A** | Rasio Jenis Kelamin Menurut Golongan Umur | |
| **Tabel DE-2B** | Penduduk Menurut Kecamatan dan Golongan Umur | |
| **Tabel DE-4** | Perempuan Usia subur (15-49 Tahun), Jumlah Anal Pernah Dilahirkan dan Yang Masih Hidup Menurut Golongan Umur Ibunya | |
| **Tabel DE-3** | Kelompok Umur Khusus, dan Rasio Ketergantungan Umur | |
| **Tabel DE-5B** | Migran Selama Hidup (Masuk/Keluar) Kota Medan Menurut Kelompok Umur. Dan Jenis Kelamin | |
| **Tabel DE1-2** | Partisipasi Keluarga Berencana dan Alat/KB Yang Digunakan | |
| **Tabel DE1-3** | Migrasi Total (Masuk/Keluar) Kota Medan Menurut Kelompok Umur, dan Jenis Kelamin | |
| **Tabel DE1-4** | Persentase Migran Masuk Dari Daerah Pedesaan Menurut Alasan Utama Pindah Ketempat Tinggal Sekarang | |

**BAB II PENDIDIKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)** 10

**Tabel DS-1** Penduduk 10 Tahun ke Atas Menurut Golongan Umur, Jenis Kelamin dan Status Perkawina

**Tabel DS-2A** Penduduk Laki-laki Usia 5 Tahun ke Atas Menurut Golongan Umur, dan Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan

**Tabel DS-2B** Penduduk Perempuan Usia 5 Tahun ke Atas Menurut Golongan Umur dan Pendidikan Tertinggi Yang Di Tamatkan

**Tabel DS-2C** Penduduk Laki-laki dan Perempuan Usia 5 Tahun ke Atas Menurut Golongan Umur, dan Pendidikan tertinggi Yamg Ditamatkan

**Tabel DS-3A** Penduduk Laki-laki Usia 5-24 Tahun Menurut Golongan Umur, dan Status Pendidikan

**Tabel DS-3B** Penduduk Perempuan Usia 5-24 Tahun Menurut Golongan Umur dan Status Pendidikan

**Tabel DS-3C** Penduduk Laki-laki dan Perempuan Usia 5-24 Tahun Menurut Golongan Umur dan Status Pendidikan

**Tabel DS-4A** Penduduk Laki-laki Usia Kerja (15-64) Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan dan Kegiatan Selama Seminggu Yang lalu

**Tabel DS-4B** Penduduk Perempuan Usia Kerja (15-64) Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan dan Kegiatan Selama Seminggu Yang Lalu

**Tabel DS-4C** Penduduk Laki-laki dan Perempuan Usia Kerja (15-64) Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan dan Kegiatan Selama Seminggu Yang Lalu

**Tabel DS-5A** Penduduk Perempuan Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Seminggu Yang Lalu Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan, Dan Pekerjaan Utama

**Tabel DS-5A** Penduduk Laki-laki Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Seminggu Yang Lalu Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan, Dan Pekerjaan Utama 2.3.1.8 Status Pekerja Utama

**Tabel DS-5C** Penduduk Laki-laki dan Perempuan Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Seminggu Yang Lalu Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan, Dan Pekerjaan Utama

**Tabel DS-6A** Penduduk Laki-laki Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Seminggu Yang Lalu Menurut Golongan Umur dan Lapangan Pekerjaan Utama

**Tabel DS-6B** Penduduk Perempuan Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Seminggu Yang Lalu Menurut Golongan Umur dan Lapangan Pekerjaan Utama

**Tabel DS-6C** Penduduk Laki-laki dan Perempuan Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Seminggu Yang Lalu Menurut Golongan Umur dan Lapangan Pekerjaan Utama

**Tabel DS-7A** Jumlah Penduduk, Luas Daerah, Kepadatan dan Jumlah Sekolah Menurut Kecamatan dan Tingkat Pendidikan.

**Tabel DS-7B** Rata- rata Jarak Ke Sekelolah Menurut Kecamatan dan Tingkat Pendidikan

**BAB III KESEHATAN (SUMBER DAYA MANUSIA)** 29

**Tabel DS-8B** jarak Rara-rata Fasilitas Kesehatan dan Rasio Tenaga Medis/1000.

**Tabel DS-9A** Jumlah Rumah Tangga Menurut Kecamatan & Tempat Pembuangan Sampah Rumah Tangga

**Tabel DS-9B** Persentase Rumah Tangga Menurut Tempat Pembuangan Sampah dan Kecamatan

**Tabel DS-9C** Beban Limbah Padat / Sampah Kota Menurut Kecamatan dan Tk. Pendapatan

**Tabel DS-9C** Beban Limbah Padat / Sampah Kota Menurut Kecamatan dan Tk. Pendapatan

**Tabel DS-9C** Beban Limbah Padat / Sampah Kota Menurut Kecamatan dan Tk. Pendapatan

**Tabel DS-10** Jumlah Listrik dan Bahan Bakar Yang Dipakai Menurut Jenisnya

**Tabel DS-11** Jumlah Penduduk dan Jumlah Rumah Tangga
**Tabel DS-12A** Jumlah Penduduk dan Jumlah Rumah Tangga Menurut Sumber Air
**Tabel DS-12B** Jumlah Penduduk dan Jumlah Rumah Tangga Menurut Sumber Air
**Tabel DS1-1** Penduduk 15-64 Tahun Yang Bekerja Menurut Jenis Pekerjaan Utama dan Jenis Kelamin
**Tabel DS1-2** Penduduk 15-64 Tahun Yang Bekerja Menurut Status pekerjaan Utama dan Jenis Kelamin
**Tabel DS1-3** Penduduk 15-64 Tahun Keatas Yang Bekerja Menurut Jumlah Jam Kerja Seminggu dan Jenis Kelamin
**Tabel SE-1A** Kegiatan sosio Ekonomi Menurut Sektor
**Tabel SE-1B** Indikator Sosio Ekonomi Menurut Sektor
**Tabel SE-2** Kegiatan Sektor Industri Pengolahan
**Tabel SE-2** Kegiatan Sektor Industri Pengolahan
**Tabel SE-2** Kegiatan Sektor Industri Pengolahan
**Tabel SE-5** Neraca perikanan
**Tabel SE-6A** Neraca Peternakan (Ternak)
**Tabel SE-6B** Neraca Peternakan (Unggas)
**Tabel SE.1-1** PDRB Per Kapita Kota Medan Menurut Harga Berlaku dan Harga Konstan 1993
**Tabel SE.1-2** PDRB Kota Medan Atas Harga Berlaku dan Harga Konstan 1999 dan 2003

**BAB IV PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)** 52

**Tabel SP.1A1** Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan
**Tabel SP.1A1** Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan
**Tabel SP.1A2** Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan
**Tabel SP.1A2** Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan
**Tabel SP.1A3** Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan

**Tabel SP.1A3** Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan
**Tabel SP.1A4** Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan
**Tabel SP.1B** Beban Pencemaran Udara dari Sumber Tetap (Konsumsi Bahan Bakar)
**Tabel SP.1B** Beban Pencemaran Udara dari Sumber Tetap (Konsumsi Bahan Bakar
**Tabel SP.1C** Beban Pencemaran Udara dari Sumber Bergerak (Konsumsi Bahan Bakar)
**Tabel SP.1C** Beban Pencemaran Udara dari Sumber Bergerak
**Tabel SP.10** Rangkuman Beban Pencemaran Udara dari Sumber Bergerak
**Tabel SP.2A1** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A1** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A1** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A1** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A2** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A2** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A2** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A3** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A3** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A4** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri
**Tabel SP.2A4** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A4** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri
**Tabel SP.2A5** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan

**Tabel SP.2A5** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A6** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2A6** Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari sumber Efluen Industri Pengolahan
**Tabel SP.2B** Rangkuman Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air
**Tabel SP.3a** Beban Limbah Padat Industri Pengolahan
**Tabel SP.3a** Beban Limbah Padat Industri Pengolahan
**Tabel SP.3a** Beban Limbah Padat Industri Pengolahan
**Tabel SP.3a** Beban Limbah Padat Industri Pengolahan
**Tabel SP.3B** Beban Limbah Padat Dari Sumber-sumber Non Industri Pengolahan
**Tabel SP4-1** Hasil Pemeriksaan Air Sungai Deli Yang Dilakukan Pada 10 Titik Sampel
**Tabel SP4-2** Hasil Pengujian Sampel Air Usaha-usaha di Sepanjang Sungai Deli
**Tabel SP4-3** Limbah Cair Industri Terhadap Baku Mutu Limbah

**BAB V PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)** 88

**Tabel SD.1A** Luas Wilayah Menurut Kecamatan dan Penggunaan Lahan Utama, Cadangan Pada Awal Tahun
**Tabel SD.1B** Luas Wilayah Menurut Kecamatan dan Penggunaan Lahan Utama, Perubahan Selama Satu Tahun
**Tabel SD.1C** Distribusi Persentase Luas Wilayah Menurut Penggunaan Lahab Pada Awal Tahun
**Tabel SD.3** Neraca Energi, Konsumsi (Satuan Fisik)
**Tabel SD.4** Habitat
**Tabel SD.5A** Keadaan Flora dan Fauana
**Tabel SD.5B** Daftar Flora dan Fauana Yang Dilindungi
**Tabel SD.5B** Daftar Flora dan Fauana Yang Dilindungi
**Tabel SD5.1** Indeks Diversitas Phytoplankton dan Zooplankton pada Sungai-sungai

**Tabel SD5.2** Indeks Diversitas Phytoplankton dan Zooplankton pada Sungai-sungai
**Tabel SD5.3** Kualitas Air Bawah Tanah di Kota Medan (Kec, Medan Belawan dan Medan Labuhan)
**Tabel SD5.3** Kualitas Air Bawah Tanah di Kota Medan (Kec, Medan Belawan dan Medan Labuhan)

**BAB VI PARIWISATA (SUMBER DAYA BUATAN)** 100

**Tabel SDB6.1** Daftar Kunjungan Wisatawan Mancanegara Yang Datang Di Kota Medan
**Tabel SDB6.2** Data Perumahan dan Pemukiman

## BAB I : KEPENDUDUKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DE-1 : Penduduk Menurut Golongan Umur dan Jenis Kelamin**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 1990 dan 2003**

| UMUR | SENSUS TERAKHIR 1990 | | | TAHUN 2003 | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Laki-Laki | Perempuai | Jumlah | Laki-Laki | Perempuai | Jumlah |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| 0 - 4 | 95.447 | 91.337 | 186.784 | 95.037 | 84.888 | 179.925 |
| 5 - 9 | 106.375 | 100.000 | 206.375 | 101.531 | 98.393 | 199.924 |
| 10 - 14 | 101.154 | 97.511 | 198.665 | 120.805 | 112.410 | 233.215 |
| 15 - 19 | 108.277 | 113.126 | 221.403 | 135.334 | 124.090 | 259.424 |
| 20 - 24 | 109.647 | 119.179 | 228.826 | 95.189 | 133.803 | 228.992 |
| 25 - 29 | 84.238 | 86.198 | 170.436 | 86.282 | 102.778 | 189.060 |
| 30 - 34 | 66.050 | 64.425 | 130.475 | 86.424 | 86.277 | 172.701 |
| 35 - 39 | 52.127 | 47.566 | 99.693 | 72.554 | 82.267 | 154.821 |
| 40 - 44 | 33.477 | 31.351 | 64.828 | 58.689 | 60.367 | 119.056 |
| 45 - 49 | 30.943 | 30.457 | 61.400 | 59.931 | 53.143 | 113.074 |
| 50 - 54 | 26.694 | 26.675 | 53.369 | 36.500 | 39.273 | 75.773 |
| 55 - 59 | 16.914 | 17.143 | 34.057 | 29.200 | 32.485 | 61.685 |
| 60 - 64 | 14.603 | 14.921 | 29.524 | 23.578 | 26.863 | 50.441 |
| 65 - 69 | 11.202 | 11.800 | 23.002 | 16.643 | 17.520 | 34.163 |
| 70 - 74 | 4.824 | 3.703 | 8.527 | 7.665 | 10.950 | 18.615 |
| 75 + | 3.882 | 9.806 | 13.688 | 8.613 | 9.125 | 17.738 |
| **Jumlah** | **865.854** | **865.198** | **1.731.052** | **1.033.975** | **1.074.632** | **2.108.607** |
| Pertumbuhan (1990-2002) : Persentase per tahun | | | | 1,79 | 2,19 | 1,99 |
| Rasio Jenis Kelamin | | | 100,08 | | | 96,22 |
| Rasio Ketergantungan Umur : | | | 58,23 | | | 47,97 |
| Rasio Ketergantungan Anak : | | | 54,10 | | | 43,02 |
| Rasio Ketergantungan Usia Lanjut : | | | 4,13 | | | 4,95 |
| Titik Tengah Umur (Md) | | | 24,15 | | | 24,79 |

***Sumber*** *: SP"90 dan SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

***Keterangan*** *:*

⇒ *Rasio jenis kelamin sama dengan jumlah penduduk laki-laki dibagi dengan jumlah penduduk perempuan kali 100 persen*

⇒ *Rasio ketergantungan umur (RKU) jumlah penduduk berusia di bawah 15 dan 65 tahun ke atas dibagi jumlah penduduk berusia 15-64 tahun kali 100 persen*

⇒ *Rasio ketergantungan anak (RKA) jumlah penduduk berusia di bawah 15 dibagi dengan jumlah penduduk berusia 15-64 tahun kali 100 persen*

⇒ *Rasio ketergantungan umur (RKLANSIA) jumlah penduduk 65 tahun ke atas dibagi dengan jumlah penduduk berusia 15-64 tahun kali 100 persen*

## BAB I : KEPENDUDUKAN (SUMBER DAYA MANUSIA )

**Tabel DE-2A : Rasio Jenis Kelamin Menurut Golongan Umur**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 1990 dan 2003**

| UMUR | SENSUS TERAKHIR 1990 | | | TAHUN 2003 | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Laki-Laki | Perempuan | Rasio | Laki-Laki | Perempuan | Rasio |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| 0 - 4 | 95.447 | 91.337 | 104,50 | 95.037 | 84.888 | 111,96 |
| 5 - 9 | 106.375 | 100.000 | 106,38 | 101.531 | 98.393 | 103,19 |
| 10 - 14 | 101.154 | 97.511 | 103,74 | 120.805 | 112.410 | 107,47 |
| 15 - 19 | 108.277 | 113.126 | 95,71 | 135.334 | 124.090 | 109,06 |
| 20 - 24 | 109.647 | 119.179 | 92,00 | 95.189 | 133.803 | 71,14 |
| 25 - 29 | 84.238 | 86.198 | 97,73 | 86.282 | 102.778 | 83,95 |
| 30 - 34 | 66.050 | 64.425 | 102,52 | 86.424 | 86.277 | 100,17 |
| 35 - 39 | 52.127 | 47.566 | 109,59 | 72.554 | 82.267 | 88,19 |
| 40 - 44 | 33.477 | 31.351 | 106,78 | 58.689 | 60.367 | 97,22 |
| 45 - 49 | 30.943 | 30.457 | 101,60 | 59.931 | 53.143 | 112,77 |
| 50 - 54 | 26.694 | 26.675 | 100,07 | 36.500 | 39.273 | 92,94 |
| 55 - 59 | 16.914 | 17.143 | 98,66 | 29.200 | 32.485 | 89,89 |
| 60 - 64 | 14.603 | 14.921 | 97,87 | 23.578 | 26.863 | 87,77 |
| 65 - 69 | 11.202 | 11.800 | 94,93 | 16.643 | 17.520 | 94,99 |
| 70 - 74 | 4.824 | 3.703 | 130,27 | 7.665 | 10.950 | 70,00 |
| 75 + | 3.882 | 9.806 | 39,59 | 8.613 | 9.125 | 94,39 |
| **Jumlah** | **865.854** | **865.198** | **100,08** | **1.033.975** | **1.074.632** | **96,22** |

***Sumber*** *: SP"90 dan SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

## BAB I : KEPENDUDUKAN (SUMBER DAYA MANUSIA )

**Tabel DE-2B : Penduduk Menurut Kecamatan dan Golongan Umur**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KECAMATAN | GOLONGAN UMUR | | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Anak-Anal (0-14 | Remaja (15-19) | Muda (20-39) | Dewasa (40-54) | Tua (55-64) | Lansia (65+) | |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] |
| 1. Medan Tuntungan | 23.930 | 10.071 | 19.498 | 10.340 | 3.853 | 2.501 | 70.193 |
| 2. Medan Selayang | 20.275 | 8.544 | 16.530 | 8.764 | 3.252 | 2.139 | 59.504 |
| 3. Medan Johor | 31.517 | 13.570 | 42.635 | 17.619 | 3.133 | 4.668 | 113.142 |
| 4. Medan Amplas | 29.817 | 12.783 | 40.276 | 16.673 | 2.969 | 4.426 | 106.944 |
| 5. Medan Denai | 44.326 | 17.146 | 47.995 | 21.562 | 6.340 | 2.767 | 140.136 |
| 6. Medan Tembung | 45.225 | 17.489 | 48.978 | 21.995 | 6.470 | 2.824 | 142.981 |
| 7. Medan Kota | 23.260 | 13.199 | 46.300 | 19.373 | 10.828 | 6.294 | 119.254 |
| 8. Medan Area | 29.101 | 16.506 | 57.893 | 24.222 | 13.531 | 7.762 | 149.015 |
| 9. Medan Baru | 19.850 | 6.717 | 20.237 | 7.347 | 2.886 | 3.073 | 60.110 |
| 10. Medan Polonia | 18.706 | 6.269 | 19.335 | 6.885 | 2.746 | 3.016 | 56.957 |
| 11. Medan Maimun | 18.648 | 6.316 | 18.976 | 6.901 | 2.710 | 2.870 | 56.421 |
| 12. Medan Sunggal | 32.171 | 12.260 | 39.080 | 12.584 | 4.689 | 2.713 | 103.497 |
| 13. Medan Helvetia | 32.519 | 12.397 | 39.528 | 2.614 | 4.746 | 2.750 | 94.554 |
| 14. Medan Barat | 28.607 | 14.956 | 33.165 | 20.103 | 6.649 | 3.485 | 106.965 |
| 15. Medan Petisah | 25.498 | 13.304 | 29.363 | 17.877 | 5.877 | 3.381 | 95.300 |
| 16. Medan Timur | 25.702 | 15.120 | 46.632 | 20.823 | 9.272 | 4.893 | 122.442 |
| 17. Medan Perjuangan | 26.321 | 15.514 | 47.759 | 21.351 | 9.471 | 5.078 | 125.494 |
| 18. Medan Deli | 35.612 | 15.542 | 39.412 | 12.829 | 3.158 | 982 | 107.535 |
| 19. Medan Labuhan | 25.576 | 11.162 | 28.301 | 9.233 | 2.266 | 636 | 77.174 |
| 20. Medan Marelan | 30.614 | 11.295 | 24.351 | 13.734 | 4.393 | 3.480 | 87.867 |
| 21. Medan Belawan | 45.789 | 9.264 | 39.330 | 15.074 | 2.887 | 778 | 113.122 |
| **Jumlah** | **613.064** | **259.424** | **745.574** | **307.903** | **112.126** | **70.516** | **2.108.607** |

***Sumber*** *: Diolah dari SUSENAS, dan Registrasi Penduduk, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

## BAB I : KEPENDUDUKAN (SUMBER DAYA MANUSIA}

**Tabel DE-3 : Kelompok Umur Khusus, dan Rasio Ketergantungan Umur**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 1990 dan 2003**

| UMUR | SENSUS TERAKHIR 1990 | TAHUN 2003 | KETERANGAN |
|---|---|---|---|
| [1] | [2] | [3] | [4] |
| 0 – 14 | 591.824 | 613064 | Penduduk Usia Anak-Anak |
| 15 – 19 | 221.403 | 259424 | Penduduk Usia Remaja |
| 20 – 39 | 629.430 | 745574 | Penduduk Usia Muda/Pra Dewasa |
| 40 – 54 | 179.597 | 307903 | Penduduk Usia Dewasa |
| 55 - 64 | 63.581 | 112126 | Penduduk Usia Tua/Purna |
| 65 + | 45.217 | 70516 | Penduduk Lanjut Usia |
| **Jumlah** | **1.731.052** | **2.108.607** | |
| RKU | 58,23 | 47,97 | Rasio Ketergantungan Umur (=Age DR) |
| RKU Anak | 54,10 | 43,02 | Rasio Ketergantungan Anak |
| RKU Remaja | 20,24 | 18,20 | Rasio Ketergantungan Remaja |
| RKU Muda | 57,53 | 52,32 | Rasio Ketergantungan Muda/Pra Dewasa |
| RKU Dewasa | 16,42 | 21,61 | Rasio Ketergantungan Dewasa |
| RKU Tua | 5,81 | 7,87 | Rasio Ketergantungan Tua/Purna |
| RKU LANSIA | 4,13 | 4,95 | Rasio Ketergantungan Lanjut Usia |

***Sumber*** *: SP"90 dan SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*
***Keterangan*** *:*
⇒ *Sebenarnya RKU bukanlah suatu indikator ekonomi, akan tetapi rasio antara dua golongan umur tertentu yaitu (0-14) dan (65+) dibagi dengan (15-64)*

## BAB I : KEPENDUDUKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DE-4 : Perempuan Usia Subur (15-49 Tahun), Jumlah Anak Pernah Dilahirkan dan Yang Masih Hidup Menurut Golongan Umur Ibunya**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 1990 dan 2003**

| UMUR | SENSUS TERAKHIR 1990 | | | TAHUN 2003 | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Penduduk Perempuan | Jumlah ALH | Masih Hidup | Penduduk Perempuan | Jumlah ALH | Masih Hidup |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| 15 - 19 | 113.126 | 3.394 | 3.394 | 124.090 | 730 | 730 |
| 20 - 24 | 119.179 | 47.672 | 46.480 | 133.803 | 22.919 | 22.554 |
| 25 - 29 | 86.598 | 136.825 | 129.897 | 102.778 | 91.894 | 90.799 |
| 30 - 34 | 64.425 | 190.054 | 178.457 | 86.277 | 173.568 | 167.363 |
| 35 - 39 | 47.566 | 188.837 | 176.946 | 82.267 | 255.115 | 245.990 |
| 40 - 44 | 31.351 | 144.528 | 133.242 | 60.367 | 218.397 | 207.812 |
| 45 - 49 | 30.457 | 161.422 | 146.803 | 53.143 | 230.457 | 219.507 |
| Jumlah | 492.702 | 872.732 | 815.219 | 642.725 | 993.080 | 954.755 |

***Sumber*** *: SP"90 dan SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

## BAB I : KEPENDUDUKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DE-5B : Migran Selama Hidup (Masuk/Keluar) Kota Medan Menurut Kelompok Umur, danJenis Kelamin**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KELOMPOK UMUR | Penduduk | MIGRAN MASUK | | | MIGRAN KELUAR | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Pria | Wanita | Jumlah | Pria | Wanita | Jumlah |
| (1) | (2) | (3) | (4) | (5) | (6) | (7) | (8) |
| 0-4 | 209.692 | 5.909 | 6.531 | 12.440 | 9.486 | 9.017 | 18.503 |
| 5-9 | 194.427 | 10.885 | 10.885 | 21.770 | 17.553 | 20.877 | 38.430 |
| 10-14 | 214.331 | 13.062 | 14.076 | 27.138 | 22.086 | 19.978 | 42.064 |
| 15-19 | 232.842 | 30.167 | 28.071 | 58.238 | 22.975 | 22.932 | 45.907 |
| 20-24 | 216.900 | 41.836 | 41.836 | 83.672 | 28.608 | 25.886 | 54.494 |
| 25-29 | 189.221 | 33.980 | 41.998 | 75.978 | 30.413 | 35.560 | 65.973 |
| 30-34 | 157.026 | 37.482 | 38.956 | 76.438 | 39.713 | 29.983 | 69.696 |
| 35-39 | 124.805 | 28.855 | 24.569 | 53.424 | 30.950 | 32.318 | 63.268 |
| 40-44 | 87.174 | 25.583 | 19.985 | 45.568 | 23.144 | 18.775 | 41.919 |
| 45-49 | 71.543 | 16.794 | 25.353 | 42.147 | 16.086 | 7.655 | 23.741 |
| 50-54 | 69.447 | 23.798 | 21.540 | 45.338 | 10.509 | 5.944 | 16.453 |
| 55-59 | 59.252 | 23.176 | 18.349 | 41.525 | 7.723 | 6.895 | 14.618 |
| 60-64 | 29.788 | 9.330 | 9.100 | 18.430 | 1.632 | 2.560 | 4.192 |
| 65+ | 45.487 | 15.320 | 18.660 | 33.980 | 5.963 | 5.589 | 11.552 |
| **JUMLAH** | **1.901.935** | **316.177** | **319.909** | **636.086** | **266.841** | **243.969** | **510.810** |

***Sumber*** *: SUPAS 1995, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

## BAB I : KEPENDUDUKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DE1-2.**
Partisipasi Keluarga Berencana, dan Alat/Cara KB Yang Digunakan
Kota Medan, Tahun 1993 s.d. 2003

| PARTISIPASI KB/ ALAT-CARA KB YANG DIGUNAKAN | TAHUN | | | |
|---|---|---|---|---|
| | 1993 | 1995 | 1997 | 1999 |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] |
| **PARTISIPASI KB** (Wanita 15-49 Tahun Yang Masih KB) | 48,00 | 47,66 | 44,03 | 48,18 |
| **ALAT/CARA YANG DIGUNAKAN** | | | | |
| - M O W | 1,83 | 4,81 | 4,59 | 4,40 |
| - M O P | 1,93 | 3,65 | 2,19 | 2,91 |
| - IUD/AKDR | 16,19 | 15,15 | 15,70 | 16,28 |
| - Suntik | 38,54 | 30,24 | 29,02 | 28,23 |
| - PIL | 25,10 | 34,23 | 30,38 | 36,34 |
| - Kondom | 4,31 | 3,61 | 1,79 | 1,65 |
| - Susuk KB | 1,83 | 1,92 | 8,34 | 3,58 |
| - Lainnya | 4,80 | 3,37 | 1,75 | 0,55 |
| - Tradisional | 5,48 | 3,03 | 1,96 | 6,06 |
| **Jumlah** | **100,00** | **100,00** | **100,00** | **100,00** |

***Sumber*** *: Survei Sosial Ekonomi Nasional, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

## BAB I : KEPENDUDUKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DE1-3.**
Migrasi Total (Masuk/Keluar) Kota Medan
Menurut Kelompok Umur, dan Jenis Kelamin
Tahun 2003

| KELOMPOK UMUR | Penduduk | MIGRAN MASUK | | | MIGRAN KELUAR | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Pria | Wanita | Jumlah | Pria | Wanita | Jumlah |
| (1) | (2) | (3) | (4) | (5) | (6) | (7) | (8) |
| 0-4 | 209.692 | 5.909 | 7.775 | 13.684 | 8.073 | 8.294 | 16.367 |
| 5-9 | 194.427 | 13.373 | 12.751 | 26.124 | 20.592 | 22.574 | 43.166 |
| 10-14 | 214.331 | 14.306 | 17.808 | 32.114 | 26.015 | 24.305 | 50.320 |
| 15-19 | 232.842 | 33.588 | 32.425 | 66.013 | 25.508 | 26.309 | 51.817 |
| 20-24 | 216.900 | 45.257 | 45.879 | 91.136 | 27.172 | 34.377 | 61.549 |
| 25-29 | 189.221 | 38.334 | 45.730 | 84.064 | 42.226 | 45.025 | 87.251 |
| 30-34 | 157.026 | 41.836 | 41.755 | 83.591 | 44.134 | 34.003 | 78.137 |
| 35-39 | 124.805 | 31.654 | 29.234 | 60.888 | 38.055 | 40.938 | 78.993 |
| 40-44 | 87.174 | 26.827 | 21.540 | 48.367 | 26.839 | 20.219 | 47.058 |
| 45-49 | 71.543 | 18.349 | 26.597 | 44.946 | 18.870 | 12.311 | 31.181 |
| 50-54 | 69.447 | 25.975 | 22.162 | 48.137 | 12.740 | 11.707 | 24.447 |
| 55-59 | 59.252 | 24.109 | 18.971 | 43.080 | 12.654 | 9.538 | 22.192 |
| 60-64 | 29.788 | 9.641 | 9.411 | 19.052 | 6.073 | 5.712 | 11.785 |
| 65+ | 45.487 | 16.253 | 18.971 | 35.224 | 10.509 | 8.769 | 19.278 |
| **JUMLAH** | **1.901.935** | **345.411** | **351.009** | **696.420** | **319.460** | **304.081** | **623.541** |

***Sumber*** *: SUPAS 1995, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**Tabel DE1-4.**
Persentase Migran Masuk Dari Daerah Pedesaan
Menurut Alasan Utama Pindah Ke Tempat Tinggal Sekarang
Tahun 2003

| ALASAN PINDAH | KOTA | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | Medan | Jakarta | Bandung | Semarang | Surabaya |
| (1) | (2) | (3) | (4) | (5) | (6) |
| Pekerjaan | 15,8 | 21,5 | 28,5 | 43,4 | 17,0 |
| Mencari Pekerjaan | 13,6 | 26,9 | 24,6 | 10,1 | 33,2 |
| Usaha/Pekerjaan Baru | 2,3 | 2,7 | 2,2 | 2,0 | 0,9 |
| Pendapatan Lebih Baik | 0,0 | 1,9 | 0,0 | 1,0 | 3,1 |
| Pendidikan | 27,1 | 2,7 | 16,8 | 14,1 | 10,8 |
| Perubahan Status Perkawinan | 4,0 | 2,1 | 5,0 | 0,0 | 4,0 |
| Ikut Suami/Istri/Ortu/Anak | 28,8 | 32,3 | 19,6 | 25,3 | 26,0 |
| Ikut Saudara Kandung/Famili | 2,3 | 5,6 | 0,6 | 4,0 | 3,6 |
| Perumahan | 3,4 | 3,3 | 1,7 | 0,0 | 0,4 |
| Pensiun | 0,6 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 |
| Lainnya | 2,3 | 1,0 | 1,1 | 0,0 | 0,9 |
| **Jumlah** | **100,0** | **100,0** | **100,0** | **100,0** | **100,0** |

**Sumber** : Badan Pusat Statistik Kota Medan, Survei Urbanisasi 1995

## BAB II : PENDIDIKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DS-1** : **Penduduk 10 Tahun Ke Atas Menurut Golongan Umur, Jenis Kelamin dan Status Perkawinan**
**Kota** : **MEDAN**
**Data Tahun** : **2003**

| UMUR | LAKI-LAKI | | | | PEREMPUAN | | | | JUMLAH | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Belum Kawin | Duda | Kawin | Jumlah | Belum Kawin | Janda | Kawin | Jumlah | Belum Kawin | Duda/ Janda | Kawin | Jumlah |
| | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] | [11] | [12] | [13] |
| 10-14 | 120,8 | 0,0 | 0,0 | 120,8 | 112,4 | 0,0 | 0,0 | 112,4 | 233,2 | 0,0 | 0,0 | 233,2 |
| 15-19 | 134,6 | 0,0 | 0,7 | 135,3 | 121,0 | 0,0 | 3,1 | 124,1 | 255,6 | 0,0 | 3,9 | 259,4 |
| 20-24 | 89,9 | 0,0 | 5,3 | 95,2 | 109,9 | 1,1 | 22,8 | 133,8 | 199,8 | 1,1 | 28,1 | 229,0 |
| 25-29 | 53,7 | 0,4 | 32,3 | 86,3 | 43,1 | 2,6 | 57,2 | 102,8 | 96,7 | 2,9 | 89,4 | 189,1 |
| 30-34 | 23,7 | 0,4 | 62,3 | 86,4 | 13,1 | 3,7 | 69,5 | 86,3 | 36,9 | 4,0 | 131,8 | 172,7 |
| 35-39 | 7,7 | 0,4 | 64,5 | 72,6 | 7,3 | 6,2 | 68,8 | 82,3 | 15,0 | 6,6 | 133,3 | 154,8 |
| 40-44 | 2,6 | 1,1 | 55,0 | 58,7 | 4,0 | 5,4 | 51,0 | 60,4 | 6,6 | 6,5 | 106,0 | 119,1 |
| 45-49 | 1,5 | 1,8 | 56,6 | 59,9 | 4,0 | 7,3 | 41,8 | 53,1 | 5,5 | 9,1 | 98,5 | 113,1 |
| 50-54 | 0,7 | 1,1 | 34,7 | 36,5 | 0,7 | 7,7 | 30,9 | 39,3 | 1,5 | 8,8 | 65,6 | 75,8 |
| 55-59 | 0,4 | 0,7 | 28,1 | 29,2 | 0,4 | 8,8 | 23,4 | 32,5 | 0,7 | 9,5 | 51,5 | 61,7 |
| 60-64 | 0,0 | 1,5 | 22,1 | 23,6 | 0,4 | 12,0 | 14,5 | 26,9 | 0,4 | 13,5 | 36,6 | 50,4 |
| 65-69 | 0,0 | 3,5 | 13,1 | 16,6 | 0,4 | 10,2 | 6,9 | 17,5 | 0,4 | 13,7 | 20,1 | 34,2 |
| 70-74 | 0,0 | 1,5 | 6,2 | 7,7 | 0,0 | 8,4 | 2,6 | 11,0 | 0,0 | 9,9 | 8,8 | 18,6 |
| 75+ | 0,0 | 2,2 | 6,4 | 8,6 | 0,0 | 7,3 | 1,8 | 9,1 | 0,0 | 9,5 | 8,2 | 17,7 |
| **Jumlah** | 435,4 | 14,5 | 387,5 | 837,4 | 416,7 | 80,6 | 394,1 | 891,4 | 852,1 | 95,0 | 781,6 | 1.728,8 |

***Sumber*** : *SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : PENDIDIKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-2A : Penduduk Laki-Laki Usia 5 Tahun Ke Atas Menurut Golongan Umur, dan Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan**

**Kota : MEDAN**

**Data Tahun : 2003**

| UMUR | Tidak Pernah Sekolah | PENDIDIKAN TERTINGGI YANG DITAMATKAN | | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Tidak Tamat SD | Sekolah Dasar | S L T P | S L T A | Akademi/ Diploma | Sarjana | |
| | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 5 - 9 | 27,4 | 74,2 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 101,5 |
| 10 - 14 | 0,7 | 75,5 | 44,6 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 120,8 |
| 15 - 19 | 0,7 | 4,0 | 39,6 | 74,2 | 16,8 | 0,0 | 0,0 | 135,3 |
| 20 - 24 | 0,4 | 2,2 | 3,3 | 16,1 | 70,7 | 1,8 | 0,7 | 95,2 |
| 25 - 29 | 0,0 | 0,7 | 6,1 | 19,3 | 49,6 | 3,3 | 7,3 | 86,3 |
| 30 - 34 | 0,0 | 1,8 | 11,0 | 16,6 | 40,9 | 1,8 | 14,2 | 86,4 |
| 35 - 39 | 0,4 | 2,9 | 19,7 | 14,2 | 28,5 | 1,5 | 5,5 | 72,6 |
| 40 - 44 | 0,0 | 3,7 | 12,4 | 16,7 | 19,7 | 1,1 | 5,1 | 58,7 |
| 45 - 49 | 0,0 | 1,5 | 9,1 | 15,2 | 25,8 | 1,5 | 6,9 | 59,9 |
| 50 - 54 | 0,0 | 2,2 | 9,5 | 8,8 | 13,1 | 0,4 | 2,6 | 36,5 |
| 55 - 59 | 0,0 | 1,1 | 8,8 | 9,1 | 8,0 | 0,7 | 1,5 | 29,2 |
| 60 - 64 | 0,4 | 1,7 | 6,2 | 5,5 | 7,3 | 0,4 | 2,2 | 23,6 |
| 65 - 69 | 0,0 | 3,1 | 5,8 | 3,7 | 2,9 | 0,4 | 0,7 | 16,6 |
| 70 - 74 | 1,5 | 1,1 | 2,6 | 1,1 | 1,1 | 0,0 | 0,4 | 7,7 |
| 75 + | 0,0 | 2,4 | 4,0 | 1,8 | 0,4 | 0,0 | 0,0 | 8,6 |
| **Jumlah** | **31,4** | **178,0** | **182,6** | **202,3** | **284,8** | **12,8** | **47,1** | **938,9** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : PENDIDIKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-2B : Penduduk Perempuan Usia 5 Tahun Ke Atas Menurut Golongan Umur, dan Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan**

**Kota : MEDAN**

**Data Tahun : 2003**

| UMUR | Tidak Pernah Sekolah | PENDIDIKAN TERTINGGI YANG DITAMATKAN | | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Tidak Tamat SD | Sekolah Dasar | S L T P | S L T A | Akademi/ Diploma | Sarjana | |
| | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 5 - 9 | 28,2 | 70,1 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 98,4 |
| 10 - 14 | 0,4 | 66,0 | 46,1 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 112,4 |
| 15 - 19 | 0,0 | 3,3 | 33,5 | 74,3 | 13,0 | 0,0 | 0,0 | 124,1 |
| 20 - 24 | 0,0 | 2,9 | 13,0 | 24,2 | 86,4 | 4,7 | 2,6 | 133,8 |
| 25 - 29 | 0,0 | 2,9 | 11,4 | 21,1 | 50,6 | 6,6 | 10,2 | 102,8 |
| 30 - 34 | 0,0 | 3,7 | 20,9 | 15,2 | 37,1 | 4,7 | 4,7 | 86,3 |
| 35 - 39 | 0,0 | 7,2 | 19,8 | 19,9 | 28,1 | 4,7 | 2,6 | 82,3 |
| 40 - 44 | 1,1 | 6,2 | 16,6 | 14,6 | 16,4 | 2,2 | 3,3 | 60,4 |
| 45 - 49 | 0,4 | 4,7 | 18,6 | 14,6 | 12,6 | 1,8 | 0,4 | 53,1 |
| 50 - 54 | 0,4 | 2,8 | 11,0 | 11,0 | 11,0 | 2,6 | 0,7 | 39,3 |
| 55 - 59 | 1,8 | 2,9 | 15,3 | 5,8 | 5,5 | 1,1 | 0,0 | 32,5 |
| 60 - 64 | 1,5 | 5,1 | 9,0 | 5,8 | 4,7 | 0,7 | 0,0 | 26,9 |
| 65 - 69 | 1,8 | 4,0 | 7,3 | 2,9 | 1,5 | 0,0 | 0,0 | 17,5 |
| 70 - 74 | 2,6 | 2,6 | 4,4 | 0,7 | 0,7 | 0,0 | 0,0 | 11,0 |
| 75 + | 3,3 | 2,2 | 2,6 | 0,7 | 0,4 | 0,0 | 0,0 | 9,1 |
| **Jumlah** | **41,4** | **186,6** | **229,3** | **211,0** | **267,9** | **29,2** | **24,5** | **989,7** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : PENDIDIKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-2C : Penduduk Laki-Laki dan Perempuan Usia 5 Tahun Ke Atas Menurut Golongan Umur, dan Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan**

**Kota : MEDAN**

**Data Tahun : 2003**

| UMUR | Tidak Pernah Sekolah | PENDIDIKAN TERTINGGI YANG DITAMATKAN | | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Tidak Tamat SD | Sekolah Dasar | S L T P | S L T A | Akademi/ Diploma | Sarjana | |
| | Ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 5 - 9 | 55,6 | 144,3 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 199,9 |
| 10 - 14 | 1,1 | 141,5 | 90,7 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 233,2 |
| 15 - 19 | 0,7 | 7,3 | 73,1 | 148,5 | 29,8 | 0,0 | 0,0 | 259,4 |
| 20 - 24 | 0,4 | 5,1 | 16,3 | 40,4 | 157,0 | 6,6 | 3,3 | 229,0 |
| 25 - 29 | 0,0 | 3,7 | 17,4 | 40,4 | 100,2 | 9,9 | 17,5 | 189,1 |
| 30 - 34 | 0,0 | 5,5 | 31,9 | 31,8 | 78,0 | 6,6 | 19,0 | 172,7 |
| 35 - 39 | 0,4 | 10,1 | 39,5 | 34,1 | 56,6 | 6,2 | 8,0 | 154,8 |
| 40 - 44 | 1,1 | 9,9 | 29,0 | 31,3 | 36,1 | 3,3 | 8,4 | 119,1 |
| 45 - 49 | 0,4 | 6,2 | 27,7 | 29,8 | 38,4 | 3,3 | 7,3 | 113,1 |
| 50 - 54 | 0,4 | 5,0 | 20,4 | 19,7 | 24,1 | 2,9 | 3,3 | 75,8 |
| 55 - 59 | 1,8 | 4,0 | 24,1 | 15,0 | 13,5 | 1,8 | 1,5 | 61,7 |
| 60 - 64 | 1,8 | 6,8 | 15,2 | 11,3 | 12,0 | 1,1 | 2,2 | 50,4 |
| 65 - 69 | 1,8 | 7,2 | 13,1 | 6,6 | 4,4 | 0,4 | 0,7 | 34,2 |
| 70 - 74 | 4,0 | 3,7 | 6,9 | 1,8 | 1,8 | 0,0 | 0,4 | 18,6 |
| 75 + | 3,3 | 4,6 | 6,6 | 2,6 | 0,7 | 0,0 | 0,0 | 17,7 |
| **Jumlah** | **72,8** | **364,6** | **411,9** | **413,2** | **552,7** | **42,0** | **71,5** | **1,928,7** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : PENDIDIKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-3A : Penduduk Laki-Laki Usia 5-24 Tahun Menurut Golongan Umur, dan Status Pendidikan**

**Kota : MEDAN**

**Data Tahun : 2003**

| UMUR | Tidak Sekolah | MASIH SEKOLAH | | | | | JUMLAH | % Yang Masih Sekolah |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Sekolah Dasar | S L T P | S L T A | Akademi/ Diploma | Univer-sitas | | |
| | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | persen |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 5 - 6 | 26,1 | 6,6 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 32,6 | 20,14 |
| 7 - 12 | 2,0 | 135,8 | 8,8 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 146,6 | 98,61 |
| 13 - 15 | 9,3 | 5,5 | 53,7 | 4,4 | 0,0 | 0,0 | 72,8 | 87,17 |
| 16 - 18 | 19,1 | 0,0 | 6,6 | 52,3 | 0,7 | 0,7 | 79,3 | 75,99 |
| 19 - 24 | 74,4 | 0,0 | 0,4 | 11,3 | 8,0 | 27,4 | 121,5 | 38,76 |
| **Jumlah** | **130,9** | **147,8** | **69,3** | **68,0** | **8,8** | **28,1** | **452,9** | **71,10** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : PENDIDIKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-3B : Penduduk Perempuan Usia 5-24 Tahun Menurut Golongan Umur, dan Status Pendidikan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| UMUR | Tidak Sekolah | MASIH SEKOLAH | | | | | JUMLAH | % Yang Masih Sekolah |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Sekolah Dasar | S L T P | S L T A | Akademi/ Diploma | Sarjana | | |
| | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | persen |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 5 - 6 | 26,9 | 10,6 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 37,5 | 28,21 |
| 7 - 12 | 2,8 | 117,5 | 4,7 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 125,0 | 97,78 |
| 13 - 15 | 3,3 | 5,8 | 57,2 | 4,4 | 0,0 | 0,0 | 70,7 | 95,36 |
| 16 - 18 | 17,6 | 0,0 | 5,7 | 52,6 | 0,4 | 2,2 | 78,5 | 77,58 |
| 19 - 24 | 111,7 | 0,0 | 0,4 | 9,9 | 10,6 | 24,5 | 156,9 | 28,84 |
| **Jumlah** | **162,3** | **133,9** | **68,0** | **66,9** | **11,0** | **26,6** | **468,7** | **65,38** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : PENDIDIKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-3C : Penduduk Laki-Laki dan Perempuan Usia 5-24 Tahun Menurut Golongan Umur, dan Status Pendidikan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| UMUR | Tidak Sekolah | MASIH SEKOLAH | | | | | JUMLAH | % Yang Masih Sekolah |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Sekolah Dasar | S L T P | S L T A | Akademi/ Diploma | Sarjana | | |
| | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | persen |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 5 - 6 | 53,0 | 17,2 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 70,1 | 24,46 |
| 7 - 12 | 4,8 | 253,3 | 13,5 | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 271,6 | 98,23 |
| 13 - 15 | 12,6 | 11,3 | 110,9 | 8,8 | 0,0 | 0,0 | 143,6 | 91,21 |
| 16 - 18 | 36,6 | 0,0 | 12,3 | 104,9 | 1,1 | 2,9 | 157,8 | 76,78 |
| 19 - 24 | 186,1 | 0,0 | 0,7 | 21,2 | 18,6 | 51,8 | 278,4 | 33,17 |
| **Jumlah** | **293,1** | **281,8** | **137,4** | **134,8** | **19,7** | **54,8** | **921,6** | **68,19** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

## BAB II : PENDIDIKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DS-4A** : **Penduduk Laki-Laki Usia Kerja (15-64) Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan dan Kegiatan Selama Seminggu Yang Lalu**
**Kota** : **MEDAN**
**Data Tahun** : **2003**

| PENDIDIKAN TERTINGGI YANG DITAMATKAN | ANGKATAN KERJA | | | % Bekerja Thd Angkatan Kerja | BUKAN ANGKATAN KERJA | | | Jumlah Semua | Angkatan Kerja Terhadap Penduduk |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Bekerja | Mencari Kerja | Jumlah | | Sekolah | Tidak Sekolah | Jumlah | | |
| | ribuan | ribuan | ribuan | persen | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | persen |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| 1. Tidak Sekolah | 1,1 | 0,0 | 1,1 | 100,00 | 0,0 | 0,7 | 0,7 | 1,8 | 60,00 |
| 2. Tidak tamat SD | 17,0 | 2,2 | 19,2 | 88,59 | 0,7 | 1,8 | 2,6 | 21,8 | 88,25 |
| 3. Sekolah Dasar | 82,4 | 5,8 | 88,2 | 93,38 | 25,5 | 11,9 | 37,4 | 125,6 | 70,25 |
| 4. SMTP | 108,0 | 12,0 | 120,1 | 89,97 | 66,9 | 8,8 | 75,6 | 195,7 | 61,36 |
| 5. SMTA | 196,4 | 31,0 | 227,5 | 86,36 | 36,1 | 16,8 | 52,9 | 280,4 | 81,12 |
| 6. Diploma I/II/III | 11,3 | 0,7 | 12,0 | 93,94 | 0,0 | 0,4 | 0,4 | 12,4 | 97,06 |
| 7. Universitas | 39,1 | 6,2 | 45,3 | 86,29 | 0,0 | 0,7 | 0,7 | 46,0 | 98,41 |
| **Jumlah** | **455,3** | **58,0** | **513,4** | **88,70** | **129,2** | **41,1** | **170,3** | **683,7** | **75,09** |

***Sumber*** : *SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

## BAB II : PENDIDIKAN (SUMBEDR DAYA MANUSIA)

**Tabel DS-4B : Penduduk Perempuan Usia Kerja (15-64) Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan dan Kegiatan Selama Seminggu Yang Lalu**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| PENDIDIKAN TERTINGGI YANG DITAMATKAN | ANGKATAN KERJA | | | % Bekerja Thd Angkatan Kerja | BUKAN ANGKATAN KERJA | | | Jumlah Semua | Angkatan Kerja Terhadap Penduduk |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Bekerja | Mencari Kerja | Jumlah | | Sekolah | Tidak Sekolah | Jumlah | | |
| | ribuan | ribuan | ribuan | persen | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | persen |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| 1. Tidak Sekolah | 1,5 | 0,0 | 1,5 | 100,00 | 0,0 | 3,7 | 3,7 | 5,1 | 28,57 |
| 2. Tidak tamat SD | 18,3 | 1,8 | 20,1 | 90,91 | 0,0 | 21,6 | 21,6 | 41,7 | 48,16 |
| 3. Sekolah Dasar | 51,3 | 9,6 | 60,9 | 84,29 | 23,1 | 85,0 | 108,1 | 169,0 | 36,03 |
| 4. SMTP | 57,9 | 9,3 | 67,2 | 86,10 | 66,1 | 73,2 | 139,3 | 206,6 | 32,54 |
| 5. SMTA | 96,4 | 33,4 | 129,9 | 74,26 | 35,4 | 100,1 | 135,5 | 265,4 | 48,94 |
| 6. Diploma I/II/III | 16,8 | 5,1 | 21,9 | 76,67 | 0,4 | 6,9 | 7,3 | 29,2 | 75,00 |
| 7. Universitas | 16,1 | 5,5 | 21,5 | 74,58 | 0,0 | 2,9 | 2,9 | 24,5 | 88,06 |
| **Jumlah** | **258.2** | **64.7** | **322.9** | **79.95** | **125.0** | **293.4** | **418.4** | **741.3** | **43.56** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : PENDIDIKAN (SUMBEDR DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-4C : Penduduk Laki-Laki dan Perempuan Usia Kerja (15-64) Menurut endidikan Tertinggi Yang Ditamatkan dan Kegiatan Selama Seminggu Yang Lalu**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

**Laki-Laki + Perempuan**

| PENDIDIKAN TERTINGGI YANG DITAMATKAN | ANGKATAN KERJA | | | % Bekerja Thd Angkatan Kerja | BUKAN ANGKATAN KERJA | | | Jumlah Semua | Angkatan Kerja Terhadap Penduduk |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Bekerja | Mencari Kerja | Jumlah | | Sekolah | Tidak Sekolah | Jumlah | | |
| | ribuan | ribuan | ribuan | persen | ribuan | ribuan | ribuan | ribuan | persen |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| 1. Tidak Sekolah | 2,6 | 0,0 | 2,6 | 100,00 | 0,0 | 4,4 | 4,4 | 6,9 | 36,84 |
| 2. Tidak tamat SD | 35,3 | 4,0 | 39,3 | 89,78 | 0,7 | 23,4 | 24,2 | 63,4 | 61,91 |
| 3. Sekolah Dasar | 133,7 | 15,4 | 149,1 | 89,67 | 48,5 | 96,9 | 145,5 | 294,6 | 50,62 |
| 4. SMTP | 165,9 | 21,4 | 187,3 | 88,58 | 133,0 | 82,0 | 215,0 | 402,3 | 46,56 |
| 5. SMTA | 292,9 | 64,5 | 357,3 | 81,96 | 71,5 | 116,9 | 188,4 | 545,7 | 65,48 |
| 6. Diploma I/II/III | 28,1 | 5,8 | 33,9 | 82,80 | 0,4 | 7,3 | 7,7 | 41,6 | 81,58 |
| 7. Universitas | 55,1 | 11,7 | 66,8 | 82,51 | 0,0 | 3,7 | 3,7 | 70,4 | 94,82 |
| **Jumlah** | **713,5** | **122,8** | **836,3** | **85,32** | **254,2** | **334,5** | **588,7** | **1425,0** | **58,69** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : PENDIDIKAN (SUMBEDR DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-5A : Penduduk Laki-Laki Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Seminggu Yang Lalu Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan, dan Pekerjaan Utama**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| PENDIDIKAN TERTINGGI YANG DITAMATKAN | LAPANGAN PEKERJAAN UTAMA | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Pertanian | Industri | Perdagangar | Jasa-Jasa | Lainnya | |
| | ribuan | ribuan | ribuar | ribuan | ribuan | ribuan |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| 1. Tidak Sekolah | 0,0 | 0,0 | 0,0 | 0,7 | 0,4 | 1,1 |
| 2. Tidak tamat SD | 0,6 | 2,6 | 4,7 | 1,8 | 7,3 | 17,0 |
| 3. Sekolah Dasar | 4,4 | 9,9 | 27,1 | 15,7 | 25,3 | 82,4 |
| 4. SMTP | 3,9 | 15,0 | 33,8 | 22,6 | 32,7 | 108,0 |
| 5. SMTA | 6,6 | 29,1 | 67,5 | 53,1 | 40,1 | 196,4 |
| 6. Diploma I/II/III | 0,7 | 1,1 | 1,8 | 5,8 | 1,8 | 11,3 |
| 7. Universitas | 1,8 | 1,8 | 7,3 | 23,4 | 4,7 | 39,1 |
| **Jumlah** | **18,0** | **59,6** | **142,3** | **123,2** | **112,3** | **455,3** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : PENDIDIKAN (SUMBEDR DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-5B : Penduduk Perempuan Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama seminggu Yang Lalu Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan, dan Pekerjaan Utama**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| PENDIDIKAN TERTINGGI YANG DITAMATKAN | LAPANGAN PEKERJAAN UTAMA | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Pertanian | Industri | Perdagangar | Jasa-Jasa | Lainnya | |
| | ribuan | ribuan | ribuar | ribuan | ribuan | ribuan |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| 1. Tidak Sekolah | 0,4 | 0,0 | 0,0 | 1,1 | 0,0 | 1,5 |
| 2. Tidak tamat SD | 0,4 | 1,1 | 8,4 | 8,0 | 0,4 | 18,3 |
| 3. Sekolah Dasar | 1,8 | 5,5 | 23,8 | 19,5 | 0,7 | 51,3 |
| 4. SMTP | 1,1 | 11,5 | 28,5 | 15,7 | 1,1 | 57,9 |
| 5. SMTA | 0,7 | 16,4 | 39,1 | 35,5 | 4,7 | 96,4 |
| 6. Diploma I/II/III | 0,4 | 1,8 | 1,5 | 12,0 | 1,1 | 16,8 |
| 7. Universitas | 0,4 | 2,2 | 1,5 | 10,2 | 1,8 | 16,1 |
| **Jumlah** | **5,1** | **38,5** | **102,7** | **102,0** | **9,9** | **258,2** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : PENDIDIKAN (SUMBEDR DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-5C : Penduduk Laki-Laki+Perempuan Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Seminggu Yang Lalu Menurut Pendidikan Tertinggi Yang Ditamatkan, dan Pekerjaan Utama**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| PENDIDIKAN TERTINGGI YANG DITAMATKAN | LAPANGAN PEKERJAAN UTAMA | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Pertanian | Industri | Perdagangar | Jasa-Jasa | Lainnya | |
| | ribuan | ribuan | ribuar | ribuan | ribuan | ribuan |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| 1. Tidak Sekolah | 0,4 | 0,0 | 0,0 | 1,8 | 0,4 | 2,6 |
| 2. Tidak tamat SD | 0,9 | 3,7 | 13,1 | 9,9 | 7,7 | 35,3 |
| 3. Sekolah Dasar | 6,2 | 15,4 | 50,9 | 35,2 | 26,1 | 133,7 |
| 4. SMTP | 5,0 | 26,5 | 62,3 | 38,3 | 33,8 | 165,9 |
| 5. SMTA | 7,3 | 45,5 | 106,6 | 88,6 | 44,8 | 292,9 |
| 6. Diploma I/II/III | 1,1 | 2,9 | 3,3 | 17,9 | 2,9 | 28,1 |
| 7. Universitas | 2,2 | 4,0 | 8,8 | 33,6 | 6,6 | 55,1 |
| **Jumlah** | **23,1** | **98,0** | **245,0** | **225,3** | **122,2** | **713,5** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : KETENAGAKERJAAN (SUMBER DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-6A : Penduduk Laki-Laki Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Seminggu Yang Lalu Menurut Golongan Umur dan Lapangan Pekerjaan Utama**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| GOLONGAN UMUR | LAPANGAN PEKERJAAN UTAMA | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Pertanian | Industri | Perdagangar | Jasa-Jasa | Lainnya | |
| | ribuan | ribuan | ribuar | ribuan | ribuan | ribuan |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| 15 - 19 | 0,9 | 2,8 | 6,9 | 2,9 | 2,9 | 16,5 |
| 20 - 24 | 1,1 | 9,9 | 12,0 | 11,3 | 6,1 | 40,4 |
| 25 - 29 | 3,3 | 12,3 | 21,6 | 15,3 | 12,3 | 64,7 |
| 30 - 34 | 3,7 | 7,6 | 24,8 | 20,8 | 21,9 | 78,8 |
| 35 - 39 | 2,9 | 8,7 | 18,5 | 20,4 | 18,4 | 68,9 |
| 40 - 44 | 0,4 | 6,4 | 16,4 | 15,7 | 17,6 | 56,5 |
| 45 - 49 | 0,4 | 6,4 | 16,8 | 18,5 | 14,6 | 56,6 |
| 50 - 54 | 2,2 | 2,9 | 11,0 | 6,9 | 10,2 | 33,2 |
| 55 - 59 | 2,2 | 1,8 | 6,6 | 8,0 | 5,1 | 23,7 |
| 60 - 64 | 0,9 | 0,7 | 7,7 | 3,3 | 3,3 | 15,9 |
| **Jumlah** | **18,0** | **59,6** | **142,3** | **123,2** | **112,3** | **455,3** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : KETENAGAKERJAAN (SUMBER DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-6B : Penduduk Perempuan Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Semionggu Yg Lalu Menurut Golongan Umur & Lapangan Pekerjaan Utama**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| GOLONGAN UMUR | LAPANGAN PEKERJAAN UTAMA | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Pertanian | Industri | Perdagangar | Jasa-Jasa | Lainnya | |
| | ribuan | ribuan | ribuar | ribuan | ribuan | ribuan |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| 15 - 19 | 0,0 | 1,9 | 2,6 | 5,1 | 0,7 | 10,3 |
| 20 - 24 | 0,4 | 11,8 | 16,6 | 11,7 | 1,5 | 41,9 |
| 25 - 29 | 0,7 | 10,6 | 14,5 | 14,8 | 2,6 | 43,1 |
| 30 - 34 | 0,4 | 4,7 | 11,0 | 11,2 | 1,8 | 29,1 |
| 35 - 39 | 0,7 | 2,9 | 14,8 | 19,0 | 1,5 | 38,9 |
| 40 - 44 | 0,0 | 1,8 | 14,8 | 15,4 | 1,1 | 33,1 |
| 45 - 49 | 0,7 | 2,6 | 13,1 | 11,2 | 0,7 | 28,3 |
| 50 - 54 | 0,4 | 0,4 | 6,2 | 6,6 | 0,0 | 13,5 |
| 55 - 59 | 1,1 | 1,5 | 5,8 | 5,5 | 0,0 | 13,9 |
| 60 - 64 | 0,7 | 0,4 | 3,3 | 1,7 | 0,0 | 6,1 |
| **Jumlah** | **5,1** | **38,5** | **102,7** | **102,0** | **9,9** | **258,2** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB II : KETENAGAKERJAAN (SUMBER DAYA MANUSIA)**

**Tabel DS-6C : Penduduk Laki-Laki dan Perempuan Usia Produktif (15-64) Yang Bekerja Selama Seminggu Yang Lalu Menurut Golongan Umur dan Lapangan Pekerjaan Utama**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| GOLONGAN UMUR | LAPANGAN PEKERJAAN UTAMA | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Pertanian | Industri | Perdagangar | Jasa-Jasa | Lainnya | |
| | ribuan | ribuan | ribuar | ribuan | ribuan | ribuan |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| 15 - 19 | 0,9 | 4,7 | 9,5 | 8,0 | 3,7 | 26,8 |
| 20 - 24 | 1,5 | 21,7 | 28,7 | 23,0 | 7,5 | 82,3 |
| 25 - 29 | 4,0 | 22,8 | 36,1 | 30,1 | 14,8 | 107,9 |
| 30 - 34 | 4,0 | 12,3 | 35,8 | 32,0 | 23,7 | 107,8 |
| 35 - 39 | 3,7 | 11,6 | 33,3 | 39,4 | 19,9 | 107,8 |
| 40 - 44 | 0,4 | 8,2 | 31,2 | 31,1 | 18,7 | 89,6 |
| 45 - 49 | 1,1 | 9,0 | 29,9 | 29,6 | 15,3 | 85,0 |
| 50 - 54 | 2,6 | 3,3 | 17,2 | 13,5 | 10,2 | 46,7 |
| 55 - 59 | 3,3 | 3,3 | 12,4 | 13,5 | 5,1 | 37,6 |
| 60 - 64 | 1,7 | 1,1 | 11,0 | 5,0 | 3,3 | 22,0 |
| **Jumlah** | **23,1** | **98,0** | **245,0** | **225,3** | **122,2** | **713,5** |

***Sumber*** *: SUSENAS, Badan Pusat Statistik Kota Medan*

## BAB II : KEPENDUDUKAN DAN PENDIDIKAN (SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DS-7A** : **Jumlah Penduduk, Luas Daerah, Kepadatan dan Jumlah Sekolah Menurut Kecamatan dan Tingkat Pendidikan**
**Kota** : **MEDAN**
**Data Tahun** : **2003**

| KECAMATAN | Jumlah Penduduk | LUAS | Kepadatan | JUMLAH SEKOLAH | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | S D | SMTP Umum | SMTP Kejuruan | SMTA Umum | SMTA Kejuruan |
| | orang | $Km^2$ | orang/Km | buah | buah | buah | buah | buah |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 1. Medan Tuntungan | 70.193 | 20,68 | 3.394 | 28 | 10 | - | 8 | 9 |
| 2. Medan Selayang | 59.504 | 12,81 | 4.645 | 25 | 14 | - | 5 | 5 |
| 3. Medan Johor | 113.142 | 14,58 | 7.760 | 34 | 16 | - | 9 | 5 |
| 4. Medan Amplas | 106.944 | 11,19 | 9.557 | 37 | 11 | - | 4 | 9 |
| 5. Medan Denai | 140.136 | 9,05 | 15.485 | 66 | 22 | - | 12 | 4 |
| 6. Medan Tembung | 142.981 | 7,99 | 17.895 | 51 | 24 | - | 9 | 8 |
| 7. Medan Kota | 119.254 | 5,27 | 22.629 | 49 | 27 | - | 24 | 15 |
| 8. Medan Area | 149.015 | 5,52 | 26.995 | 47 | 16 | - | 8 | 1 |
| 9. Medan Baru | 60.110 | 5,84 | 10.293 | 28 | 11 | - | 5 | 2 |
| 10. Medan Polonia | 56.957 | 9,01 | 6.322 | 22 | 7 | - | 6 | 1 |
| 11. Medan Maimun | 56.421 | 2,98 | 18.933 | 28 | 9 | - | 3 | 1 |
| 12. Medan Sunggal | 103.497 | 15,44 | 6.703 | 44 | 16 | - | 11 | 8 |
| 13. Medan Helvetia | 94.554 | 13,16 | 7.185 | 47 | 27 | - | 14 | 18 |
| 14. Medan Barat | 106.965 | 6,82 | 15.684 | 36 | 16 | - | 7 | 2 |
| 15. Medan Petisah | 95.300 | 5,33 | 17.880 | 31 | 13 | - | 11 | 3 |
| 16. Medan Timur | 122.442 | 7,76 | 15.779 | 50 | 20 | - | 10 | 12 |
| 17. Medan Perjuangan | 125.494 | 4,09 | 30.683 | 42 | 17 | - | 6 | 6 |
| 18. Medan Deli | 107.535 | 20,84 | 5.160 | 48 | 20 | - | 5 | 1 |
| 19. Medan Labuhan | 77.174 | 36,67 | 2.105 | 35 | 10 | - | 2 | 1 |
| 20. Medan Marelan | 87.867 | 23,82 | 3.689 | 39 | 12 | - | 4 | 6 |
| 21. Medan Belawan | 113.122 | 26,25 | 4.309 | 42 | 11 | - | 4 | 3 |
| **Jumlah** | **2.108.607** | **265,10** | **7.954** | **829** | **329** | **0** | **167** | **120** |

***Sumber*** : *Badan Pusat Statistik Kota Medan,. dan Dinas P & K Kota Medan*

## BAB II : KEPENDUDUKAN DAN PENDIDIKAN ( SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DS-7B : Rata-Rata Jarak Ke Sekolah Menurut Kecamatan dan Tingkat Pendidikan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KECAMATAN | Jumlah Penduduk | LUAS | Kepadatan | RATA RATA JARAK KE SEKOLAH | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | S D | SMTP Umum | SMTP Kejuruan | SMTA Umum | SMTA Kejuruan |
| | orang | $Km^2$ | orang/Km | buah | buah | buah | buah | buah |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 1. Medan Tuntungan | 70.193 | 20,68 | 3.394 | 0,34 | 0,57 | - | 0,64 | 0,60 |
| 2. Medan Selayang | 59.504 | 12,81 | 4.645 | 0,29 | 0,38 | - | 0,64 | 0,64 |
| 3. Medan Johor | 113.142 | 14,58 | 7.760 | 0,26 | 0,38 | - | 0,51 | 0,68 |
| 4. Medan Amplas | 106.944 | 11,19 | 9.557 | 0,22 | 0,40 | - | 0,67 | 0,44 |
| 5. Medan Denai | 140.136 | 9,05 | 15.485 | 0,15 | 0,26 | - | 0,35 | 0,60 |
| 6. Medan Tembung | 142.981 | 7,99 | 17.895 | 0,16 | 0,23 | - | 0,38 | 0,40 |
| 7. Medan Kota | 119.254 | 5,27 | 22.629 | 0,13 | 0,18 | - | 0,19 | 0,24 |
| 8. Medan Area | 149.015 | 5,52 | 26.995 | 0,14 | 0,23 | - | 0,33 | 0,94 |
| 9. Medan Baru | 60.110 | 5,84 | 10.293 | 0,18 | 0,29 | - | 0,43 | 0,68 |
| 10. Medan Polonia | 56.957 | 9,01 | 6.322 | 0,26 | 0,45 | - | 0,49 | 1,20 |
| 11. Medan Maimun | 56.421 | 2,98 | 18.933 | 0,13 | 0,23 | - | 0,40 | 0,69 |
| 12. Medan Sunggal | 103.497 | 15,44 | 6.703 | 0,24 | 0,39 | - | 0,47 | 0,55 |
| 13. Medan Helvetia | 94.554 | 13,16 | 7.185 | 0,21 | 0,28 | - | 0,39 | 0,34 |
| 14. Medan Barat | 106.965 | 6,82 | 15.684 | 0,17 | 0,26 | - | 0,39 | 0,74 |
| 15. Medan Petisah | 95.300 | 5,33 | 17.880 | 0,17 | 0,26 | - | 0,28 | 0,53 |
| 16. Medan Timur | 122.442 | 7,76 | 15.779 | 0,16 | 0,25 | - | 0,35 | 0,32 |
| 17. Medan Perjuangan | 125.494 | 4,09 | 30.683 | 0,12 | 0,20 | - | 0,33 | 0,33 |
| 18. Medan Deli | 107.535 | 20,84 | 5.160 | 0,26 | 0,41 | - | 0,81 | 1,82 |
| 19. Medan Labuhan | 77.174 | 36,67 | 2.105 | 0,41 | 0,76 | - | 1,71 | 2,42 |
| 20. Medan Marelan | 87.867 | 23,82 | 3.689 | 0,31 | 0,56 | - | 0,97 | 0,79 |
| 21. Medan Belawan | 113.122 | 26,25 | 4.309 | 0,32 | 0,62 | - | 1,02 | 1,18 |
| Jumlah | 2.108.607 | 265,10 | 7.954 | 0,23 | 0,36 | - | 0,50 | 0,59 |

***Sumber*** *: Badan Pusat Statistik Kota Medan,. dan Dinas P & K Kota Medan*

## BAB III : KESEHATAN (SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DS-8A : Jumlah Penduduk. Luas Daerah. Fasilitas Kesehatan dan Tenaga Medis Menurut Kecamatan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KECAMATAN | Jumlah Pendudu | LUAS | FASILITAS KESEHATAN | | | | | TENAGA KESEHATAN | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 |
| | orang | $Km^2$ | buah | buah | buah | buah | buah | orang | orang | orang | orang |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [11] | [12] | [13] |
| 1. Medan Tuntungan | 70.193 | 20,68 | 2 | 5 | 5 | 2 | 3 | 49 | 2 | 31 | 14 |
| 2. Medan Selayang | 59.504 | 12,81 | - | 6 | 4 | 1 | 2 | 47 | 2 | 11 | 6 |
| 3. Medan Johor | 113.142 | 14,58 | - | 6 | 6 | 2 | 2 | 54 | 9 | 20 | 13 |
| 4. Medan Amplas | 106.944 | 11,19 | 1 | 10 | 10 | 1 | 3 | 51 | 12 | 11 | 14 |
| 5. Medan Denai | 140.136 | 9,05 | - | 29 | 29 | 4 | 0 | 106 | 10 | 17 | 14 |
| 6. Medan Tembung | 142.981 | 7,99 | 4 | 8 | 8 | 2 | 4 | 94 | 7 | 27 | 24 |
| 7. Medan Kota | 119.254 | 5,27 | 4 | 6 | 6 | 2 | 0 | 127 | 67 | 20 | 15 |
| 8. Medan Area | 149.015 | 5,52 | 1 | 6 | 6 | 3 | 0 | 161 | 18 | 21 | 20 |
| 9. Medan Baru | 60.110 | 5,84 | 3 | 3 | 3 | 1 | 0 | 62 | 71 | 4 | 5 |
| 10. Medan Polonia | 56.957 | 9,01 | 2 | 1 | 1 | 1 | 0 | 69 | 6 | 7 | 12 |
| 11. Medan Maimun | 56.421 | 2,98 | - | 1 | 1 | 1 | 0 | 57 | 9 | 8 | 6 |
| 12. Medan Sunggal | 103.497 | 15,44 | 1 | 5 | 5 | 2 | 3 | 100 | 25 | 28 | 17 |
| 13. Medan Helvetia | 94.554 | 13,16 | 2 | 7 | 7 | 1 | 2 | 152 | 7 | 18 | 17 |
| 14. Medan Barat | 106.965 | 6,82 | 1 | 7 | 7 | 3 | 1 | 99 | 14 | 19 | 23 |
| 15. Medan Petisah | 95.300 | 5,33 | 7 | 4 | 4 | 3 | 0 | 89 | 16 | 10 | 10 |
| 16. Medan Timur | 122.442 | 7,76 | 3 | 3 | 3 | 1 | 1 | 101 | 26 | 8 | 9 |
| 17. Medan Perjuangan | 125.494 | 4,09 | 1 | 10 | 10 | 2 | 2 | 96 | 14 | 18 | 8 |
| 18. Medan Deli | 107.535 | 20,84 | 1 | 5 | 5 | 2 | 3 | 161 | 2 | 10 | 8 |
| 19. Medan Labuhan | 77.174 | 36,67 | 2 | 2 | 2 | 3 | 3 | 72 | 3 | 20 | 8 |
| 20. Medan Marelan | 87.867 | 23,82 | 2 | - | - | 1 | 3 | 53 | 5 | 8 | 7 |
| 21. Medan Belawan | 113.122 | 26,25 | 3 | 15 | 4 | 1 | 4 | 100 | 2 | 19 | 10 |
| **Jumlah** | 2.108.607 | 265,10 | 40 | 139 | 126 | 39 | 36 | 1.900 | 327 | 335 | 260 |

***Sumber*** *: SUSENAS . Badan Pusat Statistik Kota Medan, dan Dinas Kesehatan Kota Medan*
***Keterangan*** *:*

⇒ *Fasilitas Kesehatan*
*(1 = RS Umum. 2 = RS Bersalin. 3 = Puskesmas. 4 = Puskesmas Pembantu. 5 = Klinik KB/Posyandu )*

⇒ *Tenaga Kesehatan*
*(1 = Dokter. 2 = Bidan. 3 = Perawat. 4 = Dukun Bayi )*

## BAB III : KESEHATAN (SUMBER DAYA MANUSIA)

**Tabel DS-8B : Jarak Rata-Rata Fasilitas Kesehatan dan Rasio Tenaga Medis/1000 Penduduk**
**Menurut Kecamatan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KECAMATAN | Jumlah Penduduk | Luas | FASILITAS KESEHATAN | | | | | RASIO TENAGA MEDIS / 1000 PENDUDUK | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 1 | 2 | 3 | 4 |
| | oran | $Km^2$ | buah | buah | buah | buah | buah | orang | orang | orang | orang |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [11] | [12] | [13] |
| 1. Medan Tuntungan | 70.193 | 20,68 | 1,28 | 0,81 | 0,81 | 1,28 | 1,05 | 0,70 | 0,03 | 0,44 | 0,20 |
| 2. Medan Selayang | 59.504 | 12,81 | - | 0,58 | 0,71 | 1,43 | 1,01 | 0,79 | 0,03 | 0,18 | 0,10 |
| 3. Medan Johor | 113.142 | 14,58 | - | 0,62 | 0,62 | 1,08 | 1,08 | 0,48 | 0,08 | 0,18 | 0,11 |
| 4. Medan Amplas | 106.944 | 11,19 | 1,33 | 0,42 | 0,42 | 1,33 | 0,77 | 0,48 | 0,11 | 0,10 | 0,13 |
| 5. Medan Denai | 140.136 | 9,05 | - | 0,22 | 0,22 | 0,60 | - | 0,76 | 0,07 | 0,12 | 0,10 |
| 6. Medan Tembung | 142.981 | 7,99 | 0,56 | 0,40 | 0,40 | 0,80 | 0,56 | 0,66 | 0,05 | 0,19 | 0,17 |
| 7. Medan Kota | 119.254 | 5,27 | 0,46 | 0,37 | 0,37 | 0,65 | - | 1,06 | 0,56 | 0,17 | 0,13 |
| 8. Medan Area | 149.015 | 5,52 | 0,94 | 0,38 | 0,38 | 0,54 | - | 1,08 | 0,12 | 0,14 | 0,13 |
| 9. Medan Baru | 60.110 | 5,84 | 0,56 | 0,56 | 0,56 | 0,96 | - | 1,03 | 1,18 | 0,07 | 0,08 |
| 10. Medan Polonia | 56.957 | 9,01 | 0,85 | 1,20 | 1,20 | 1,20 | - | 1,21 | 0,11 | 0,12 | 0,21 |
| 11. Medan Maimun | 56.421 | 2,98 | - | 0,69 | 0,69 | 0,69 | - | 1,01 | 0,16 | 0,14 | 0,11 |
| 12. Medan Sunggal | 103.497 | 15,44 | 1,57 | 0,70 | 0,70 | 1,11 | 0,90 | 0,97 | 0,24 | 0,27 | 0,16 |
| 13. Medan Helvetia | 94.554 | 13,16 | 1,02 | 0,55 | 0,55 | 1,45 | 1,02 | 1,61 | 0,07 | 0,19 | 0,18 |
| 14. Medan Barat | 106.965 | 6,82 | 1,04 | 0,39 | 0,39 | 0,60 | 1,04 | 0,93 | 0,13 | 0,18 | 0,22 |
| 15. Medan Petisah | 95.300 | 5,33 | 0,35 | 0,46 | 0,46 | 0,53 | - | 0,93 | 0,17 | 0,10 | 0,10 |
| 16. Medan Timur | 122.442 | 7,76 | 0,64 | 0,64 | 0,64 | 1,11 | 1,11 | 0,82 | 0,21 | 0,07 | 0,07 |
| 17. Medan Perjuangan | 125.494 | 4,09 | 0,81 | 0,26 | 0,26 | 0,57 | 0,57 | 0,76 | 0,11 | 0,14 | 0,06 |
| 18. Medan Deli | 107.535 | 20,84 | 1,82 | 0,81 | 0,81 | 1,29 | 1,05 | 1,50 | 0,02 | 0,09 | 0,07 |
| 19. Medan Labuhan | 77.174 | 36,67 | 1,71 | 1,71 | 1,71 | 1,39 | 1,39 | 0,93 | 0,04 | 0,26 | 0,10 |
| 20. Medan Marelan | 87.867 | 23,82 | 1,38 | - | - | 1,95 | 1,12 | 0,60 | 0,06 | 0,09 | 0,08 |
| 21. Medan Belawan | 113.122 | 26,25 | 1,18 | 0,53 | 1,02 | 2,04 | 1,02 | 0,88 | 0,02 | 0,17 | 0,09 |
| **Jumlah** | 2.108.607 | 265,10 | 1,03 | 0,55 | 0,58 | 1,04 | 1,08 | 0,90 | 0,16 | 0,16 | 0,12 |

***Sumber*** *: SUSENAS . Badan Pusat Statistik Kota Medan, dan Dinas Kesehatan Kota Medan*

***Keterangan*** *:*

⇒ *Fasilitas Kesehatan ; (1 = RS Umum. 2 = RS Bersalin. 3 = Puskesmas. 4 = Puskesmas Pembantu. 5 = Klinik KB/Posyandu )*

⇒ *Tenaga Kesehatan ; (1 = Dokter. 2 = Bidan. 3 = Perawat. 4 = Dukun Bayi )*

**BAB III : LIMBAH DAN BENCANA LINGKUNGAN**
**(SUMBER DAYA BUATAN & SUMBER DAYA ALAM)**
**Tabel DS-9A : Jlh Rumah Tangga Menurut Kecamatan &Tempat Pembuangan Sampah Rumah Tangga**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KECAMATAN | TEMPAT PEMBUANGAN SAMPAH RUMAH TANGGA | | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Ditimbun/Dibakar | | Diangkut Petugas | Ke Kali/ Selokan | Dibuang Sembrg | Lainnya | |
| | Sendir | Bersam | | | | | |
| | r | rt | rt | rt | rt | rt | rt |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] |
| 1. Medan Tuntungan | 2.596 | 538 | 9.330 | - | 299 | 778 | 13.541 |
| 2. Medan Selayang | 3.389 | 778 | 9.828 | - | 454 | 1.168 | 15.617 |
| 3. Medan Johor | 3.965 | 299 | 14.987 | - | 448 | 821 | 20.520 |
| 4. Medan Amplas | 4.835 | 320 | 14.518 | - | 0 | 1.119 | 20.792 |
| 5. Medan Denai | 8.150 | 520 | 14.194 | - | 0 | 1.474 | 24.338 |
| 6. Medan Tembung | 9.715 | 943 | 13.713 | - | 0 | 2.345 | 26.716 |
| 7. Medan Kota | 252 | 0 | 19.110 | - | 0 | 441 | 19.803 |
| 8. Medan Area | 844 | 152 | 22.075 | - | 169 | 760 | 24.000 |
| 9. Medan Baru | 1.101 | 100 | 9.191 | - | 180 | 354 | 10.926 |
| 10. Medan Polonia | 2.078 | 466 | 12.571 | - | 200 | 400 | 15.715 |
| 11. Medan Maimun | 1.837 | 523 | 9.928 | - | 470 | 941 | 13.699 |
| 12. Medan Sunggal | 4.142 | 786 | 12.930 | - | 831 | 1.965 | 20.654 |
| 13. Medan Helvetia | 1.871 | 306 | 24.128 | - | 425 | 851 | 27.581 |
| 14. Medan Barat | 896 | 269 | 18.196 | - | 627 | 448 | 20.436 |
| 15. Medan Petisah | 776 | 259 | 15.573 | - | 203 | 776 | 17.587 |
| 16. Medan Timur | 5.957 | 596 | 16.851 | - | 255 | 511 | 24.170 |
| 17. Medan Perjuangan | 6.337 | 392 | 14.197 | - | 392 | 627 | 21.945 |
| 18. Medan Deli | 10.676 | 550 | 15.365 | - | 748 | 3.830 | 31.169 |
| 19. Medan Labuhan | 3.728 | 176 | 9.220 | - | 452 | 1.299 | 14.875 |
| 20. Medan Marelan | 5.499 | 247 | 9.572 | - | 476 | 1.822 | 17.616 |
| 21. Medan Belawan | 4.451 | 266 | 12.971 | - | 706 | 1.292 | 19.686 |
| **Jumlah** | **83.095** | **8.486** | **298.448** | **0** | **7.335** | **24.022** | **421.386** |

***Sumber*** *: PD Kebersihan "Bestari", Pemerintah Kota Medan*

**BAB III : LIMBAH DAN BENCANA LINGKUNGAN**
**( SUMBER DAYA BUATAN DAN SUMBER DAYA ALAM)**
**Tabel DS-9B : Persentase Rumah Tangga Menurut Tempat Pembuangan Sampah dan Kecamatan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KECAMATAN | TEMPAT PEMBUANGAN SAMPAH RUMAH TANGGA | | | | | | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Ditimbun/Dibakar | | Diangkut Petugas | Ke Kali/ Selokan | Dibuang Sembrg | Lainnya | |
| | Sendir | Bersam | | | | | |
| | % | % | % | % | % | % | % |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] |
| 1. Medan Tuntungan | 19,17 | 3,97 | 68,90 | 0,00 | 2,21 | 5,75 | 100,00 |
| 2. Medan Selayang | 21,70 | 4,98 | 62,93 | 0,00 | 2,91 | 7,48 | 100,00 |
| 3. Medan Johor | 19,32 | 1,46 | 73,04 | 0,00 | 2,18 | 4,00 | 100,00 |
| 4. Medan Amplas | 23,25 | 1,54 | 69,82 | 0,00 | 0,00 | 5,38 | 100,00 |
| 5. Medan Denai | 33,49 | 2,14 | 58,32 | 0,00 | 0,00 | 6,06 | 100,00 |
| 6. Medan Tembung | 36,36 | 3,53 | 51,33 | 0,00 | 0,00 | 8,78 | 100,00 |
| 7. Medan Kota | 1,27 | 0,00 | 96,50 | 0,00 | 0,00 | 2,23 | 100,00 |
| 8. Medan Area | 3,52 | 0,63 | 91,98 | 0,00 | 0,70 | 3,17 | 100,00 |
| 9. Medan Baru | 10,08 | 0,92 | 84,12 | 0,00 | 1,65 | 3,24 | 100,00 |
| 10. Medan Polonia | 13,22 | 2,97 | 79,99 | 0,00 | 1,27 | 2,55 | 100,00 |
| 11. Medan Maimun | 13,41 | 3,82 | 72,47 | 0,00 | 3,43 | 6,87 | 100,00 |
| 12. Medan Sunggal | 20,05 | 3,81 | 62,60 | 0,00 | 4,02 | 9,51 | 100,00 |
| 13. Medan Helvetia | 6,78 | 1,11 | 87,48 | 0,00 | 1,54 | 3,09 | 100,00 |
| 14. Medan Barat | 4,38 | 1,32 | 89,04 | 0,00 | 3,07 | 2,19 | 100,00 |
| 15. Medan Petisah | 4,41 | 1,47 | 88,55 | 0,00 | 1,15 | 4,41 | 100,00 |
| 16. Medan Timur | 24,65 | 2,47 | 69,72 | 0,00 | 1,06 | 2,11 | 100,00 |
| 17. Medan Perjuangan | 28,88 | 1,79 | 64,69 | 0,00 | 1,79 | 2,86 | 100,00 |
| 18. Medan Deli | 34,25 | 1,76 | 49,30 | 0,00 | 2,40 | 12,29 | 100,00 |
| 19. Medan Labuhan | 25,06 | 1,18 | 61,98 | 0,00 | 3,04 | 8,73 | 100,00 |
| 20. Medan Marelan | 31,22 | 1,40 | 54,34 | 0,00 | 2,70 | 10,34 | 100,00 |
| 21. Medan Belawan | 22,61 | 1,35 | 65,89 | 0,00 | 3,59 | 6,56 | 100,00 |
| **Jumlah** | 19,72 | 2,01 | 70,83 | 0,00 | 1,74 | 5,70 | 100,00 |

***Sumber*** *: PD Kebersihan "Bestari", Pemerintah Kota Medan*

## BAB III : LIMBAH DAN BENCANA LINGKUNGAN (SDB DAN SDA)

**Tabel DS-9C : Beban Limbah Padat/Sampah Kota Menurut Kecamatan Dan TK Pendapatan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KECAMATAN | JUMLAH PENDUDUK | FAKTOR LIMBAH PADAT | BEBAN LIMBAH PADAT |
|---|---|---|---|
| | oran | Kg/orang/tahun | ton/tahur |
| [1] | [2] | [3] | [4] |
| 1. MEDAN TUNTUNGAN | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 17.528 | 150 | 2.629 |
| *- Pendapatan Sedang* | 50.872 | 250 | 12.718 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 1.793 | 900 | 1.614 |
| **Jumlah** | 70.193 | | 16.961 |
| 2. MEDAN SELAYANG | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 16.938 | 150 | 2.541 |
| *- Pendapatan Sedang* | 41.794 | 250 | 10.449 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 772 | 900 | 695 |
| **Jumlah** | 59.504 | | 13.684 |
| 3. MEDAN JOHOR | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 20.321 | 150 | 3.048 |
| *- Pendapatan Sedang* | 81.899 | 250 | 20.475 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 10.922 | 900 | 9.830 |
| **Jumlah** | 113.142 | | 33.353 |
| 4. MEDAN AMPLAS | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 14.119 | 150 | 2.118 |
| *- Pendapatan Sedang* | 83.036 | 250 | 20.759 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 9.789 | 900 | 8.810 |
| **Jumlah** | 106.944 | | 31.687 |
| 5. MEDAN DENAI | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 22.916 | 150 | 3.437 |
| *- Pendapatan Sedang* | 107.055 | 250 | 26.764 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 10.165 | 900 | 9.149 |
| **Jumlah** | 140.136 | | 39.350 |
| 6. MEDAN TEMBUNG | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 23.381 | 150 | 3.507 |
| *- Pendapatan Sedang* | 109.229 | 250 | 27.307 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 10.371 | 900 | 9.334 |
| **Jumlah** | 142.981 | | 40.148 |
| 7. MEDAN KOTA | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 16.397 | 150 | 2.460 |
| *- Pendapatan Sedang* | 100.090 | 250 | 25.023 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 2.767 | 900 | 2.490 |
| **Jumlah** | 119.254 | | 29.972 |
| 8. MEDAN AREA | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 36.768 | 150 | 5.515 |
| *- Pendapatan Sedang* | 107.775 | 250 | 26.944 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 4.472 | 900 | 4.025 |
| **Jumlah** | 149.015 | | 36.484 |

**BAB III : LIMBAH DAN BENCANA LINGKUNGAN**
**(SUMBER DAYA BUATAN DAN SUMBER DAYA ALAM)**
**Tabel DS-9C : Beban Limbah Padat/Sampah Kota Menurut Kecamatan dan TK Pendapatan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| KECAMATAN | JUMLAH PENDUDUK | FAKTOR LIMBAH PADAT | BEBAN LIMBAH PADAT |
|---|---|---|---|
| | orang | Kg/orang/tahun | ton/tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] |
| 9. MEDAN BARU | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 9.850 | 150 | 1.478 |
| *- Pendapatan Sedang* | 47.712 | 250 | 11.928 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 2.548 | 900 | 2.293 |
| **Jumlah** | 60.110 | | 15.699 |
| 10. MEDAN POLONIA | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 5.949 | 150 | 892 |
| *- Pendapatan Sedang* | 48.059 | 250 | 12.015 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 2.949 | 900 | 2.654 |
| **Jumlah** | 56.957 | | 15.561 |
| 11. MEDAN MAIMUN | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 12.787 | 150 | 1.918 |
| *- Pendapatan Sedang* | 36.728 | 250 | 9.182 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 6.906 | 900 | 6.215 |
| **Jumlah** | 56.421 | | 17.315 |
| 12. MEDAN SUNGGAL | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 26.329 | 150 | 3.949 |
| *- Pendapatan Sedang* | 70.051 | 250 | 17.513 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 7.117 | 900 | 6.405 |
| **Jumlah** | 103.497 | | 27.867 |
| 13. MEDAN HELVETIA | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 4.462 | 150 | 669 |
| *- Pendapatan Sedang* | 79.352 | 250 | 19.838 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 10.740 | 900 | 9.666 |
| **Jumlah** | 94.554 | | 30.173 |
| 14. MEDAN BARAT | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 19.908 | 150 | 2.986 |
| *- Pendapatan Sedang* | 82.068 | 250 | 20.517 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 4.989 | 900 | 4.490 |
| **Jumlah** | 106.965 | | 27.993 |
| 15. MEDAN PETISAH | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 7.422 | 150 | 1.113 |
| *- Pendapatan Sedang* | 86.983 | 250 | 21.746 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 895 | 900 | 806 |
| **Jumlah** | 95.300 | | 23.665 |
| 16. MEDAN TIMUR | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 26.919 | 150 | 4.038 |
| *- Pendapatan Sedang* | 92.591 | 250 | 23.148 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 2.932 | 900 | 2.639 |
| **Jumlah** | 122.442 | | 29.824 |

**BAB III : LIMBAH DAN BENCANA LINGKUNGAN**
**(SUMBER DAYA BUATAN DAN SUMBER DAYA ALAM)**
**Tabel DS-9C : Beban Limbah Padat/Sampah Kota Menurut Kecamatan**
**Dan Tingkat Pendapatan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| KECAMATAN | JUMLAH PENDUDUK | FAKTOR LIMBAH PADAT | BEBAN LIMBAH PADAT |
|---|---|---|---|
| | oran | Kg/orang/tahun | ton/tahur |
| [1] | [2] | [3] | [4] |
| 17. MEDAN PERJUANGAN | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 18.143 | 150 | 2.721 |
| *- Pendapatan Sedang* | 103.138 | 250 | 25.785 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 4.213 | 900 | 3.792 |
| **Jumlah** | 125.494 | | 32.298 |
| 18. MEDAN DELI | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 30.927 | 150 | 4.639 |
| *- Pendapatan Sedang* | 76.322 | 250 | 19.081 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 286 | 900 | 257 |
| **Jumlah** | 107.535 | | 23.977 |
| 19. MEDAN LABUHAN | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 27.485 | 150 | 4.123 |
| *- Pendapatan Sedang* | 39.666 | 250 | 9.917 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 10.023 | 900 | 9.021 |
| **Jumlah** | 77.174 | | 23.060 |
| 20. MEDAN MARELAN | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 29.525 | 150 | 4.429 |
| *- Pendapatan Sedang* | 53.399 | 250 | 13.350 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 4.943 | 900 | 4.449 |
| **Jumlah** | 87.867 | | 22.227 |
| 21. MEDAN BELAWAN | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 43.583 | 150 | 6.537 |
| *- Pendapatan Sedang* | 68.000 | 250 | 17.000 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 1.539 | 900 | 1.385 |
| **Jumlah** | 113.122 | | 24.923 |
| **KOTA MEDAN** | | | |
| *- Pendapatan Rendah* | 431.657 | 150 | 64.749 |
| *- Pendapatan Sedang* | 1.565.819 | 250 | 391.455 |
| *- Pendapatan Tinggi* | 111.131 | 900 | 100.018 |
| **Jumlah** | 2.108.607 | | 556.221 |

***Sumber*** *: BKKBN. dan Badan Pusat Statistik Kota Medan*

## BAB III : ENERGI DAN PERTAMBANGAN (SUMBER DAYA ALAM)

**Tabel DS-10 : Jumlah Listrik dan Bahan Bakar Yang Dipakai Menurut Jenisnya**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| BAHAN BAKAR | SATUAN FISIK $M^3$ | SATUAN ENERGI KWH |
|---|---|---|
| [1] | [2] | [3] |
| 1. Listrik | - - - | 8.610 |
| 2. G a s | 21.878.422 MMBTU | 2.533.299.347 |
| 3. Minyak Tanah | - - - | - - - |
| 4. Kayu Bakar | - - - | - - - |
| 5. Bensin | 55.612 Liter | 494,2 |
| 6. Solar | 34.321 Liter | 16,4 |
| 7. M F O | 180.454.973 Liter | 604.380.770 |
| 8. H S D | 92.270.317 Liter | 298.939.883 |
| **Jumlah** | 294.693.645 | 3.436.629.120,6 |

***Sumber*** *: Medan Dalam Angka*

**BAB III : DEMOGRAFI SOSIAL (SUMBER DAYA BUATAN)**

**Tabel DS-11 : Jumlah Penduduk dan Jumlah Rumah Tangga Menurut Tempat Buang Air Besar**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| TEMPAT BUANG AIR BESAR | JUMLAH PENDUDUK | JUMLAH RUMAHTANGGA |
|---|---|---|
| | orang | rumah tangga |
| [1] | [2] | [3] |
| 1. Kakus Sendiri dengan Tangki Septik | 1.582.745 | 316.297 |
| 2. Kakus Sendiri Tanpa Tangki Septik | 341.781 | 68.302 |
| 3. Kakus Bersama | 134.740 | 26.927 |
| 4. Kakus Umum | 6.747 | 1.348 |
| 5. Lainnya | 42.594 | 8.512 |
| **Jumlah** | **2.108.607** | **421.386** |

***Sumber*** *: SUSENAS. Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB III : DEMOGRAFI SOSIAL (SUMBER DAYA BUATAN)**

**Tabel DS-12A : Jumlah Penduduk dan Jumlah Rumah Tangga Menurut Sumber Air Minum**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| SUMBER AIR MINUM | JUMLAH PENDUDUK | JUMLAH RUMAHTANGGA |
|---|---|---|
| | orang | rumah tangga |
| [1] | [2] | [3] |
| 1. Ledeng | 1.258.627 | 251.525 |
| 2. Pompa | 97.207 | 19.426 |
| 3. Sumur Terlindung | 668.428 | 133.579 |
| 4. Sumur Tidak Terlindung | 80.971 | 16.181 |
| 5. Mata Air Terlindung | 1.687 | 337 |
| 6. Mata Air Tidak Terlindung | 1.687 | 337 |
| 7. Lainnya | - | - |
| **Jumlah** | **2.108.607** | **421.386** |

***Sumber*** *: Badan Pusat Statistik Kota Medan (Proyeksi Penduduk dan Susenas)*

**BAB III : DEMOGRAFI SOSIAL (SUMBER DAYA BUATAN)**

**Tabel DS-12B : Jumlah Penduduk dan Jumlah Rumah Tangga Menurut Sumber Air Minum**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KUALITAS AIR | JUMLAH PENDUDUK | JUMLAH RUMAHTANGGA |
|---|---|---|
| | orang | rumah tangga |
| [1] | [2] | [3] |
| 1. Sangat Bersih | 1.355.834 | 270.951 |
| 2. Bersih | 751.086 | 150.097 |
| 3. Tidak Bersih | 1.687 | 337 |
| **Jumlah** | **2.108.607** | **421.386** |

***Sumber*** *: SUSENAS. Badan Pusat Statistik Kota Medan*
***Keterangan*** *: Katergori Kualitas Air*
- ⇒ *Sangat Bersih* : *Bila bersumber dari leding atau pompa (termasuk air leding yang dijajakan)*
- ⇒ *Bersih* : *Bila berasal dari sumur atau mata air terlindung*
- ⇒ *Tidak Bersih* : *Bila bersumber dari sungai atau lainnya*

## BAB III. DEMOGRAFI SOSIAL (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel DS1-1**
Penduduk 15-64 Tahun Yang Bekerja
Menurut Jenis Pekerjaan Utama. dan Jenis Kelamin
Tahun 2003

| JENIS PEKERJAAN UTAMA | PERSENTASE | | |
|---|---|---|---|
| | Laki-laki | Perempuan | Jumlah |
| (1) | (2) | (3) | (4) |
| 1. Tenaga Professional. Teknisi. dan Sejenisnya | 4,46 | 9,84 | 6,4 |
| 2. Tenaga Kepemimpinan dan Ketatalaksanaan | 0,8 | 0,57 | 0,72 |
| 3. Tenaga Tata Usaha dan Sejenisnya | 11,96 | 13,23 | 12,42 |
| 4. Tenaga Usaha Penjualan | 28,36 | 36,81 | 31,42 |
| 5. Tenaga Usaha Jasa | 6,62 | 18,07 | 10,76 |
| 6. Tenaga Usaha Pertanian. Kehutanan. Perburuan. dan Perikanan | 3,46 | 2,63 | 3,16 |
| 7. Tenaga Produksi. Operator Alat-alat Angkutan. dan Pekerja Kasar | 42,82 | 16,31 | 33,23 |
| 8. Lainnya | 1,52 | 2,54 | 1,89 |
| **JUMLAH** | **100,00** | **100,00** | **100,00** |

**Sumber :** Susenas. BADAN PUSAT STATISTIK KOTA MEDAN

## BAB III. DEMOGRAFI SOSIAL (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel DS1-2**
Penduduk 15-64 Tahun Yang Bekerja
Menurut Status Pekerjaan Utama. dan Jenis Kelamin
Tahun 2003

| STATUS PEKERJAAN UTAMA | PERSENTASE | | |
|---|---|---|---|
| | Laki-laki | Perempuan | Jumlah |
| (1) | (2) | (3) | (4) |
| - Berusaha sendiri tanpa bantuan orang lain | 28,33 | 18,91 | 24,92 |
| - Berusaha dengan dibantu anggora rumahtangga atau buruh tidak tetap | 8,03 | 5,37 | 7,07 |
| - Berusaha dengan buruh tetap | 3,61 | 2,26 | 3,12 |
| - Buruh/Karyawan Pemerintah/Pekerja Dibayar | 56,91 | 61,27 | 58,48 |
| - Pekerja Keluarga | 3,13 | 12,19 | 6,4 |
| **JUMLAH** | **100,00** | **100,00** | **100,00** |

**Sumber :** Susenas. BADAN PUSAT STATISTIK KOTA MEDAN

## BAB III. DEMOGRAFI SOSIAL (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel DS1-3**
Penduduk 15-64 Tahun Keatas Yang Bekerja
Menurut Jumlah Jam Kerja Seminggu. dan Jenis Kelamin
Tahun 2003

| JUMLAH JAM KERJA | PERSENTASE | | |
|---|---|---|---|
| | Laki-laki | Perempuan | Jumlah |
| (1) | (2) | (3) | (4) |
| 0 Jam | 1.20 | 0.20 | 0.85 |
| 1-9 Jam | 0.43 | 1.22 | 0.70 |
| 10-24 Jam | 4.20 | 13.29 | 7.32 |
| 25-34 Jam | 3.59 | 14.71 | 7.41 |
| 35-44 Jam | 21.94 | 27.99 | 24.02 |
| 45-59 Jam | 47.94 | 30.02 | 41.78 |
| 60+ Jam | 20.72 | 12.58 | 17.92 |
| **JUMLAH** | **100.00** | **100.00** | **100.00** |
| **Rata-rata Jam Kerja Seminggu** | **48.76** | **42.23** | **46.52** |

**Sumber :** Susenas. BADAN PUSAT STATISTIK KOTA MEDAN

**BAB III : PEREKONOMIAN (SUMBER DAYA BUATAN)I**

**Tabel SE-1A : Kegiatan Sosio Ekonomi Menurut Sektor**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| SEKTOR / SUB SEKTOR | NILAI TAMBAH | |
|---|---|---|
| | Tahun Lalu 1998 | Tahun Ini 2003 |
| | jutaan rupiah | jutaan rupiah |
| [1] | [2] | [3] |
| **1. PERTANIAN** | **292.534,71** | **309.217,87** |
| 1.1 Tanaman Bahan Makanan | 30.453,78 | 32.609,47 |
| 1.2 Peternakan dan Hasil-hasilnya | 60.000,24 | 64.868,25 |
| 1.3 Perikanan | 202.080,69 | 211.740,15 |
| **2. PENGGALIAN** | **371,30** | **396,81** |
| **3. INDUSTRI** | **764.984,59** | **787.446,75** |
| 3.1 Industri Besar dan Sedang | 689.126,44 | 706.477,09 |
| 3.2 Industri Kecil dan RT | 75.858,15 | 80.969,66 |
| **4. LISTRIK. GAS. dan AIR** | **289.225,15** | **307.350,87** |
| 4.1 Listrik | 177.059,25 | 190.604,28 |
| 4.2. Gas | 24.934,82 | 25.842,33 |
| 4.3. Air | 87.231,08 | 90.904,26 |
| **5. BANGUNAN** | **197.878,40** | **216.288,23** |
| **6. PERDAGANGAN. HOTEL. dan RESTORAN** | **1.501.390,75** | **1.613.185,04** |
| 6.1 Perdagangan | 1.280.311,64 | 1.367.116,77 |
| 6.2 Hotel | 23.190,98 | 24.763,33 |
| 6.3 Restoran | 197.888,13 | 221.304,95 |
| **7. ANGKUTAN DAN KOMUNIKASI** | **843.578,75** | **915.957,81** |
| **8. BANK DAN LEMBAGA KEUANGAN** | **705.010,14** | **739.555,64** |
| **9. JASA-JASA** | **404.884,18** | **437.221,58** |
| 9.1 Pemerintahan dan Pertahanan | 269.423,99 | 293.622,63 |
| 9.2 Sosial Kemasyarakatan | 65.818,08 | 68.286,69 |
| 9.3. Hiburan dan Kebudayaan | 24.353,20 | 25.636,61 |
| 9.4. Perorangan dan Rumahtangga | 45.288,91 | 49.675,64 |
| **JUMLAH** | **4.999.857,97** | **5.326.620,60** |

***Sumber*** *: Badan Pusat Statistik Kota Medan. Hasil Proyeksi*
***Keterangan*** *: Kolom (3) - Kolom (4) = Dalam Harga Konstan 1993*

**BAB III : PEREKONOMIAN (SUMBER DAYA BUATAN)**

**Tabel SE-1B : Indikator Sosio Ekonomi Menurut Sektor**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| SEKTOR / SUB SEKTOR | PERTUMBUHAN NILAI TAMBAH | DISTRIBUSI NILAI TAMBAH |
|---|---|---|
| | persen | persen |
| [1] | [2] | [3] |
| **1. PERTANIAN** | **5,70** | **5,81** |
| 1.1 Tanaman Bahan Makanan | 7,08 | 0,61 |
| 1.2 Peternakan dan Hasil-hasilnya | 8,11 | 1,22 |
| 1.3 Perikanan | 4,78 | 3,98 |
| **2. PENGGALIAN** | **6,87** | **0,01** |
| **3. INDUSTRI** | **2,94** | **14,78** |
| 3.1 Industri Besar dan Sedang | 2,52 | 13,26 |
| 3.2 Industri Kecil dan RT | 6,74 | 1,52 |
| **4. LISTRIK. GAS. dan AIR** | **6,27** | **5,77** |
| 4.1 Listrik | 7,65 | 3,58 |
| 4.2. Gas | 3,64 | 0,49 |
| 4.3. Air | 4,21 | 1,71 |
| **5. BANGUNAN** | **9,30** | **4,06** |
| **6. PERDAGANGAN. HOTEL. dan RESTORAN** | **7,45** | **30,29** |
| 6.1 Perdagangan | 6,78 | 25,67 |
| 6.2 Hotel | 6,78 | 0,46 |
| 6.3 Restoran | 11,83 | 4,15 |
| **7. ANGKUTAN DAN KOMUNIKASI** | **8,58** | **17,20** |
| **8. BANK DAN LEMBAGA KEUANGAN** | **4,90** | **13,88** |
| **9. JASA-JASA** | **7,99** | **8,21** |
| 9.1 Pemerintahan dan Pertahanan | 8,98 | 5,51 |
| 9.2 Sosial Kemasyarakatan | 3,75 | 1,28 |
| 9.3. Hiburan dan Kebudayaan | 5,27 | 0,48 |
| 9.4. Perorangan dan Rumahtangga | 9,69 | 0,93 |
| **Jumlah (PDRB)** | **6,54** | **100,00** |

***Sumber*** *: Badan Pusat Statistik Kota Medan*

**BAB III : PEREKONOMIAN (SUMBER DAYA BUATAN)**

**Tabel SE-2 : Kegiatan Sektor Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| ISIC | JENIS INDUSTRI | | | | | | JUMLAH | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Besar dan Sedang | | Kecil | | Rumahtangga | | | |
| | Nilai Output | Pekerja | Investasi | Energi Yg Dipaka | Nilai Output | Pekerja | Nilai Output | Pekerja |
| | Jutaan Rp | Orang | | | utaan Rp | Orang | Jutaan Rp | Orang |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 31.111 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.112 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.113 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.122 | 3.126.843 | 80 | ..... | ..... | ..... | ..... | 3.126.843 | 80 |
| 31.130 | 899.875 | 56 | ..... | ..... | ..... | ..... | 899.875 | 56 |
| 31.140 | 253.152.385 | 3.815 | ..... | ..... | ..... | ..... | 253.152.385 | 3.815 |
| 31.151 | ..... | | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | |
| 31.159 | 1.162.422.887 | 1.833 | 476.934 | ..... | ..... | ..... | 1.162.422.887 | 1.833 |
| 31.161 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.163 | 6.513.000 | 205 | ..... | ..... | ..... | ..... | 6.513.000 | 205 |
| 31.164 | 3.597.670 | 88 | ..... | ..... | ..... | ..... | 3.597.670 | 88 |
| 31.169 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.171 | 21.768.770 | 382 | ..... | ..... | ..... | ..... | 21.768.770 | 382 |
| 31.179 | 101.401.754 | 1.894 | ..... | ..... | ..... | ..... | 101.401.754 | 1.894 |
| 31.181 | 54.250 | 65 | ..... | ..... | ..... | ..... | 54.250 | 65 |
| 31.190 | 29.889.258 | 1.008 | ..... | ..... | ..... | ..... | 29.889.258 | 1.008 |
| 31.210 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.220 | 208.250 | 29 | ..... | ..... | ..... | ..... | 208.250 | 29 |
| 31.230 | 7.534.830 | 410 | 17.100 | ..... | ..... | ..... | 7.534.830 | 410 |
| 31.241 | 286.321 | | ..... | ..... | ..... | ..... | 286.321 | |
| 31.292 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.250 | 1.1912.119 | 229 | ..... | ..... | ..... | ..... | 1.1912.119 | 229 |
| 31.260 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.270 | 137.514 | 24 | ..... | ..... | ..... | ..... | 137.514 | 24 |
| 31.280 | 193.399.437 | 656 | ..... | ..... | ..... | ..... | 193.399.437 | 656 |
| 31.290 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.320 | 4.749.735 | 292 | ..... | ..... | ..... | ..... | 4.749.735 | 292 |
| 31.330 | 26.473.025 | 255 | ..... | ..... | ..... | ..... | 26.473.025 | 255 |
| 31.340 | 327.780 | 52 | ..... | ..... | ..... | ..... | 327.780 | 52 |
| 31.410 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.420 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 31.430 | 14.428.838 | 326 | ..... | ..... | ..... | ..... | 14.428.838 | 326 |
| 31.490 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 32.111 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 32.112 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 32.113 | 1.546.643 | 400 | ..... | ..... | ..... | ..... | 1.546.643 | 400 |
| 32.114 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 32.115 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 32.120 | 157.670 | 41 | ..... | ..... | ..... | ..... | 157.670 | 41 |
| 32.130 | 1.784.336 | 109 | ..... | ..... | ..... | ..... | 1.784.336 | 109 |
| 32.140 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 32.150 | 53.965.152 | 3.202 | ..... | ..... | ..... | ..... | 53.965.152 | 3.202 |

## BAB III : PEREKONOMIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SE-2 : Kegiatan Sektor Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| ISIC | JENIS INDUSTRI | | | | | | JUMLAH | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Besar dan Sedang | | Kecil | | Rumahtangga | | | |
| | Nilai Output | Pekerja | Investasi | Energi Yg Dipaka | Nilai Output | Pekerja | Nilai Output | Pekerja |
| | Jutaan Rp | Orang | | | Jutaan Rp | Orang | Jutaan Rp | Orang |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 32.160 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 32.190 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 32.210 | 18.939.212 | 1.468 | ..... | ..... | ..... | ..... | 18.939.212 | 1.468 |
| 32.290 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 32.310 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 32.330 | 783.500 | 63 | ..... | ..... | ..... | ..... | 783.500 | 63 |
| 32.400 | 3.126.900 | 189 | ..... | ..... | ..... | ..... | 3.126.900 | 189 |
| 33.111 | 20.171.995 | 469 | ..... | ..... | ..... | ..... | 20.171.995 | 469 |
| 33.112 | 24.725.844 | 1.035 | ..... | ..... | ..... | ..... | 24.725.844 | 1.035 |
| 33.113 | 51.099.000 | 3.106 | ..... | ..... | ..... | ..... | 51.099.000 | 3.106 |
| 33.114 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 33.120 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 33.130 | 1.172.479 | 130 | ..... | ..... | ..... | ..... | 1.172.479 | 130 |
| 33.140 | 23.124.362 | 311 | ..... | ..... | ..... | ..... | 23.124.362 | 311 |
| 33.190 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 33.210 | 4.127.876 | 1.995 | 3.867 | ..... | ..... | ..... | 4.127.876 | 1.995 |
| 33.230 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 34.111 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 34.112 | 37.825.935 | 854 | ..... | ..... | ..... | ..... | 37.825.935 | 854 |
| 34.120 | 135.000 | 28 | ..... | ..... | ..... | ..... | 135.000 | 28 |
| 34.190 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 34.200 | 44.412.574 | 2.350 | 3.232.000 | ..... | ..... | ..... | 44.412.574 | 2.350 |
| 34.210 | 7.857.000 | 581 | ..... | ..... | ..... | ..... | 7.857.000 | 581 |
| 35.120 | 20.320.035 | 786 | 125.616 | ..... | ..... | ..... | 20.320.035 | 786 |
| 35.140 | 34.423.105 | 756 | ..... | ..... | ..... | ..... | 34.423.105 | 756 |
| 35.210 | 29.158.000 | 491 | ..... | ..... | ..... | ..... | 29.158.000 | 491 |
| 35.221 | 116.886.349 | 607 | 417.174 | ..... | ..... | ..... | 116.886.349 | 607 |
| 35.222 | 8.046.794 | 233 | ..... | ..... | ..... | ..... | 8.046.794 | 233 |
| 35.231 | 7.583.796 | 1.597 | ..... | ..... | ..... | ..... | 7.583.796 | 1.597 |
| 35.232 | 159.000 | 26 | ..... | ..... | ..... | ..... | 159.000 | 26 |
| 35.233 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 35.290 | 17.000.000 | 65 | ..... | ..... | ..... | ..... | 17.000.000 | 65 |
| 35.300 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 35.400 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 35.510 | 96.050.094 | 4.352 | ..... | ..... | ..... | ..... | 96.050.094 | 4.352 |
| 35.521 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 35.522 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 35.523 | 96.844.088 | 637 | ..... | ..... | ..... | ..... | 96.844.088 | 637 |
| 35.590 | 20.335.888 | 1.932 | ..... | ..... | ..... | ..... | 20.335.888 | 1.932 |
| 35.600 | 60.199.795 | 2.546 | 1.560 | ..... | ..... | ..... | 60.199.795 | 2.546 |
| 36.110 | 870.251 | 45 | ..... | ..... | ..... | ..... | 870.251 | 45 |
| 36.210 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

## BAB III : : PEREKONOMIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SE-2 : Kegiatan Sektor Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| ISIC | JENIS INDUSTRI | | | | | | JUMLAH | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Besar dan Sedang | | Kecil | | Rumahtangga | | | |
| | Nilai Output | Pekerja | Investasi | Energi Yg Dipaka | Nilai Output | Pekerja | Nilai Output | Pekerja |
| | Jutaan Rp | Orang | | | Jutaan Rp | Orang | Jutaan Rp | Orang |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 36.220 | 25.595.223 | 540 | ..... | ..... | ..... | ..... | 25.595.223 | 540 |
| 36.310 | 130.058.540 | 227 | ..... | ..... | ..... | ..... | 130.058.540 | 227 |
| 36.320 | 5.246.346 | 85 | ..... | ..... | ..... | ..... | 5.246.346 | 85 |
| 36.330 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 36.410 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 36.420 | 541.419 | 50 | ..... | ..... | ..... | ..... | 541.419 | 50 |
| 36.490 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 36.900 | 1.331.760 | 201 | ..... | ..... | ..... | ..... | 1.331.760 | 201 |
| 37.100 | 206.399.921 | 3.101 | ..... | ..... | ..... | ..... | 206.399.921 | 3.101 |
| 38.111 | 1.224.149 | 167 | ..... | ..... | ..... | ..... | 1.224.149 | 167 |
| 38.112 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 38.113 | 2.944.369 | 551 | ..... | ..... | ..... | ..... | 2.944.369 | 551 |
| 38.120 | 236.670 | 23 | ..... | ..... | ..... | ..... | 236.670 | 23 |
| 38.130 | 4.578.714 | 883 | ..... | ..... | ..... | ..... | 4.578.714 | 883 |
| 38.140 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 38.190 | 96.837.965 | 2.082 | ..... | ..... | ..... | ..... | 96.837.965 | 2.082 |
| 38.200 | 29.309.218 | 1.016 | ..... | ..... | ..... | ..... | 29.309.218 | 1.016 |
| 38.311 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 38.312 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 38.320 | 655.000 | 58 | ..... | ..... | ..... | ..... | 655.000 | 58 |
| 38.330 | 22.150.018 | 1.067 | ..... | ..... | ..... | ..... | 22.150.018 | 1.067 |
| 38.340 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 38.411 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 38.430 | 644.000 | 73 | ..... | ..... | ..... | ..... | 644.000 | 73 |
| 38.440 | 3.629.187 | 305 | ..... | ..... | ..... | ..... | 3.629.187 | 305 |
| 38.450 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 38.460 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 38.490 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 38.500 | 257.650 | 50 | ..... | ..... | ..... | ..... | 257.650 | 50 |
| 39.010 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 39.020 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 39.030 | 132.634 | 21 | ..... | ..... | ..... | ..... | 132.634 | 21 |
| 39.040 | 377.500 | 75 | ..... | ..... | ..... | ..... | 377.500 | 75 |
| 39.060 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |
| 39.090 | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... | ..... |

## BAB III : PERIKANAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SE-5 : Neraca Perikanan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| JENIS PERIKANAN | Stock Pada Awal Tahun | PRODUKSI KOMERSIAL | | Jumlah Produksi di -Ekspor | Jumlah Produks Tersedia Untuk Konsums Daerah | Pengurangan | | tambahan | Stock Pada Akhir Tahun |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Jumlah | Nila | | | Mati | Tak Komersil | | |
| | to | ton | juta Rp. | tor | to | tor | to | Tor | to |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| Perikanan Laut | 58.199,0 | 52.379,1 | 628.547,0 | 30.046,4 | 18.332,7 | - | - | 1647,2 | 59.846,2 |
| Perairan Umum | 38,9 | 31,2 | 265,2 | 7,8 | 23,4 | - | - | 1,2 | 40,1 |
| Budidaya Air Payau (tambak) | 661,2 | 595,1 | 20.828,5 | 476,2 | 118,9 | - | - | 168,2 | 829,4 |
| Budidaya Air Tawar | 132,0 | 105,6 | 897,6 | 68,6 | 37,0 | - | - | 15,8 | 147,8 |
| **Jumlah Perikanan** | 59.031,1 | 53.111,0 | 650.540,3 | 34.599,0 | 18.512,0 | - | - | 1.832,4 | 60.863,5 |

***Sumber*** *: Dinas Perikanan Kota Medan*

## BAB III : PETERNAKAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SE-6A : Neraca Peternakan (Ternak)**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| RINCIAN NERACA | Satuan | JENIS TERNAK | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Sapi | Kerbau | Kambing, Domba | Babi | Kuda | Lainnya |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] |
| Stok pada awal tahun | ekor | 1.204 | 935 | 10.969 | 7.302 | - | - |
| Pengurangan stok | ekor | - | - | - | - | - | - |
| Jumlah dipotong | ekor | 90 | 63 | 440 | 240 | - | - |
| Jumlah di-Ekspor hidup | ekor | - | - | - | - | - | - |
| Kematian lainnya | ekor | 5 | 4 | 14 | 32 | - | - |
| Penambahan stok | ekor | - | - | - | - | - | - |
| Kelahiran | ekor | 65 | 23 | 410 | 530 | - | - |
| Di Impor hidup | ekor | - | - | - | - | - | - |
| Stok pada akhir tahun | ekor | 1.174 | 891 | 10.925 | 7.560 | - | - |
| Perubahan stok selama 1 thn | ekor | -30 | -44 | -44 | 258 | - | - |
| Luas lahan padang | ha | 80 | 80 | 80 | - | - | - |
| Luas lahan padang per ekor | ha | 14.68 | 11.14 | 136.56 | 94.50 | | |
| Produksi daging | ton | - | - | - | - | - | - |
| Di Ekspor | ton | - | - | - | - | - | - |
| Di Impor | ton | - | - | - | - | - | - |
| Tersedia untuk konsumsi daerah | ton | 5.4 | 4.75 | 5.28 | 4.8 | - | - |
| Nilai Produksi | jutaan Rp. | - | - | - | - | - | - |

***Sumber*** *: Dinas Pertanian Kota Medan*

**BAB III : PETERNAKAN (SUMBER DAYA BUATAN)**

**Tabel SE-6B : Neraca Peternakan (Unggas)**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| RINCIAN NERACA | Satuan | JENIS UNGGAS | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Ayam Kampung | Ayam Petelur | Ayam Pedaging | Itik/ Itik Manila | Kalkun | Lainnya |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] |
| **Stok pada awal tahun** | **ekor** | **358.500** | **11.200** | **8.435** | **3.544** | - | - |
| **Pengurangan stok** | **ekor** | **244.100** | **774** | **8.431** | **921** | | |
| Jumlah dipotong | ekor | 172.000 | 569 | 8.333 | 886 | - | - |
| Jumlah di-Ekspor hidup | ekor | - | - | - | - | - | - |
| Kematian lainnya | ekor | 72.100 | 115 | 98 | 35 | - | - |
| **Penambahan stok** | **ekor** | **107.550** | **1.630** | **10.500** | **1.520** | - | - |
| Kelahiran | ekor | 107.550 | 1.630 | 10.500 | 1.520 | - | - |
| Di Impor hidup | ekor | - | - | - | - | - | - |
| **Stok pada akhir tahun** | **ekor** | **221.950** | **12.146** | **10.504** | **4.143** | - | - |
| **Perubahan stok selama 1 thn** | **ekor** | -136.550 | 946 | 2.069 | 599 | - | - |
| Luas lahan untuk unggas | ha | - | - | - | - | - | - |
| Luas lahan per ekor | ha | - | - | - | - | - | - |
| **Produksi daging** | **ton** | **17.200** | **7.2** | **30** | **1.329** | - | - |
| Di Ekspor | ton | - | - | - | - | - | - |
| Di Impor | ton | - | - | - | - | - | - |
| Tersedia untuk konsumsi daerah | ton | 17.200 | 7.2 | 30 | 1.329 | - | - |
| Nilai Produksi | jutaan Rp. | - | - | - | - | - | - |

***Sumber*** *: Dinas Pertanian Kota Medan*

## BAB III. SOSIAL EKONOMI (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SE-1-1**

PDRB Per Kapita Kota Medan
Menurut Harga Berlaku. dan Harga Konstan 1993
Tahun 1993 s.d. 2003

| TAHUN | PDRB PER KAPITA | |
|---|---|---|
| | Harga Berlaku | Harga Konstan 1993 |
| (1) | (2) | (3) |
| 1993 | 2.396.434 | 2.396.434 |
| 1994 | 2.682.354 | 2.520.770 |
| 1995 | 3.062.799 | 2.636.697 |
| 1996 | 3.380.772 | 2.845.199 |
| 1997 | 3.590.752 | 3.014.637 |
| 1998 | 4.211.096 | 2.367.374 |
| 1999 | 5.124.519 | 2.393.422 |
| 2002 | 5.658.293 | 2.549.842 |

**Sumber** : Badan Pusat Statistik Kota Medan

**Tabel SE-1-2**
PDRB Kota Medan Atas Harga Berlaku
Tahun 1999, dan 2003

| SEKTOR / SUB SEKTOR | NTB | | Konstribusi 2002 |
|---|---|---|---|
| | Tahun 1999 | Tahun 2003 | |
| | jutaan rupiah | jutaan rupiah | |
| [1] | [2] | [3] | [4] |
| **1. PERTANIAN** | **463.950,60** | **513.711,81** | **4,35** |
| 1.1 Tanaman Bahan Makanan | 72.780,65 | 80.842,19 | 0,68 |
| 1.2 Peternakan dan Hasil-hasilnya | 93.814,06 | 105.806,34 | 0,90 |
| 1.3 Perikanan | 297.355,89 | 327.063,28 | 2,77 |
| **2. PENGGALIAN** | **1.036,07** | **1.344,96** | **0,01** |
| **3. INDUSTRI** | **2.159.199,35** | **2.286.131,20** | **19,34** |
| 3.1 Industri Besar dan Sedang | 1.939.931,10 | 2.033.662,79 | 17,21 |
| 3.2 Industri Kecil dan RT | 219.268,25 | 252.468,42 | 2,14 |
| **4. LISTRIK. GAS. dan AIR** | **437.918,27** | **461.943,48** | **3,91** |
| 4.1 Listrik | 282.785,84 | 298.964,13 | 2,53 |
| 4.2. Gas | 37.096,02 | 39.841,91 | 0,34 |
| 4.3. Air | 118.036,41 | 123.137,43 | 1,04 |
| **5. BANGUNAN** | **530.299,17** | **596.033,61** | **5,04** |
| **6. PERDAGANGAN. HOTEL. dan RESTORAN** | **3.759.232,44** | **4.234.327,77** | **35,82** |
| 6.1 Perdagangan | 3.378.471,43 | 3.823.420,09 | 32,35 |
| 6.2 Hotel | 35.865,59 | 40.589,13 | 0,34 |
| 6.3 Restoran | 344.895,42 | 370.318,55 | 3,13 |
| **7. ANGKUTAN DAN KOMUNIKASI** | **1.408.830,25** | **1.506.898,31** | **12,75** |
| **8. BANK DAN LEMBAGA KEUANGAN** | **1.132.697,93** | **1.351.744,48** | **11,44** |
| **9. JASA-JASA** | **811.956,21** | **868.039,45** | **7,34** |
| 9.1 Pemerintahan dan Pertahanan | 541.955,43 | 571.685,65 | 4,84 |
| 9.2 Sosial Kemasyarakatan | 161.087,36 | 173.969,47 | 1,47 |
| 9.3. Hiburan dan Kebudayaan | 29.280,50 | 31.439,73 | 0,27 |
| 9.4. Perorangan dan Rumahtangga | 79.632,92 | 90.944,60 | 0,77 |
| **JUMLAH** | **10.705.120,29** | **11.820.175,07** | **100,00** |

***Sumber*** *: Badan Pusat Statistik Kota Medan. Hasil Proyeksi*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-1A1 : Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Produksi | Debu | | SO2 | | Nitrogen Oksida | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | ribuan satuan per thn | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| **INDUSTRI MAKANAN** | | | | | | | | |
| 3114 Pengalengan ikan | ton | 1000 | 0.05 | 50 | - | 0 | - | 0 |
| 3115 Pembuatan minyak lemak tumb. dan hewa | ton | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3116 Pengolahan biji-bijian | ton | 30 | 8.8 | 264 | - | 0 | - | 0 |
| 3118a Pabrik gula tebu | ton | - | 20 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3121a Pabrik gula tebu dan glukosa | ton | - | 4 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI MINUMAN** | | | | | | | | |
| 3133c Total produksi bir | | 0.360 | 4 | 1.44 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI TEKSTIL** | | | | | | | | |
| 3311c Katun | ton | 0.412 | 14 | 5.768 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI KAYU DAN OLAHAN KAYU DAN GABUS** | | | | | | | | |
| 3311a Industri kayu lapis | $m^3$ | 20.150 | - | 0 | - | 0 | 1.2 | 24.180 |
| **INDUSTRI KERTAS** | | | | | | | | |
| 3411a Pulp sulfit kraft | ton | - | 123 | 0 | 25 | 0 | - | 0 |
| (i) Tanpa Pengendalian Pencemaran | | | | | | | | |
| (ii) Dengan *Scrubber* | ton | - | 27 | 0 | 25 | 0 | - | 0 |
| 3411b Pulp sulfit | | | | | | | | |
| (i) Tanpa Pengendalian Pencemaran | ton | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) Dengan pengendalian pencemaran | ton | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3411c Pulp semi kimia | | | | | | | | |
| (i) Tanpa pengendalian pencemaran | ton | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) Dengan pengendalian pencemaran | ton | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI KIMIA DASAR** | | | | | | | | |
| 3511 Kimia dasar anorganik | | | | | | | | |
| 3511a Asam Khlorida | | | | | | | | |
| (i) Tanpa pengendalian | ton | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) Dengan pengendalian pencemaran | ton | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511b Asam Sulfat | ton | - | - | 0 | 20 | 0 | - | 0 |
| 3511c Asam Nitrat | | | | | | | | |
| (i) Tanpa pengendalian | | - | - | 0 | - | 0 | 26.2 | 0 |
| (ii) Dengan pengendalian pencemaran | | - | - | 0 | - | 0 | 2.5 | 0 |
| 3511d/e Asam fosfat (proses basah) | ton | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511f Asam fosfat (proses termal) | ton | - | 5.1 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **Sub Jumlah A** | | 1050.922 | - | 321.208 | - | 0 | | 24.180 |

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan, Kota Medan*

*Faktor-faktor pencemaran dari Djajadiningrat dan Harsono (1989) dan World Health Organization (1982). (-) Untuk Faktor arti belum diketahui.*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-1A1 : Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Hidrokarbon | | CO | | Lainnya | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | | ton per tahun |
| [1] | [10] | [11] | [12] | [13] | [14] | [15] | [16] |
| **INDUSTRI MAKANAN** | | | | | | | |
| 3114 Pengalengan ikan | - | 0 | - | 0 | 0,005 | H2S | 5 |
| 3115 Pembuatan minyak lemak tumb. dan hewa | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| 3116 Pengolahan biji-bijian | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| 3118a Pabrik gula tebu | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| 3121a Pabrik gula tebu dan glukosa | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| **INDUSTRI MINUMAN** | | | | | | | |
| 3133c Total produksi bir | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| **INDUSTRI TEKSTIL** | | | | | | | |
| 3311c Katun | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| **INDUSTRI KAYU DAN OLAHAN KAYU DAN GABUS** | | | | | | | |
| 3311a Industri kayu lapis | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| **INDUSTRI KERTAS** | | | | | | | |
| 3411a Pulp sulfit kraft | | | | | 7,2 | H2S | 0 |
| (i) Tanpa Pengendalian Pencemaran | 35 | 0 | - | 0 | 7,2 | H2S | 0 |
| | | | | | 77 | Phenol | 0 |
| (ii) Dengan *Scrubber* | 35 | 0 | - | 0 | 7,2 | H2S | 0 |
| 3411b Pulp sulfit | | | | | | | |
| (i) Tanpa Pengendalian Pencemaran | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| (ii) Dengan pengendalian pencemaran | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| 3411c Pulp semi kimia | | | | | | | |
| (i) Tanpa pengendalian pencemaran | - | 0 | | 0 | - | - | 0 |
| (ii) Dengan pengendalian pencemaran | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| **INDUSTRI KIMIA DASAR** | | | | | | | |
| 3511 Kimia dasar anorganik | | | | | | | |
| 3511a Asam Khlorida | | | | | | | |
| (i) Tanpa pengendalian | - | 0 | - | 0 | 3 | HCl | 0 |
| (ii) Dengan pengendalian pencemaran | - | 0 | - | 0 | 2 | HCl | |
| 3511b Asam Sulfat | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| 3511c Asam Nitrat | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| (i) Tanpa pengendalian | | | | | | | |
| (ii) Dengan pengendalian pencemaran | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| 3511d/e Asam fosfat (proses basah) | - | 0 | - | 0 | 20,1 | Flourida | 0 |
| 3511f Asam fosfat (proses termal) | - | 0 | - | 0 | - | - | 0 |
| **Sub Jumlah A** | - | 0 | - | 0 | - | - | 5 |

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan, Kota Medan*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-1A2 : Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Produksi | Debu | | SO2 | | Nitrogen Oksida | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | Ribuan Satuan per thn | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 3511g Amonia | ton | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511h Sodium Hidroksida (sel merkuri) | | | | | | | | |
| (i)Tanpa pengendalian pencemaran | ton C12 | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii)Dengan Penyerapan air | ton C12 | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511 Sodium Hidroksida (sel diaphrama) | | | | | | | | |
| (i)Tanpa pengendalian pencemaran | ton C12 | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii)Dengan Penyerapan air | ton C12 | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3512 Pupuk | ton | | | | | | | |
| 3512a Super pospat normal | ton | ... | 4,5 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3512b Triple super pospat | ton | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3512c/d Amonium/Diamonium pospat | ton | 15.360 | 41 | 629,760 | - | 0 | - | 0 |
| 3412e Pupuk Nitrat (NH3+HNO3) | ton | ... | 5 | 0 | - | 0 | 2 | 0 |
| 3412f Urea | ton | ... | 10 | 0 | 0,7 | 0 | 2 | 0 |
| 3513 Residen sintetis, plastik dan serat | ton | | | | | | | |
| 3513a Serat rayon | ton | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3513b Karet sintetis | | | | | | | | |
| (i) Butadium | ton | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) Lainnya | ton | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3513e Resin, Vinyl (PVC) | ton | ... | 17 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3521 Cat, pernis dan lak | ton | | | | | | | |
| 3521a Cat | | | | | | | | |
| (i) Pembuatan cat | 8400 ton | 8,4 | 1 | 8,4 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) Pelapisan permukaan | ton | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3521b Pernis | | | | | | | | |
| (i) Pembuatan cat | ton | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) Pelapisan permukaan | ton | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3521c Lak, pelapisan permukaan | ton | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3523 Sabun dan bahan pembersih | ton | | | | | | | |
| 3523c Deterjen | | | | | | | | |
| (i) Tanpa pengendalian | ton | | 45 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) Dengan dry cylone | ton | ... | 4 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3530 Kilang minyak | | | | | | | | |
| (unit desulfurasi produksi) (a) | KgS yg dipisah-kan dr produk | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **Sub Jumlah B** | | 23.760 | | 638.160 | | 0 | | 0 |

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan, Kota Medan*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-1A2 : Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Hidrokarbon | | CO | | Lainnya | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | | ton per tahun |
| [1] | [2] | [10] | [11] | [12] | [13] | [14] | [15] | [16] |
| 3511g Amonia | ton | 45 | 0 | - | 0 | 101 | NH3 | 0 |
| 3511h Sodium Hidroksida (sel merkuri) | | | | | | | | |
| (i)Tanpa pengendalian pencemaran | ton C12 | - | 0 | - | 0 | 306 | Cl2 | 0 |
| (ii)Dengan Penyerapan air | ton C12 | - | 0 | - | 0 | 8,5 | Cl2 | 0 |
| 3511 Sodium Hidroksida (sel diaphrama) | | | | | | | | |
| (i)Tanpa pengendalian pencemaran | ton C12 | - | 0 | - | 0 | 60 | Cl2 | 0 |
| (ii)Dengan Penyerapan air | ton C12 | - | 0 | - | 0 | 11 | Cl2 | 0 |
| 3512 Pupuk | ton | | | | | | | |
| 3512a Super pospat normal | ton | - | 0 | - | 0 | 0,075 | Flourida | 0 |
| 3512b Triple super pospat | ton | - | 0 | - | 0 | 0,015 | Flourida | 0 |
| 3512c/d Amonium/Diamonium pospat | ton | - | 0 | - | 0 | 0,02 | Flourida | 0,307 |
| 3412e Pupuk Nitrat (NH3+HNO3) | ton | - | 0 | - | 0 | 1,5 | NH3 | 0 |
| 3412f Urea | ton | - | 0 | - | 0 | 5 | NH3 | 0 |
| 3513 Residen sintetis, plastik dan serat | ton | | | | | | | |
| 3513a Serat rayon | ton | - | 0 | - | 0 | 27,5 | CS2 | 0 |
| | | | | | | 3 | HS2 | |
| 3513b Karet sintetis | | | | | | | | |
| (i) Butadium | ton | 20 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (ii) Lainnya | ton | 5 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3513e Resin, Vinyl (PVC) | ton | 3,5 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3521 Cat, pernis dan lak | ton | | | | | | | |
| 3521a Cat | | | | | | | | |
| (i) Pembuatan cat | 8400 ton | 15 | 126 | - | 0 | - | | 0 |
| (ii) Pelapisan permukaan | ton | 560 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3521b Pernis | | | | | | | | |
| (i) Pembuatan cat | ton | 40 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (ii) Pelapisan permukaan | ton | 500 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3521c Lak, pelapisan permukaan | ton | 770 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3523 Sabun dan bahan pembersih | ton | | | | | | | |
| 3523c Deterjen | | | | | | | | |
| (i) Tanpa pengendalian | 120 ton | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (ii) Dengan dry cylone | ton | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3530 Kilang minyak | | | | | | | | |
| (unit desulfurasi produksi) (a) | KgS yg dipisah-kan dr produk | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| Sub Jumlah B | | - | 126 | - | 0 | - | Fluorida | 0,307 |

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan, Kota Medan*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-1A3 : Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Produksi Ribuan Satuan per thn | Debu | | SO2 | | Nitrogen Oksida | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun | Kg per satuan | ton per tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 3530 Amonia | | | | | | | | |
| Emisi proses tambahan dari kilang tua | m³ bahan baku | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| Emisi proses tambahan dari kilang baru | m³ bahan baku | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| Emisi tangki penampung : | | | | | | | | |
| Pengilangan bensin | m³ kapasitas | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| Pengilangan bahan bakar jet | m³ kapasitas | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| Pengilangan minyak tanah | m³ kapasitas | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| Destilasi minyak bumi | m³ kapasitas | 1,810 | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| Pengilangan crude oil | m³ kapasitas | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3540 Pembuatan aspal | | | | | | | | |
| 3540a Aspal jalan | ton | - | 22 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3540b Aspal atap | ton | - | 2,3 | 0 | - | 0 | 2,0 | 0 |
| INDUSTRI MINERAL NON LOGAM | | | | | | | | |
| 3610 Keramik dan tembikar | ton | - | 65 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3620 Gelas dan olahan gelas | ton | - | 1 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3691 Bahan bangunan dari tanah liat | ton | - | 65 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| INDUSTRI SEMEN, KAPUR DAN GIPS | | | | | | | | |
| 3692 Semen | | | | | | | | |
| (i) tanpa pengendalian emisi udara | ton | - | 170 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) dengan "multicyclone" | ton | - | 34 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (iii) dengan precipitatorelektrostatis | ton | - | 8,5 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (iv) dengan elektrostatis dan "multicyclone" | ton | - | 4,3 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3697 Pembakaran kapur | | | | | | | | |
| (i) alat pembakaran tanpa pengendalian | ton | - | 170 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) alat pembakaran putar dengan "cyclone" | ton | - | 100 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (iii) alat pembakaran vertikal tanpa pengendalian | ton | - | 4 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| INDUSTRI LOGAM DASAR | | | | | | | | |
| 3710 Industri besi dan baja | | | | | | | | |
| 3710a Tungku metalurgi kokas | ton batubara | - | 1,75 | 0 | 2,01 | 0 | 0,02 | 0 |
| --"-- atau | ton kokas | - | 2,50 | 0 | 2,90 | 0 | 0,03 | 0 |
| 3710a Tanur | | | | | | | | |
| (i) tanpa pengendalian | ton | - | 7,50 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) dengan "drycyclone" | ton | - | 30 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (iii) dengan "wet scrubber" | ton | - | 7,50 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (iv) dengan venturi precipitator elektrostatis | ton | - | 0,75 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **Sub Jumlah B** | | **1,810** | **-** | **0,000** | **-** | **0** | **-** | **0** |

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-1A3 : Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Hidrokarbon | | CO | | Lainnya | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | | ton per tahun |
| [1] | [2] | [10] | [11] | [12] | [13] | [14] | [15] | [16] |
| 3530 Amonia | | | | | | | | |
| Emisi proses tambahan dari kilang tua | - | 3 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| Emisi proses tambahan dari kilang baru | - | 1,54 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| Emisi tangki penampung : | | | | | | | | |
| Pengilangan bensin | - | 12,1 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| Pengilangan bahan bakar jet | - | 4,4 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| Pengilangan minyak tanah | - | 1,9 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| Destilasi minyak bumi | 1,810 | 1,9 | 3,439 | - | 0 | - | | 0 |
| Pengilangan crude oil | - | 10,6 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3540 Pembuatan aspal | | | | | | | | |
| 3540a Aspal jalan | - | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3540b Aspal atap | - | 0,8 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| **INDUSTRI MINERAL NON LOGAM** | | | | | | | | |
| 3610 Keramik dan tembikar | - | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3620 Gelas dan olahan gelas | - | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3691 Bahan bangunan dari tanah liat | - | - | 0 | - | 0 | 10 | F2 | 0 |
| **INDUSTRI SEMEN, KAPUR DAN GIPS** | | | | | | | | |
| 3692 Semen | | | | | | | | |
| (i) tanpa pengendalian emisi udara | - | 3,5 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (ii) dengan "multicyclone" | - | 3,5 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (iii) dengan precipitatorelektrostatis | - | 15 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (iv) dengan elektrostatis dan "multicyclone" | - | 560 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3697 Pembakaran kapur | | | | | | | | |
| (i) alat pembakaran tanpa pengendalian | - | 40 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (ii) alat pembakaran putar dengan "cyclone" | - | 500 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (iii) alat pembakaran vertikal tanpa pengendalian | - | 770 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| **INDUSTRI LOGAM DASAR** | | | | | | | | |
| 3710 Industri besi dan baja | | | | | | | | |
| 3710a Tungku metalurgi kokas | - | 2,1 | 0 | - | 0 | 0,09 | NH3 | 0 |
| --"-- atau | - | 3,0 | 0 | - | 0 | 0,13 | NH3 | 0 |
| 3710a Tanur | | | | | | | | |
| (i) tanpa pengendalian | - | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (ii) dengan "drycyclone" | - | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (iii) dengan "wet scrubber" | - | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| (iv) dengan venturi precipitator elektrostatis | - | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| **Sub Jumlah B** | **1,810** | **-** | **3,439** | **-** | **0** | **-** | **Flourida** | **0,000** |

**BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)**
**Tabel SP-1A4 : Beban Pencemaran Udara dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Produksi ribuan satuan per thn | Debu | | SO2 | | Nitrogen Oksida | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | kg per satu-an | ton per tahun | kg per satu-an | ton per tahun | kg per satu-an | ton per tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] |
| 3710c Tanur Baja BOF | | | | | | | | |
| (i)Tanpa pengendalian | ton | - | 25,5 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii)Dengan ruang penyemprotan | ton | - | 7,65 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (iii)Dengan ventilasi | ton | - | 0,255 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3710d Tanur Baja Terbuka | | | | | | | | |
| (i)Tanpa pengendalian | ton | - | 8,7 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii)Dengan elektrostatistik precipitator | ton | - | 0,175 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (iii)Dengan venturi | ton | - | 0,085 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3710e Tanur baja dengan tungku bunga api listril | | | | | | | | |
| (i)Tanpa pengendalian | ton | ... | 5,5 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii)Dengan elektrostatistik precipitator | ton | ... | 0,3 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (iii)Dengan venturi | ton | ... | 0,11 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3710f Pengecoran besi dan baja | 27196 ton | 27.196 | 8,5 | 231.166 | - | 0 | - | 0 |
| 3720 Industri dasar logam non besi | ton | - | 0 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720a Alumunium dari bouksit | ton | | | | | | | |
| (i)Tanpa pengendalian | ton | ... | 295 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii)Dengan menara penyemprot | ton | ... | 83,3 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720c Peleburan alumunium sekunder | 32185 ton | 32,185 | 2,15 | 69.168 | - | 0 | - | 0 |
| 3720d Pemurnian tembaga dari biji sulfit | ton | ... | 270 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720g Pengecoran kuningan dari perunggu | ton | ... | 30 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720h Peleburan biji timah | ton | ... | 300 | 0 | 297 | 0 | - | 0 |
| 3720j Peleburan timah sekunder | ton | | | | | | | |
| (i)Tanpa pengendalian | ton | ... | 65 | 0 | 43 | 0 | - | 0 |
| (ii)Dengan pengendalian | ton | ... | 1,6 | 0 | 43 | 0 | - | 0 |
| 3720j Peleburan dan pemurnian timah primer | ton | | | | | | | |
| 3720k Peleburan seng primer | ton | 42,3 | 300 | 12690 | 1.100 | 46.530 | - | 0 |
| 3720l Peleburan seng sekunder | ton | ... | 50 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| Hasil-hasil Olahan Logam | | | | | | | | |
| 3840a Alat-alat rumahtangga | ton plat besi | ... | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3843b Industri Mobil | ton plat besi | 26,8 | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| Listrik dan Gas | | | | | | | | |
| 4101 Pembangkit tenaga | | ... | Tabel SP-1B | | | | | |
| 4102 Pembuatan gas kokas | ton batu bara | ... | 1,75 | 0 | 2,01 | 0 | 0,02 | 0 |
| 4102 Pembuatan gas kokas | ton kokas | ... | 2,5 | 0 | 2,9 | 0 | 0,03 | 0 |
| 4102 Pembuatan gas kokas | ribuan $m^3$ gas | ... | 3,75 | 0 | 4,31 | 0 | 0,04 | 0 |
| **Sub Jumlah D** | | 138.881 | - | 12990.364 | - | 46.530 | - | 0 |

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan, Kota Medan*

*Faktor-faktor pencemaran dari Djajadiningrat dan Harsono (1989) dan World Health Organization (1982).*

**BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)**
**Tabel SP-1B : Beban Pencemaran Udara dari Sumber Tetap (Konsumsi Bahan Bakar)**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| JENIS SUMBER | Bahan Bakar | Satuan | Konsumsi ribu satuan per ton | Debu | | SO2 | | Nitrogen Oksida | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | Kg per satuan | Ton Per tahun | Kg per satuan | Ton Per tahun | Kg per satuan | Ton Per tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| Pembangkit Tenaga | Ligmit | ton | ... | 3.5 | 0 | 15 | 0 | 7 | 0 |
| | Antrasit | ton | ... | 8.5 | 0 | 19 | 0 | 9 | 0 |
| | Batu bara Muda | ton | ... | 8 | 0 | 19 | 0 | 9 | 0 |
| | Minyak Bumi | ton | 23.44 | 1.04 | 24.378 | 19.9 | 466.456 | 13.2 | 309.408 |
| | Gas Alam | ribu m3 | 521.43 | 0.24 | 125 | 16.6 | 8,655.738 | 9.6 | 5006 |
| Tungku Industri/ Komersial | Ligmit | ton | ... | 3.5 | 0 | 15 | 0 | 3 | 0 |
| | Antrasit | ton | ... | 1 | 0 | 19 | 0 | 5 | 0 |
| | Batu bara Muda | ton | ... | 6.50 | 0 | 19 | 0 | 7.5 | 0 |
| | Residu Minyak Bumi | ton | 8.68 | 2.87 | 24.912 | 19 | 164.920 | 7.5 | 65.100 |
| | Destilasi | ton | ... | 2.13 | 0 | 20.1 | 0 | 7.5 | 0 |
| | Gas Cair | m3 | ... | 0.21 | 0 | 0.01 | 0 | 1.43 | 0 |
| | Gas Alam | ribu m3 | ... | 0.29 | 0 | 6.6 | 0 | 3 | 0 |
| Tungku Domestik | Antrasit | ton | ... | 5 | 0 | 18 | 0 | 1.5 | 0 |
| | Batu Bara Muda | ton | ... | 10 | 0 | 19 | 0 | 1.5 | 0 |
| | Kayu Bakar | ton | ... | 13.7 | 0 | 0.5 | 0 | 5 | 0 |
| | Destilasi Minyak Bumi | ton | 1.81 | 0.37 | 0.670 | 20.1 | 36.381 | 2.72 | 4.923 |
| | Minyak Tanah | ton | 22.15 | 3 | 66.450 | 17 | 376.550 | 2.3 | 50.945 |
| | Gas Cair | m3 | ... | 0.23 | 0 | 0.01 | 0 | 1 | 0 |
| | Gas Alam | ribu m3 | ... | 0.302 | 0 | 16.6 | 0 | 1.3 | 0 |
| Jumlah | | ... | 577.510 | ... | 241.552 | ... | 1.044.307 | ... | 5436.104 |

***Sumber*** *: Pertamina UPDNI Medan*

⇒ *Kol(6A) = % berat kandungan abu debu*
*Kol(9)S= % berat kandungan sulfur*

⇒ *Faktor-faktor pencemaran dari Djajadiningrat dan Harsono (1989) dan World Health Organization (1982).*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-1B : Beban Pencemaran Udara dari Sumber Tetap (Konsumsi Bahan Bakar)**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| JENIS SUMBER | Bahan Bakar | Satuan | Hidrokarbon | | CO | | CO2 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | Kg per satuan | Ton Per tahun | Kg per satuan | Ton Per tahun | Kg per satuan | Ton Per tahun |
| [1] | [2] | [3] | [11] | [12] | [13] | [14] | [15] | [16] |
| Pembangkit Tenaga | Ligmit | ton | 0.5 | 0 | 0.5 | 0 | 1190 | 0 |
| | Antrasit | ton | 0.015 | 0 | 0.5 | 0 | 2420 | 0 |
| | Batu bara Muda | ton | 0.15 | 0 | 0.5 | 0 | 2420 | 0 |
| | Minyak Bumi | ton | 0.13 | 3.047 | 0.66 | 15.470 | 2950 | 69148.0 |
| | Gas Alam | ribu m3 | 0.016 | 8 | 0.27 | 141 | 2750 | 1433933 |
| Tungku Industri/ Komersial | Ligmit | ton | 0.5 | 0 | 1 | 0 | 1190 | 0 |
| | Antrasit | ton | 0.1 | 0 | 3 | 0 | 2420 | 0 |
| | Batu bara Muda | ton | 0.5 | 0 | 1 | 0 | 2420 | 0 |
| | Residu Minyak Bumi | ton | 0.37 | 3.212 | 0.52 | 4.514 | 3150 | 27342.0 |
| | Destilasi | ton | 0.41 | 0 | 0.59 | 0 | 3150 | 0 |
| | Gas Cair | m3 | 0.04 | 0 | 0.19 | 0 | 3000 | 0 |
| | Gas Alam | ribu m3 | 0.05 | 0 | 0.27 | 0 | 2750 | 0 |
| Tungku Domestik | Antrasit | ton | 1.25 | 0 | 45 | 0 | 2420 | 0 |
| | Batu Bara Muda | ton | 10 | 0 | 45 | 0 | 2420 | 0 |
| | Kayu Bakar | ton | 1 | 0 | 1 | 0 | 1510 | 0 |
| | Destilasi Minyak Bumi | ton | 0.14 | 0.253 | 0.75 | 1.358 | 3150 | 5701.5 |
| | Minyak Tanah | ton | 0.4 | 8.860 | 0.25 | 5.538 | 3150 | 69772.5 |
| | Gas Cair | m3 | 0.094 | 0 | 0.24 | 0 | 3000 | 0 |
| | Gas Alam | ribu m3 | 0.128 | 0 | 0.32 | 0 | 2750 | 0 |
| Jumlah | | | ... | 5436.104 | ... | 23.715 | ... | 167.665 |

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-1C : Beban Pencemaran Udara dari Sumber Bergerak (Konsumsi Bahan Bakar)**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| JENIS KENDARAAN | Bahan Bakar | Satuan | Konsumsi Ribu satuan per thn | Debu | | SO2 | | Nitrogen Oksida | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| Mobil dan Truk | Bensin | ton | 480,32 | 2,00 | 960,64 | 0,54 | 259,37 | 10,30 | 4947,30 |
| | Solar | ton | 1222,68 | 2,40 | 2934,43 | 19,00 | 23230,92 | 11,00 | 13449,48 |
| Jet Badan Lebar | | Jumlah Lepas Landas dan Mendarat | 2,05 | 2,00 | 4,09 | 3,00 | 6,14 | 50,00 | 102,35 |
| Jet Jarak Tempuh Jauh Lain | | | 0,00 | 2,00 | 0,00 | 3,00 | 0,01 | 14,00 | 0,03 |
| Jet Jarak Tempuh Sedang | | | 5,62 | 0,50 | 2,81 | 1,00 | 5,62 | 11,00 | 61,81 |
| Pesawat Turbo | | | 3,29 | 1,50 | 4,94 | 0,50 | 1,65 | 3,00 | 9,87 |
| Jet Bisnis | | | 0,74 | 0,30 | 0,22 | 0,20 | 0,15 | 1,60 | 1,18 |
| Piston Aviasi | | | 0,27 | 0,01 | 0,00 | 0,01 | 0,00 | 0,02 | 0,01 |
| Kapal Uap di Pelabuhan | - | ton | - | 6,80 | - | 136,00 | - | 90,70 | - |
| Kapal Motor di Pelabuhan | Solar | ton | 3,19 | 7,50 | 23,90 | 19,50 | 62,15 | 22,70 | 72,34 |
| Turbin Gas Tetap | Minyak Bumi | ton | - | 0,77 | - | 20,10 | - | 9,70 | - |
| Turbin Gas Tetap | Gas Alam | ribu m3 | - | 0,27 | - | 15,50 | - | 6,60 | - |
| **Jumlah** | | - | 1718,16 | - | 3931,04 | - | 23566,00 | - | 18644,37 |

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-1C : Beban Pencemaran Udara dari Sumber Bergerak**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| JENIS KENDARAAN | Bahan Bakar | Satuan | Konsumsi Ribu satuan per thn | Hidrokarbon | | CO | | CO2 | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun | kg per satuan | ton per tahun |
| [1] | [2] | | | [13] | [14] | [15] | [16] | [17] | [18] |
| Mobil dan Truk | Bensin | ton | 480,32 | 14,50 | 6964,64 | 377,00 | 181080,64 | 3150,0 | 1513008,00 |
| | Solar | ton | 1222,68 | 2,60 | 3178,97 | 43,50 | 53186,58 | 3150,0 | 3851442,00 |
| Jet Badan Lebar | | Jumlah | 2,05 | 19,00 | 38,89 | 74,00 | 151,48 | 4485,0 | 9180,80 |
| Jet Jarak Tempuh Jauh Lain | | Lepas Landas dan | 0,00 | 75,00 | 0,15 | 86,00 | 0,17 | 5210,0 | 10,42 |
| Jet Jarak Tempuh Sedang | | Mendarat | 5,62 | 5,00 | 28,10 | 18,00 | 101,14 | 1150,0 | 6461,85 |
| Pesawat Turbo | | | 3,29 | 4,00 | 13,16 | 9,00 | 29,62 | 546,0 | 1796,89 |
| Jet Bisnis | | | 0,74 | 1,50 | 1,11 | 4,20 | 3,10 | 255,0 | 187,94 |
| Piston Aviasi | | | 0,27 | 0,18 | 0,05 | 5,50 | 1,50 | 330,0 | 90,09 |
| Kapal Uap di Pelabuhan | - | ton | - | 4,10 | - | 0,04 | - | 20,0 | - |
| Kapal Motor di Pelabuhan | Solar | ton | 3,19 | 14,90 | 47,49 | 20,80 | 66,29 | 726,0 | 2313,76 |
| Turbin Gas Tetap | Minyak Bumi | ton | - | 0,80 | - | 2,20 | - | 2950,0 | - |
| Turbin Gas Tetap | Gas Alam | ribu m3 | - | 0,67 | - | 1,84 | - | 2750,0 | - |
| Jumlah | | - | 1718,16 | - | 10272,55 | - | 234620,52 | - | 5384491,74 |

***Sumber*** *: PT (Persero) Angkasa Pura II Bandara Polonia Medan*

***Keterangan***

⇒ *Kol(6) A = % berat kandungan abu debu*
*Kol(9) S = % berat kandungan sulfur*

⇒ *Faktor-faktor pencemaran dari Djajadiningrat dan Harsono (1989) dan World Health Organization (1982).*

***Catatan***

1. *Jet Badan Lebar terdiri dari Pesawat B.747, A.300, DC.10, MD.11*
2. *Jet Bisnis terdiri dari Pesawat B.737, F.100, F.28, DC.9*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-1D : Rangkuman Beban Pencemaran Menurut Sumber**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| JENIS SUMBER | BEBAN PENCEMARAN UDARA | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Debu | $SO_2$ | Nitrogen Oksida | Hidro karbon | CO | $CO_2$ |
| | ton/thn | ton/thn | ton/thn | ton/thn | ton/thn | ton/thn |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| Sumber Tetap *(bahan bakar)* | | | | | | |
| 1. Pembangkit Tenaga | 24.503 | 9122.194 | 5315.408 | 11.047 | 156.470 | 1503081.000 |
| 2. Tungku Industri | 24.912 | 164.920 | 65.100 | 3.212 | 4.514 | 27342.000 |
| 3. Tungku Domestik | 67.120 | 412.931 | 55.868 | 9.113 | 6.896 | 75474.000 |
| Sumber Bergerak *(bahan bakar)* | 3895.072 | 23490.293 | 18396.776 | 10143.608 | 234267.220 | 5364450.000 |
| 1. Kendaraan darat | 12.069 | 13.561 | 175.245 | 81.457 | 287.008 | 17727.976 |
| 2. Jet | 24.000 | 62.147 | 72.345 | 47.486 | 66.290 | 2313.762 |
| 3. Kapal | ... | ... | ... | ... | ... | ... |
| 4. Turbin Gas Stationer | | | | | | |
| Industri Pengolahan | 13949,732 | 46530 | 24,180 | 129 | ... | ... |
| Pembuangan Limbah Padat | ... | ... | ... | ... | ... | ... |
| Sumber-sumber lain | | | | | | |
| 1. | ... | ... | ... | ... | ... | ... |
| 2. | ... | ... | ... | ... | ... | ... |
| 3. | ... | ... | ... | ... | ... | ... |
| **Jumlah** | 17997.408 | 79796.046 | 24104.922 | 10425.362 | 234788.398 | 6990388.738 |

***Sumber*** *:*
***Keterangan*** *: (2) - (6) Dari Tabel SP-1A sampai dengan Tabel SP-1C*
*(7)-(11) Sumber / Jumlah x 100*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A1 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Produks ribu unit per thn | pH | Volume Limbah | | BOD5 | | COD | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | m³/unit | ibu m³/unit | kg/ unit | ton/ tahun | kg/ unit | ton/ tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| **AGRO INDUSTRI** | | | | | | | | | |
| 1110a Jumlah sapi | ekor | 4,146.000 | - | 20.2 | 83,749.200 | 250.00 | 1036500 | - | 0 |
| 1110b Jumlah babi | ekor | 19,905.000 | - | 1.6 | 31,848.000 | 28.4 | 565302 | - | 0 |
| 1110c Jumlah ayam | ekor | 24,847.000 | - | 0.04 | 994 | 1.4 | 34,786 | - | 0 |
| 1110d Jumlah kambing/ domba | ekor | 33891.000 | - | 1.8 | 61,003.800 | 36.6 | 1240410.6 | - | 0 |
| 1110e Jumlah kalkun | ekor | - | - | 0.04 | 0 | 1.5 | 0 | - | 0 |
| 1110f Jumlah itik | ekor | 5.029 | - | 0.04 | 0 | 1.4 | 7 | - | 0 |
| 1110g Jumlah sapi perah | ekor | 0.954 | - | - | 0 | 539 | 514 | - | 0 |
| 1110h Jumlah ayam petelur | ekor | 12.715 | - | - | 0 | 4.6 | 58 | - | 0 |
| **PENGOLAHAN MAKANAN** | | | | | | | | | |
| 3111 Rumah potong hewan | ton LWK | 94,726 | - | 0,0053 | 0,502 | 6,4 | 606 | - | 0 |
| 3113 Pengalengan buah dan sayur (b) | ton buah | 20 | - | 11,3 | 226 | 3,9 | 78 | - | 0 |
| -"- | ton buah | 10 | - | 11,3 | 113 | 18 | 180 | - | 0 |
| 3115b Pemurnian minyak sayur (bukan CPO) | ton | - | - | 57,5 | 0 | 12,9 | 0 | 21 | 0 |
| -"- (a) | ton margarine | - | - | 57,5 | 0 | 180,0 | 0 | 21 | 0 |
| Pemurnian minyak sayur (CPO) (a) | ton CPO | 416,880 | - | 57,5 | 23970,6 | 142,5 | 59405,4 | 21 | 8.754,48 |
| 3123 Es batu (a) | ton | 210,2 | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI MINUMAN** | | | | | | | | | |
| 3133c Total produksi bir | m³ | 0,360 | - | 14,5 | 5 | 8,6 | 3 | - | 0 |
| 3133d Produksi minuman anggur | m³ | 0,195 | - | 4,8 | 0,936 | 0,26 | 0,051 | - | 0 |
| 3134 Minuman ringan (a) | ton | 473 | - | 7,1 | 3358,3 | 3,15 | 1489,95 | - | 0 |
| **INDUSTRI TEMBAKAU** | | | | | | | | | |
| 3142 Rokok kretek (a) | juta batang | - | - | - | 0 | (b) | 0,00 | - | 0 |
| **Sub Jumlah A** | | 84033.059 | - | - | 205269.639 | - | 2939340.9 | - | 8754.48 |

Bersambung .....

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A1 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | SS | | TDS | | Minyak | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg/ unit | Ton/ thn | kg/ unit | ton/ thn | kg/ unit | ton/ thn |
| [1] | [2] | [11] | [12] | [13] | [14] | [15] | [16] |
| **AGRO INDUSTRI** | | | | | | | |
| 1110a Jumlah sapi | ekor | 1716 | 7114536.000 | - | 0 | - | 0 |
| 1110b Jumlah babi | ekor | 183 | 3642615 | - | 0 | - | 0 |
| 1110c Jumlah ayam | ekor | 14.6 | 362,766 | - | 0 | - | 0 |
| 1110d Jumlah kambing/ domba | ekor | 201 | 6812091 | - | 0 | - | 0 |
| 1110e Jumlah kalkun | ekor | 14.6 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 1110f Jumlah itik | ekor | 14.6 | 73 | - | 0 | - | 0 |
| 1110g Jumlah sapi perah | ekor | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 1110h Jumlah ayam petelur | ekor | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **PENGOLAHAN MAKANAN** | | | | | | | |
| 3111 Rumah potong hewan | ton LWK | 5,6 | 530 | - | 0 | 2,1 | 199 |
| 3113 Pengalengan buah dan sayur (b) | ton buah | 4,3 | 86 | - | 0 | - | 0 |
| -"- | ton buah | 4,3 | 43 | - | 0 | - | 0 |
| 3115a Ekstrasi minyak zaitun | ton | 33 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3115b Pemurnian minyak sayur (bukan CPO) | ton | 16,4 | 0 | 882 | 0 | 6,5 | 0 |
| -"- (a) | ton margarine | 16,4 | 0 | 882 | 0 | 6,5 | 0 |
| Pemurnian minyak sayur (CPO) (a) | ton CPO | 16,4 | 6.836,832 | 882 | 367688,16 | 6,5 | 2709,72 |
| 3123 Es batu (a) | ton | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI MINUMAN** | | | | | | | |
| 3133c Total produksi bir | $m^3$ anggur | 14,7 | 5 | - | 0 | - | 0 |
| 3133d Produksi minuman anggur | $m^3$ anggur | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3134 Minuman ringan (a) | ton produk | 473 | 1.9 | 898.7 | - | 0 | - |
| **INDUSTRI TEMBAKAU** | | | | | | | |
| 3132 Rokok kretek (a) | juta | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **Sub Jumlah A** | | - | 17940481.91 | - | 367688.16 | - | 2908.64 |

Bersambung .....

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A1 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | N | | Lainnya | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg/ unit | ton/ thn | kg/ unit | | ton/ thn |
| [1] | [2] | [17] | [18] | [19] | [20] | [21] |
| **AGRO INDUSTRI** | | | | | | |
| 1110a Jumlah sapi | ekor | 80.3 | 332923.800 | - | | 0 |
| 1110b Jumlah babi | ekor | 8.4 | 167,202.000 | - | | 0 |
| 1110c Jumlah ayam | ekor | 0.51 | 12,672 | - | | 0 |
| 1110d Jumlah kambing/ domba | ekor | 8.4 | 284,684.400 | - | | 0 |
| 1110e Jumlah kalkun | ekor | 0.51 | 0 | - | | 0 |
| 1110f Jumlah itik | ekor | 0.51 | 3 | - | | 0 |
| 1110g Jumlah sapi perah | ekor | - | 0 | - | | 0 |
| 1110h Jumlah ayam petelur | ekor | - | 0 | - | | 0 |
| **PENGOLAHAN MAKANAN** | | | | | | |
| 3111 Rumah potong hewan | ton LWK | 0,68 | 64 | 0,05 | P | 4,736 |
| -"- | | | | 2,6 | Cl | 246,288 |
| 3113 Pengalengan buah dan sayur (b) | ton buah | - | 0 | - | | 0 |
| -"- | ton buah | - | 0 | - | | 0 |
| 3115b Pemurnian minyak sayur (bukan CPO) | ton | - | 0 | - | | 0 |
| -"- (a) | ton margarine | - | 0 | - | | 0 |
| Pemurnian minyak sayur (CPO) (a) | ton CPO | - | 0 | - | | 0 |
| **3123 Es batu (a)** | **ton** | **-** | **0** | **(b)** | **Cl** | **0** |
| **INDUSTRI MINUMAN** | | | | | | |
| 3133c Total produksi bir | m³ anggur | - | 0 | - | | 0 |
| 3133d Produksi minuman anggur | m³ anggur | - | 0 | - | | 0 |
| 3134 Minuman ringan (a) | ton produk | **-** | **0** | **3,7** | **Alkalinitas** | **1750,100** |
| **INDUSTRI TEMBAKAU** | | | | | | |
| 3132 Rokok kretek (a) | juta batang | - | 0 | - | | 0 |
| **Sub Jumlah A** | | - | 797,549.148 | - | Alkalinitas | 1750.100 |
| | | | | | P | 4.736 |
| | | | | | Cl | 246.288 |

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan ; Kota Medan*
*Keterangan :*
*⇒ Faktor-faktor pencemaran dari Djajadiningrat dan Harsono (1989) dan World Health Organization (1982).*
*(a) Faktor BOD dari BAPPEDAL*
*(b) Ada tetapi belum diukur*
*LWK (live weinght Killed) berat badan unggas masih hidup)*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A2 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Produksi | pH | Volume Limbah | | BOD5 | | COD | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | ribu unit per thn | | $m^3$/unit | ribu $m^3$/unit | kg/ unit | ton/ tahun | kg/ unit | ton/ tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| **INDUSTRI PEMBUATAN TEKSTIL** | | | | | | | | | |
| **INDUSTRI KULIT** | | | | | | | | | |
| 3231 Penyamakan Kulit | | | | | | | | | |
| 3233 Penyelesaian akhir kulit | ton produk | - | - | - | 0 | 69 | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI KAYU, OLAHAN KAYU DAN GABUS** | | | | | | | | | |
| 3311a Kayu Lapis (a) | ribu m2 | - | - | 4,1 | 0 | 600 | 0 | 77,5 | 0 |
| 3311b Papan Serat | ton produk | 21,2 | - | 20 | 424 | 125 | 2650 | - | 0 |
| **INDUSTRI PULP DAN KERTAS** | | | | | | | | | |
| 3411a Pulp Sulfat (Kraft) (a) | ton produk | - | - | 61,3 | 0 | 37 | 0 | - | 0 |
| 3411b Pulp Sulfit (a) | ton produk | - | - | 92,4 | 0 | 125 | 0 | - | 0 |
| 3411c Pulp Semi kimiawi(a) | ton produk | - | - | 47 | 0 | 27 | 0 | - | 0 |
| 3411d Pabrik Kertast (a) | | - | - | 54 | 0 | 12 | 0 | - | 0 |
| 3411e Pabrik Kertas dengan Daur Ulang air | ton produk | - | - | 22 | 0 | 6,4 | 0 | - | 0 |
| 3411f Pabrik Kertas dengan Daur Ulang air ditingkatkan | ton produk | - | - | 12,5 | 0 | 4 | 0 | - | 0 |
| 3411g Proses Ambil Tinja (a) | ton produk | - | - | - | 0 | 68 | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI KIMIA DASAR** | | | | | | | | | |
| 3511 Kimia dasar organik (a) | ton produk | | | | | | | | |
| 3511a Asam hidrokhlorida | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511b Asam Sulfat | ton produk | - | - | 162,00 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511c Asam Nitrit | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511d Asam fosfat (tanpa kolam penampung) | ton P2O5 | - | - | 670 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511e Asam fosfat (dengan kolam penampung) | ton P2O5 | - | 1-1.6 | 2,8 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511f Asam fosfat (proses termal) (b) | ton P2O5 | - | - | 4,60 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **Sub Jumlah B** | | 21,2 | - | - | 424 | - | 2650 | - | 0 |

Bersambung .....

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A2 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | SS | | TDS | | Minyak | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg/ satuan | ton/ tahun | kg/ satuan | ton/ tahun | kg/ satuan | ton/ tahun |
| [1] | [2] | [11] | [12] | [13] | [14] | [15] | [16] |
| **INDUSTRI PEMBUATAN TEKSTIL** | | | | | | | |
| **INDUSTRI KULIT** | | | | | | | |
| 3231 Penyamakan Kulit | ton produk | 138 | 0 | 351 | 0 | - | 0 |
| 3233 Penyelesaian akhir kulit | ton produk | | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI KAYU, OLAHAN KAYU DAN GABUS** | | | | | | | |
| 3311a Kayu Lapis (a) | ribu m2 prod | 1,1 | 0 | 5,1 | 0 | - | 0 |
| 3311b Papan Serat | ton produk | 20 | 424 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI PULP DAN KERTAS** | | | | | | | |
| 3411a Pulp Sulfat (Kraft) (a) | ton produk | 18 | 0 | 166 | 0 | - | 0 |
| 3411b Pulp Sulfit (a) | ton produk | 26 | 0 | 258 | 0 | - | 0 |
| 3411c Pulp Semi kimiawi(a) | ton produk | 12,5 | 0 | 134 | 0 | - | 0 |
| 3411d Pabrik Kertast (a) | | 23 | 0 | 37 | 0 | - | 0 |
| 3411e Pabrik Kertas dengan Daur Ulang air | ton produk | 15,2 | 0 | 30 | 0 | - | 0 |
| 3411e Pabrik Kertas dengan Daur Ulang air | ton produk | 11,5 | 0 | 15 | 0 | - | 0 |
| 3411g Proses Ambil Tinja (a) | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI KIMIA DASAR** | | | | | | | |
| 3511 Kimia dasar organik (a) | ton produk | | | | | | |
| 3511a Asam hidrokhlorida | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511b Asam Sulfat | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511c Asam Nitrit | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511d Asam fosfat (tanpa kolam penampung) | ton P2O5 | 3900 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511e Asam fosfat (dengan kolam penampung) | ton P2O5 | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511f Asam fosfat (proses termal) (b) | ton P2O5 | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **Sub Jumlah B** | | - | 424 | - | 0 | - | 0 |

Bersambung .....

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A2 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | N | | Lainnya | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg/ satuan | ton/ tahun | kg/ satuan | | ton/ tahun |
| [1] | [2] | [17] | [18] | [19] | [20] | [21] |
| **INDUSTRI PEMBUATAN TEKSTIL** | | | | | | |
| **INDUSTRI KULIT** | | | | | | |
| 3231 Penyamakan Kulit | ton produk | - | 0 | 3,5 | Cr | 0 |
| 3233 Penyelesaian akhir kulit | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| **INDUSTRI KAYU, OLAHAN KAYU DAN GABUS** | | | | | | |
| 3311a Kayu Lapis (a) | ribu m2 prod | 0,24 | 0 | 0,5 | Phenol | 0 |
| 3311b Papan Serat | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| **INDUSTRI PULP DAN KERTAS** | | | | | | |
| 3411a Pulp Sulfat (Kraft) (a) | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3411b Pulp Sulfit (a) | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3411c Pulp Semi kimiawi(a) | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3411d Pabrik Kertast (a) | | - | 0 | - | | 0 |
| 3411e Pabrik Kertas dengan Daur Ulang air | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3411e Pabrik Kertas dengan Daur Ulang air | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3411g Proses Ambil Tinja (a) | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| **INDUSTRI KIMIA DASAR** | | | | | | |
| 3511 Kimia dasar organik (a) | ton produk | | | | | |
| 3511a Asam hidrokhlorida | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3511b Asam Sulfat | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3511c Asam Nitrit | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3511d Asam fosfat (tanpa kolam penampung) (a) | ton P2O5 | 6 | 0 | 22,2 | F | 0 |
| 3511e Asam fosfat (dengan kolam penampung) (a) | ton P2O5 | 0,15 | 0 | 11,2 | F- | 0 |
| 3511f Asam fosfat (proses termal) (b) | ton P2O5 | - | 0 | 1 | P2O5 | 0 |
| **Sub Jumlah B** | | - | 0 | - | - | 0 |

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan ; Kota Medan*
*Keterangan :*
*⇒ Faktor-faktor pencemaran dari Djajadiningrat dan Harsono (1989) dan World Health Organization (1982).*
*(c) Faktor BOD dari BAPPEDAL*
*(d) Ada tetapi belum diukur*
*LWK (live weinght Killed) berat badan unggas masih hidup)*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A3 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Produks ribu unit per thn | pH | Volume Limbah | | BOD5 | | COD | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | $m^3$/ satuan | ribu $m^3$/ tahun | kg/ satuan | ton/ tahun | kg/ satuan | ton/ tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| **INDUSTRI KIMIA DASAR** | | | | | | | | | |
| **(Lanjutan)** | | | | | | | | | |
| 3511g Amonia | ton produk | - | - | 2,1 | 0 | 0,2 | 0 | 0,26 | 0 |
| 3511h Sodium hidroksida | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 35211j Asam hidrofolat | ton produk | - | - | 11 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| 3511k Zat warna khrom | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3511m Bahan Kimia dasar organik | | | | | | | | | |
| 3511n Golongan "m" (b) | ton produk | - | - | 8,3 | 0 | 0,11 | 0 | 2 | 0 |
| 3511n Golongan "n" (b) | ton produk | - | - | 12,7 | 0 | 0,35 | 0 | 11 | 0 |
| 3511n Golongan "o" (b) | ton produk | - | - | 12,6 | 0 | 63 | 0 | 193 | 0 |
| 3511n Golongan "p" (b) | ton produk | - | - | 450 | 0 | 136 | 0 | 2500 | 0 |
| 3512 Pupuk | | | | | | | | | |
| 3512a Superfosfat normal | ton produk | 15,4 | - | - | 0 | I/T | 0 | - | 0 |
| 3512b Tripel Superfosfat | ton produk | - | - | | | | | | |
| 3512c Amonium fosfat | ton produk | - | - | | | | | | |
| 3512d Diamonium fosfat | ton produk | - | - | | | | | | |
| 3512 Pestisida | | | | | | | | | |
| 3512e DDT | ton produk | - | - | 5,3 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| -"- | | | | | | | | | |
| 3512f Herbisida hidrokarbon berkhlor | ton produk | - | - | 3,6 | 0 | 22,7 | 0 | 30 | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| -"- | | | | | | | | | |
| 3512g "Carbamate" (a) | ton produk | - | 7-10 | 1/T | 0 | - | 0 | 1 | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| -"- | | | | | | | | | |
| 3512h Parathion (a) | ton produk | - | 2 | 1/T | 0 | 0,7 | 0 | 3 | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| -"- | | | | | | | | | |
| -"- | | | | | | | | | |
| -"- | | | | | | | | | |
| 3513 Resin sintetis, plastik dan serat | | | | | | | | | |
| 3513a Serat rayon | ton produk | - | - | 471 | 0 | 68,4 | 0 | 355 | 0 |
| 3513b Karet sintetis (elastomer vulkanisasi) | ton produk | - | - | 19,6 | 0 | 2,6 | 0 | 20 | 0 |
| 3513c Polyolelfin (polyethylene) | ton produk | - | - | 0 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3513d Resin polystyrene dan copolymer | ton produk | - | - | 5,7 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3513e Resin vinil (PVC) | ton produk | - | - | 12,5 | 0 | 10 | 0 | - | 0 |
| 3513f Polyester dan resin alkali (c) | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3513g Resin phenol | ton produk | - | 6,4 | 4 | 0 | 47,3 | 0 | - | 0 |
| 3513h Resin arcylic (polimer) | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3513i Resin arcylic (emulsi) | ton produk | - | - | 0,5 | 0 | 1,5 | 0 | - | 0 |
| **Sub Jumlah C** | - | 15,4 | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |

Bersambung .....

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A3 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | SS | | TDS | | Minyak | | N | | Lainnya | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | g/ unit | ton/ thn | g/ unit | ton/ thn | g/ unit | ton/ thn | g/ unit | ton/ thn | g/ unit | | ton/ thn |
| [1] | [11] | [12] | [13] | [14] | [15] | [16] | [17] | [18] | [19] | [20] | [21] |
| **INDUSTRI KIMIA DASAR (LANJUTAN)** | | | | | | | | | | | |
| 3511g Amonia | - | 0 | - | 0 | 10 | 0 | 0,12 | 0 | - | | 0 |
| 3511h Sodium hidroksida | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 0,7 | CH | 0 |
| 35211j Asam hidrofolat | 2711 | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 0,4 | Zn | 0 |
| 3511k Zat warna khrom | 70,4 | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 30,5 | Cr+6 | 0 |
| 3511m Bahan Kimia dasar organik | | | | | | | | | | | |
| 3511n Golongan "m" (b) | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 0,467 | TOC | 0 |
| 3511n Golongan "n" (b) | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 20 | TOC | 0 |
| 3511n Golongan "o" (b) | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 76 | TOC | 0 |
| 3511n Golongan "p" (b) | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 830 | TOC | 0 |
| 3512 Pupuk | | | | | | | | | | | |
| 3512a Superfosfat normal | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3512b Tripel Superfosfat | | | | | | | | | | | 0 |
| 3512c Amonium fosfat | | | | | | | | | | | 0 |
| 3512d Diamonium fosfat | | | | | | | | | | | 0 |
| 3512 Pestisida | | | | | | | | | | | |
| 3512e DDT | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 1166 | H2SO4 | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 38 | EHS | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 38 | CB | 0 |
| 3512f Herbisida hidrokarbon berkhlor | 9 | 0 | 365 | 0 | - | 0 | - | 0 | 4 | CP | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 0,85 | CP | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 187 | Cl | 0 |
| 3512g "Carbamate" (a) | 0 | 0 | 40 | 0 | - | 0 | 0,5 | 0 | 8 | Na | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 0,1 | Cl | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 20 | SO4 | 0 |
| 3512h Parathion (a) | 1/T | 0 | 27 | 0 | - | 0 | 1/T | 0 | 6 | Na | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 7 | Cl | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 20 | SO4 | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 0,25 | P2O4 | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 0,02 | Parathion | 0 |
| 3513 Resin sintetis, plastik dan serat | | | | | | | | | | | |
| 3513a Serat rayon | 193 | 0 | 2447 | 0 | 1,2 | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3513b Karet sintetis (elastomer vulkanisasi) | 12 | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3513c Polyolelfin (polyethylene) | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3513d Resin polystyrene dan copolymer | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3513e Resin vinil (PVC) | 1,5 | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3513f Polyester dan resin alkali (c) | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3513g Resin phenol | 1,6 | 0 | 0,5 | 0 | - | 0 | - | 0 | 6,6 | Phenol | 0 |
| 3513h Resin arcylic (polimer) | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3513i Resin arcylic (emulsi) | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| **Sub Jumlah C** | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | - | - |

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan ; Kota Medan*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A4 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Produks bu unit per thn | pH | Volume Limbah | | BOD5 | | COD | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | $m^3$/ satuan | Ribu $m^3$/ thn | kg/ satuan | ton/ tahun | kg/ satuan | ton/ tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| 3521 Cat, pernis dan lak | ton produk | - | - | - | 0 | 0 | 0 | 10 | 0 |
| 3522 Obat-obatan | | | | | | | | | |
| 3522a Etromsinin | ton produk | - | 7,2 | 4000 | 0 | 13800 | 0 | - | 0 |
| 3522b Streptomisin | ton produk | - | 8,5 | 4000 | 0 | 7400 | 0 | - | 0 |
| 3522c Tetrasiklin | ton produk | - | 9,4 | 4000 | 0 | 5200 | 0 | - | 0 |
| 3522d Penisilin | ton produk | - | 4,5 | 4000 | 0 | 12800 | 0 | - | 0 |
| 3522e Auromisin | ton produk | - | 8 | 4000 | 0 | 14280 | 0 | - | 0 |
| 3523 Sabun dan bahan pembersih | | | | | | | | | |
| 3523b Sabun dari asam lemak | ton produk | - | - | 3,1 | 0 | 13,5 | 0 | 24,5 | 0 |
| 3523c Deterjen | ton produk | 61,5 | - | 2,8 | 1722 | 0,04 | 24,6 | 1,2 | 73,8 |
| 3523d Pemurnian Gliserin | | | | | | | | | |
| (i) Tanpa daur ulang air | ton produk | - | - | 10 | 0 | 20 | 0 | 40 | 0 |
| (ii) Dengan daur ulang air | ton produk | - | - | 1120 | 0 | 20 | 0 | 40 | 0 |
| 3523e Deterjen cair | ton produk | - | - | - | 0 | 5,3 | 0 | 7,9 | 0 |
| 3529 Pembuatan perekat dari bahan hewani | | | | | | | | | |
| 3529a Perekat dari bahan hewani (sisa daging) | ton produk | - | - | 421 | 0 | 2500 | 0 | 4800 | 0 |
| 3529b Perekat dari bahan hewani (dari kulit) | ton produk | - | - | 457 | 0 | 580 | 0 | 1420 | 0 |
| 3529c Perekat dari bahan hewani (dari stock khrom) | ton produk | - | - | 426 | 0 | 280 | 0 | 650 | 0 |
| 3530a Kilang minyak topping | | | | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | - | - | 66 | 0 | 3,4 | 0 | 37 | 0 |
| 3530a Kilang minyak tua topping | bahan baku | | | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | - | - | I/T | 0 | 190 | 0 | I/T | 0 |
| 3530b Kilang minyak low cracking | bahan baku | | | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | - | - | 79 | 0 | 71,5 | 0 | 200 | 0 |
| 3530c Kilang minyak "high cracking" | bahan baku | | | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | - | - | 93 | 0 | 72,9 | 0 | 217 | 0 |
| -"- | bahan baku | | | | | | | | |
| 3530d Kilang minyak lubrikasi | | | | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | - | - | 117 | 0 | 217 | 0 | 543 | 0 |
| 3530e Kilang petrokimia | bahan baku | | | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | - | - | 108 | 0 | 171,6 | 0 | 463 | 0 |
| -"- | bahan baku | | | | | | | | |
| 3530f Kilang terpadu | | | | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | - | - | 234 | 0 | 197 | 0 | 328 | 0 |
| -"- | bahan baku | | | | | | | | |
| 3540 Produk aspal | | | | | | | | | |
| 3540a Aspal jalan | | | | | | | | | |
| 3540b Aspal atap | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3551 Ban luar dan dalam | ton produk | - | - | 50 | 0 | 8 | 0 | - | 0 |
| 3552 Industri karet | ton produk | - | | 37 | 0 | 0,025 | 0 | 0,43 | 0 |
| 35521 Pengasapan karet (a) | ton produk | - | - | - | 0 | 58 | 0 | - | 0 |
| 35522 Remilling rubber | ton produk | - | - | - | 0 | 25 | 0 | - | 0 |
| 35522 Crumb rubber | ton produk | - | - | - | 0 | 56 | 0 | - | 0 |
| Sub Jumlah D | | 61,5 | - | - | 1722 | - | 24,6 | - | 73,8 |

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A4 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | SS | | TDS | | Minyak | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg/ unit | ton/ thn | kg/ unit | ton/ thn | kg/ unit | ton/ thn |
| [1] | [2] | [11] | [12] | [13] | [14] | [15] | [16] |
| 3521 Cat, pernis dan lak | ton produk | 4 | 0 | - | 0 | 0,9 | 0 |
| 3522 Obat-obatan | | | | | | | |
| 3522a Etromsinin | ton produk | 5600 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3522b Streptomisin | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3522c Tetrasiklin | ton produk | 1776 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3522d Penisilin | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3522e Auromisin | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3523 Sabun dan bahan pembersih | | | | | | | |
| 3523b Sabun dan pemanasan hotel | ton produk | 4 | 0 | - | 0 | 0,9 | 0 |
| 3523b Sabun dari asam lemak | ton produk | 23 | 0 | - | 0 | 3,5 | 0 |
| 3523c Deterjen | ton produk | 0,7 | 430,5 | - | 0 | 0,4 | 24,6 |
| 3523d Pemurnian Gliserin | | | | | | | |
| (i) Tanpa daur ulang air | ton produk | 4 | 0 | - | 0 | 2 | 0 |
| (ii) Dengan daur ulang air | ton produk | 4 | 0 | - | 0 | 2 | 0 |
| 3523e Deterjen cair | ton produk | 0,6 | 0 | - | 0 | 1/T | 0 |
| 3529 Pembuatan perekat dari bahan hewani | | | | | | | |
| 3529a Perekat dari bahan hewani (sisa daging) | ton produk | 4250 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3529b Perekat dari bahan hewani (dari kulit) | ton produk | 1920 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3529c Perekat dari bahan hewani (dari stock khrom) | ton produk | 400 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3530a Kilang minyak topping | | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | 11,7 | 0 | - | 0 | 8,3 | 0 |
| 3530a Kilang minyak tua topping | bahan baku | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | l/T | 0 | l/T | 0 | 115 | 0 |
| 3530b Kilang minyak low cracking | bahan baku | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | 27 | 0 | - | 0 | 27 | 0 |
| 3530c Kilang minyak "high cracking" | bahan baku | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | 18,2 | 0 | - | 0 | 31,4 | 0 |
| -"- | bahan baku | | | | | | |
| 3530d Kilang minyak lubrikasi | | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | 715 | 0 | - | 0 | 120 | 0 |
| 3530e Kilang petrokimia | bahan baku | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | 48,6 | 0 | - | 0 | 52,9 | 0 |
| -"- | bahan baku | | | | | | |
| 3530f Kilang terpadu | | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | 58 | 0 | - | 0 | 75 | 0 |
| -"- | bahan baku | | | | | | |
| 3540 Produk aspal | | | | | | | |
| 3540a Aspal jalan | | | | | | | |
| 3540b Aspal atap | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3551 Ban luar dan dalam | ton produk | 40 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| pabrik lama (a) | | | | | | | |
| pabrik baru (a) | ton produk | 1 | 0 | 12 | 0 | 0,12 | 0 |
| 3552 Industri karet | ton produk | 1 | 0 | 12 | 0 | 0,12 | 0 |
| 35521 Pengasapan karet (a) | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 35522 Remilling rubber | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 35522 Crumb rubber | ton produk | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| Sub Jumlah D | | - | 430,5 | - | 0 | - | 24,6 |

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A4 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

anjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | N | | Lainnya | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | kg/ unit | ton/ thn | kg/ unit | | ton/ thn |
| [1] | [2] | [17] | [18] | [19] | [20] | [21] |
| 3521 Cat, pernis dan lak | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3522 Obat-obatan | | | | | | |
| 3522a Etromsinin | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3522b Streptomisin | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3522c Tetrasiklin | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3522d Penisilin | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3522e Auromisin | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3523 Sabun dan bahan pembersih | | | | | | |
| 3523b Sabun dan pemanasan hotel | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3523b Sabun dari asam lemak | ton produk | - | 0 | 9 | | 0 |
| 3523c Deterjen | ton produk | - | 0 | - | ZnO | 0 |
| 3523d Pemurnian Gliserin | | | | | | |
| (i) Tanpa daur ulang air | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| (ii) Dengan daur ulang air | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3523e Deterjen cair | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3529 Pembuatan perekat dari bahan hewani | | | | | | |
| 3529a Perekat dari bahan hewani (sisa daging) | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3529b Perekat dari bahan hewani (dari kulit) | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3529c Perekat dari bahan hewani (dari stock khrom) | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3530a Kilang minyak topping | | | | | | |
| -"- | ribu m—u3 | 1,2 | 0 | 0,034 | Phenol | 0 |
| 3530a Kilang minyak tua topping | bahan baku | | | 8 | TOC | 0 |
| -"- | ribu m—u3 | 24 | 0 | 4,3 | Phenol | 0 |
| 3530b Kilang minyak low cracking | bahan baku | | | 5 | S—u2 | 0 |
| -"- | ribu m—u3 | 10 | 0 | 2,86 | Phenol | 0 |
| 3530c Kilang minyak "high cracking" | bahan baku | | | 45,7 | TOC | 0 |
| -"- | ribu m—u3 | 28,3 | 0 | 4 | Phenol | 0 |
| -"- | bahan baku | | | 41,5 | TOC | 0 |
| 3530d Kilang minyak lubrikasi | | | | 0,9 | S—u2 | 0 |
| -"- | ribu m—u3 | 24,1 | 0 | 8,3 | Phenol | 0 |
| 3530e Kilang petrokimia | bahan baku | | | 108 | TOC | 0 |
| -"- | ribu m—u3 | 34,3 | 0 | 7,7 | Phenol | 0 |
| -"- | bahan baku | | | 148,7 | TOC | 0 |
| 3530f Kilang terpadu | | | | 0,9 | S—u2 | 0 |
| -"- | ribu m—u3 | 20,5 | 0 | 3,8 | Phenol | 0 |
| -"- | bahan baku | | | 1,39 | TOC | 0 |
| 3540 Produk aspal | | | | 2,9 | S—u2 | 0 |
| 3540a Aspal jalan | | | | | | |
| 3540b Aspal atap | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3551 Ban luar dan dalam pabrik lama (a) | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| pabrik baru (a) | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 3552 Industri karet | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 35521 Pengasapan karet (a) | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 35522 Remilling rubber | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| 35522 Crumb rubber | ton produk | - | 0 | - | | 0 |
| Sub Jumlah D | | - | 0 | | | 0 |

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A5 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Produksi Ribu Satuan per thn | pH | Volume Limbah | | BOD5 | | COD | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | $m^3$/ satuan | ribu $m^3$/thn | kg/ satuan | ton/ thn | kg/ satuan | ton/ thn |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| **INDUSTRI MINERAL NON LOGAM** | | | | | | | | | |
| 3610 Keramik dan Tembikar | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3620 Gelas dan olahan gelas | ton produk | - | 9 | 45,9 | 0 | - | 0 | 4,6 | 0 |
| 3621 Bahan bangunan dan tanah liat | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3631 Semen : proses basah(a) | ton produk | - | - | 5,1 | 0 | 2,67 | 0 | - | 0 |
| 3632 Semen : proses kering | ton produk | - | - | 5,1 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI LOGAM DASAR** | | | | | | | | | |
| 3710 Industri baja dan besi | | | | | | | | | |
| 3710a Tungku metalurgi kokas(a) | ton produk | - | - | 0,42 | 0 | - | 0 | 0,24 | 0 |
| 3710b Tanur | ton produk | - | - | 14,4 | 0 | l/T | 0 | - | 0 |
| 3710c Tanur baja BOF | ton produk | - | - | 2,3 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3710d Tanur baja terbuka -"- | ton produk | - | - | 2,41 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3710e Tanur baja dengan tungku bunga api listrik -"- | ton produk | - | - | 0,8 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3710f Pengecoran besi dan baja | 27186 t prdk | 7,383 | - | 11,6 | 85,643 | - | 0 | - | 0 |
| 3720 Industri dasar logam non besi | | | | | | | | | |
| 3720a Alununium (dari bouksit) | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | 2,9 | 0 |
| 3720c Peleburan alumunium sekunder | 32185 t prdk | 32,185 | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720d Pemurnian kuningan dan perunggu | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720g Pengecoran kuningan dan perunggu | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720h Peleburan biji timah | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720I Peleburang timah sekunder | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **Sub Jumlah E** | | 39,568 | - | - | 85,643 | - | 0 | - | 0 |

***Bersambung***

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan ; Kota Medan*

***Keterangan***
⇒ *Faktor-faktor pencemaran dari Djajadiningrat dan Harsono (1989) dan World Health Organization (1982).*
***(a) Faktor BOD dari BAPPEDAL***
***(b) Ada tetapi belum diukur***
*LWK (live weinght Killed) berat badan unggas masih hidup)*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A5 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | SS | | TDS | | Minyak | | N | | Lainnya | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | :g/ unit | ton/ thn | :g/ unit | ton/ thn | :g/ unit | ton/ thn | :g/ unit | ton/ thn | :g/ unit | | ton/ thn |
| [1] | [11] | [12] | [13] | [14] | [15] | [16] | [17] | [18] | [19] | [20] | [21] |
| **INDUSTRI MINERAL NON LOGAM** | | | | | | | | | | | |
| 3610 Keramik dan Tembikar | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3620 Gelas dan olahan gelas | 0,7 | 0 | 8 | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3621 Bahan bangunan dan tanah liat | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3631 Semen : proses basah(a) | 0,9 | 0 | 6,6 | 0 | - | 0 | - | 0 | 1,4 | Alkalinitas | 0 |
| 3632 Semen : proses kering | 0 | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 0,1 | Alkalinitas | 0 |
| **INDUSTRI LOGAM DASAR** | | | | | | | | | | | |
| 3710 Industri baja dan besi | | | | | | | | | | | |
| 3710a Tungku metalurgi kokas(a) | 0,04 | 0 | - | 0 | 0,075 | 0 | 0,99 | 0 | 0,197 | Phenol | 0 |
| 3710b Tanur | 15,9 | 0 | - | 0 | I/T | 0 | 0,09 | 0 | 0,0065 | Phenol | 0 |
| 3710c Tanur baja BOF | 3,5 | 0 | - | 0 | - | 0 | 0,01 | 0 | 0,0018 | F- | 0 |
| 3710d Tanur baja terbuka | 4,93 | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 1,01 | Zn | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 0,0455 | F- | 0 |
| 3710e Tanur baja dengan tungku bungan api listrik | 11,7 | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 1,58 | Zn | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 0,013 | F- | 0 |
| 3710f Pengecoran besi dan baja | 0,3 | 2,215 | - | 0 | 0,25 | 1,846 | - | 0 | - | | 0 |
| 3720 Industri dasar logam non besi | | | | | | | | | | | |
| 3720a Alununium (dari bouksit) | 4,47 | 0 | 2,2 | 0 | 0,46 | 0 | - | 0 | 4,2 | F- | 0 |
| 3720c Peleburan alumunium sekunder | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3720d Pemurnian kuningan dan perunggu | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3720g Pengecoran kuningan dan perunggu | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3720h Peleburan biji timah | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3720I Peleburang timah sekunder | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| **Sub Jumlah E** | - | 2,215 | - | 0 | - | 1,846 | - | 0 | - | | 0 |

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2A6 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Satuan | Produks ribu unit per thn | pH | Volume Limbah | | BOD5 | | COD | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | | $m^3$/unit | ribu $m^3$/unit | kg/ unit | ton/ tahun | kg/ unit | ton/ tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| 3720j Peleburan dan Pemurnian Timah | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720k Peleburan bijih seng | ton produk | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720l Pengolahan seng sekunder | ton produk | 140 | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3720m Peleburan merkuri perimer | ton produk | - | - | 4,3 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| **INDUSTRI HASIL OLAHAN LOGAM** | | | | | | | | | |
| 3811a Alat-alat rumah tangga | ton plat besi | 680 | - | 55 | 37400 | 19,3 | 13124 | 82 | 55760 |
| 38120 Industri barang-barang logam | ton | 250 | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 38311Industri Aki | ton | 60 | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 38312 Industri batu baterai | ton | 10 | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 38320 Industri elektronika | ton | - | - | - | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3840b Elektroplating | ton anoda | 5,6 | | | | | | | |
| -"- | Cu | - | - | 1403 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| -"- | Ni | - | - | 1519 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| -"- | Cr2O3 | - | - | 36300 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| -"- | Zn | - | - | 1815 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| -"- | Cd | - | - | 883 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| -"- | Sn | - | - | 1125 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (i) Deposit tembaga | {m2 metal yang | - | - | 94 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (ii) Deposit nikel | {yang | - | - | 103 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| (iii) Deposit khrom (a) | {dielektrodeposit | - | - | 95 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| (iv) Deposit seng (b) | | - | - | 93 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3840c Pengasaman plat besi | ton plat | - | - | 1 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3840d Pengasaman dan pencelupa tembaga dan kuningan | ton produk | | | | | | | | |
| -"- | | - | - | 9 | 0 | - | 0 | - | 0 |
| 3843 Industri Mobil | ton plat besi | | | | | | | | |
| -"- | yang dicat | | | | | | | | |
| -"- | | 31,2 | - | 55 | 1716 | 19,3 | 602,16 | 82 | 2558,4 |
| **INDUSTRI LISTRIK DAN GAS** | | | | | | | | | |
| 4101 Pembangkit tenaga | ribu MWh | - | - | 129 | 0 | 2,2 | 0 | 17 | 0 |
| 4102 Gas kota dengan tungku kokas | ton kokas | - | - | 0,42 | 0 | 0,58 | 0 | - | 0 |
| -"- | | | | | | | | | |
| **Sub Jumlah F** | | 1.176,800 | - | | 39116.000 | - | 13.726,160 | - | 58318,400 |

*Bersambung*

**BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)**

**Tabel SP-2A6 : Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air dari Sumber Efluen Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | SS | | TDS | | Minyak | | N | | Lainnya | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | kg/ unit | ton/ thn | kg/ unit | ton/ thn | kg/ unit | ton/ thn | kg/ unit | ton/ thn | kg/ unit | | ton/ thn |
| [1] | [11] | [12] | [13] | [14] | [15] | [16] | [17] | [18] | [19] | [20] | [21] |
| 3720j Peleburan dan Pemurnian Timah | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3720k Peleburan bijih seng | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3720l Pengolahan seng sekunder | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3720m Peleburan merkuri perimer | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| INDUSTRI L OLAHAN LOGAM | | | | | | | | | | | |
| 3811a Alat-alat rumah tangga | 8,3 | 5644 | 22,6 | 15368 | 3,4 | 2312 | - | 0 | 0,13 | Cr | 88,4 |
| 38120 Industri barang-barang logam | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | (b) | logam berat | 0 |
| 38311Industri Aki | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | (b) | logam berat | 0 |
| 38312 Industri batu baterai | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | (b) | logam berat | 0 |
| 38320 Industri elektronika | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | (b) | logam berat | 0 |
| 3840b Elektroplating | | | | | | | | | | | |
| -"- | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 9,77 | Cu | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 20 | CN(a) | 0 |
| -"- | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 3,98 | Ni | 0 |
| -"- | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 297 | Cr6+ | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 743 | Cr (total) | 0 |
| -"- | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 224 | Zn | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 32,5 | CN | 0 |
| -"- | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | Cd | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 17,5 | CN | 0 |
| -"- | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | Sn | 0 |
| (i) Deposit tembaga | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 0,66 | Cu | 0 |
| (ii) Deposit nikel | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 0,27 | Ni | 0 |
| (iii) Deposit khrom (a) | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 0,92 | Cr6+ | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 1,946 | Cr (total) | 0 |
| (iv) Deposit seng (b) | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 0,21 | Zn | 0 |
| 3840c Pengasaman plat besi | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | | 0 |
| 3840d Pengasaman dan pencelupan tembaga dan kuningan | | | | | | | | | 3,5 | Cu | 0 |
| -"- | - | 0 | - | 0 | - | 0 | - | 0 | 116 | H2SO4 | 0 |
| 3843 Industri Mobil | | | | | | | | | 7,5 | Zn | 0 |
| -"- | | | | | | | | | 0,13 | Cr | 4,056 |
| -"- | 8,3 | 258,96 | 22,6 | 705,12 | 3,4 | 106,08 | - | 602,12 | 0,02 | P | 0,624 |
| **INDUSTRI LISTRIK DAN GAS** | | | | | | | | | **0,44** | **ZN** | **13,73** |
| 4101 Pembangkit tenaga | | | | | | | | | | | |
| 4102 Gas kota dengan tungku kokas | | | | | | | | | 1,32 | K | 0 |
| Sub Jumlah F | | | | | | | | | 0,27 | S² | 0 |
| | - | 5902,96 | - | 16073,12 | - | 2.418,08 | - | 602,12 | - | Cr | 92,456 |

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan ; Kota Medan*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-2B : Rangkuman Beban Limbah Cair dan Pencemaran Air**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| SUMBER | Jumlah Beban Limbah dan Pencemaran Air | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Volume Limbah | BOD5 | COD | SS | TDS | Minyak | N |
| | $m^3$ per tahun | ton per tahun | ton per tahun | ton per tahun | ton per tahun | ton per tahun | ton per tahun |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] |
| Agro Industri | 177.60 | 2842826.39 | | 17569677.77 | | | 452219339.47 |
| Industri Pengolahan | 67472.40 | 78163.50 | 67146.68 | 13868.52 | 383761.28 | 5353.17 | 64.41 |
| Sumber Domestik | 128674.87 | 36619.56 | 82016.21 | 40634.64 | 76964.16 | | 6958.40 |
| Sumber-Sumber Lain | | | | | | | |
| 1. | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... |
| 2. | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... |
| 3. | ... | ... | ... | ... | ... | ... | ... |
| **Jumlah** | 196324.87 | 2957609.45 | 149162.89 | 17624180.93 | 460725.44 | 5353.17 | 452226362.29 |

***Sumber*** *: Tabel SP-2A1 s.d SP-2A6*
***Keterangan*** *: Sumber lainnya belum diperoleh*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-3a : Beban Limbah Padat dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| INDUSTRI DAN PROSES | Unit Produksi | Produksi | Limbah Padat | | JENIS LIMBAH |
|---|---|---|---|---|---|
| | | ribu unit / tahun | kg/unit | on / tahur | |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] |
| 3111a Rumah potong hewan | ton LWK | 94,726 | 35 | 3315,410 | Darah, jeroan, kaki, dll. |
| | | | 3 | 284,178 | Hewan dan bagian-bagian tubun yang terinfeksi |
| 3111b Tempat pengemasan | ton | - | 300 | 0 | Tulang, bagian daging yang tidak dapat dimakan, dll. |
| 3111c Pengolahan unggas | ribu unggas | - | 35 | 0 | Bulu, kaki, bagian-bagian yang tidak dapat dimakan, dll. |
| 3113 Pengalengan buah dan sayur | ton | - | 50 | 0 | Kulit, bagian tengah, biji, dll. |
| 3114 Pengalengan ikan | ton | 1 | 100 | 100 | Bagian-bagian ikan yang tidak dapat dimakan |
| 3115b Pemurnian minyak sayur | ton | - | 4,70 | 0 | Endapan dalam minyak |
| 3118 Pabrik pemurnian gula | ton | - | I/T | 0 | Ampas bit dan tebu |
| 3121a Pabrik tebu dan glukosa | ton | - | I/T | 0 | Residu jagung dll. |
| 3131a Penyulingan alkohol | ton | - | I/T | 0 | Ampas tebu, resin dll. |
| 3133 Peragian bir | $m^3$ | - | 20 | 0 | Ampas biji, ragi dll. |
| '3211a Penggosokan wol (termasuk | ton | - | 95 | 0 | Kotoran wol, "fly" dan "sweeps" |
| pemutihan) | | | 570 | 0 | Endapan dari alat pengendalian pencemaran air |
| | | | 5700 | 0 | |
| '3211b Pencelupan wol dan pengolahan | ton | - | 38 | 0 | Bulu, bahan pencelup dan tempat-tempat bahan |
| akhir | | | | | kimia |
| | | | 25 | 0 | Serat-serat sebelum pengolahan limbah |
| | | | 100 | 0 | |
| 3211c Katun | | | | | |
| (i) pembuatan benang katun | ton | - | 32 | 0 | Serat dan benang |
| (ii) pemintalan | ton | - | 11 | 0 | Serat, benang dan kain |
| (iii) pencelupan dan penanganan akhir | ton | - | 7 | 0 | Kain dan bulu |
| | | | 0,8 | 0 | Serat-serat sebelum pengolahan limbah |
| | | | 2,8 | 0 | |
| | | | 20 | 0 | Endapan dari alat pengendalian pencemeran air |
| | | | 2300 | 0 | |
| 3231 Penyamakan kulit | | | | | |
| (i) Penyamakan kulit sapi dengan khrom | ribu lembar kulit | - | 450 | 0 | Limbah yang diproses (sisa-sisa produksi) dll. |
| | | | 550 | 0 | |
| | | | 910 | 0 | Limbah yang mengandung Cr, Pb, Zn |
| | | | 1770 | 0 | |
| | | | 90 | 0 | Hasil penyaringan limbah yang mengandung Cr, Pb, Zn |
| | | | 390 | 0 | |
| | | | 300 | 0 | Endapan limbah mengandung Cr, Pb, Phenol |
| | | | 2700 | 0 | |
| (ii) Penyamakan lembar kulit dengan | ribu lembar kulit | - | 230 | 0 | Limbah yang diproses (sisa-sisa produksi) dll. |
| bahan nabati | | | 250 | 0 | |
| | | | 910 | 0 | Limbah yang diproses mengandung Cr, Pb, Zn |
| | | | 1770 | 0 | |
| | | | 10 | 0 | Limbah hasil penyaringan mengandung Cr, Pb, Zn |
| | | | 40 | 0 | |
| (iii) Pengolahan kulit sapi tahap akhir | ribu lembar kulit | 50 | 75 | 3750 | Limbah yang diproses (sisa-sisa produksi, debu dll.) |
| | | | 84 | 4200 | |
| | | | 55 | 2750 | Limbah yang diproses mengandung Cr, Pb |
| | | | 161 | 8050 | |

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-3a : Beban Limbah Padat dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Unit Produksi | Produksi | Limbah Padat | | JENIS LIMBAH |
|---|---|---|---|---|---|
| | | ribu unit / tahun | kg/unit | on / tahun | |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] |
| 3411 Pabrik pulp | ton | 225 | 50 | 11250 | Selulosa, lignin, gula reduksi dll. |
| 3511b Asam sulfat | ton | - | l/T | 0 | Katalisator yang sudah terpakai dalam proses (V2O5) |
| | | | l/T | 0 | Biji sulfida yang sudah terpakai (bila digunakan sebagai bahan mentah) |
| 3511e Asam fosfat (dengan kolam penampung) | t P2O5 | - | 4750 | 0 | Gips yang dikeluarkan dari limbah cair |
| 3511g Amonia | ton | - | l/T | 0 | Kondensat minyak dari bahan baku |
| 3511h Sodium hidroksida (sel katoda merkuri) | ton Cl2 | - | 40 | 0 | Grafit dan lumpur pemurnian (CaCO3 + Mg(OH)2 + mungkin Hg) |
| 3512 Pestisida | ton kandungan aktif | - | 200 | 0 | Botol, kaleng, kotak, 1.5% bahan aktif beracun dll. |
| | | | l/T | 0 | Bahan beracun lain |
| 3513 Resin sintetis, plastik dan serat | ton kandungan aktif | - | l/T | 0 | |
| 3521 Cat, pernis dan lak | | | | | |
| (i) cat lateks | Ton cat | - | 5,8 | 0 | Endapan cat, pelarut limbah dll/ Hg 125 g/l |
| (ii) cat pelarut | Ton cat | - | 8,3 | 0 | Endapan cat, pelarut limbah dll/ logam berat 4.5% |
| 3522 Obat-obatan | | | | | |
| (i) organik sintetis zat kimia farmasi | ton | - | 800 | 0 | Pelarut limbah |
| | | - | 600 | 0 | Limbah padat kering |
| (ii) produk fermentasi (antibiotik) | ton | - | 1200 | 0 | Konsentrasi limbah pelarut |
| 3523 Sabun dan bahan pembersih | | | | | |
| 3523a Sabun dengan ceret pemanasan | ton | - | l/T | 0 | |
| 3529 Pembuatan perekat dari bahan hewani | ton | - | l/T | 0 | |
| 3530 Kilang minyak | | | | | |
| 3530a Kilang minyak "toping" | ribu m³ bahan baku | - | 1311 | 0 | Endapan berminyak dan beracun dari tanki penyimpanan bensin |
| 3530b Kilang minyak "low cracking" | ribu m³ bahan baku | - | 1675 | 0 | Endapan berminyak dan beracun |
| 3530c Kilang minyak "high cracking" | ribu m³ bahan baku | - | 3303 | 0 | Endapan berminyak dan beracun |
| 3530d Kilang minyak lubrikasi | ribu m³ bahan baku | - | 6140 | 0 | Endapan berminyak dan beracun |
| 3530g Kilang minyak lubrikasi bekas | ribu m³ bahan baku | - | 150 | 0 | Resin berminyak dengan asam sulfit |
| | | | 59 | 0 | Endapan lain |
| | | | 77 | 0 | Lumpur berminyak hasil pemurnian |
| 3551 Ban luar dan dalam | | | | | |
| 3551a Ban karet | ton | - | 55 | 0 | Limbah karet, pengisi, dll. |
| 3551b Hasil olahan karet lainnya | ton | - | 175 | 0 | |
| 3710 Industri besi dan baja | | | | | |
| 3710a Tungku metalurgi kokas | ton kokas | - | 5,5 | 0 | Kondensat dan endapan dengan Cr 10g/m³, Cu 4g/m³, Mn 102g/m³, Ni 5.5g/m³, Pb 30g/m³, Zn 96.5g/m³, minyak 20.3% |
| 3710b Tanur | ton besi gubal | - | 348 | 0 | Terak (Cr, Cu, Mn, Ni, Pb, Zn) |
| 3710c Tanur baja BOF | ton baja | - | 145 | 0 | Terak (Cr, Cu, Mn, Ni, Pb, Zn) |
| 3710d Tanur baja terbuka | ton baja | - | 243 | 0 | Terak (Cr, Cu, Mn, Ni, Pb, Zn) |

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-3a : Beban Limbah Padat dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Unit Produksi | Produksi | Limbah Padat | | JENIS LIMBAH |
|---|---|---|---|---|---|
| | | ribu unit / tahun | kg/ unit | ton / tahun | |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] |
| 3710e Tanur baja dengan tungku bunga | ton baja | - | 120 | 0 | Terak (Cr, Cu, Mn, Ni, Pb, Zn) |
| api listrik | | | 13 | 0 | Debu (Cr, Cu, Mn, Ni, Pb, Zn) |
| 3710f Pengecoran besi dan baja | | | | | |
| (i) pengecoran besi | ton besi tuangan | 7,383 | 142 | 2.821,54 | Terak, debu, refraktori (logam berat) |
| | | | 600 | 11.922 | Pasir tuangan dengan logam berat dan phenol |
| | | | 33 | 651,74 | Endapan dengan logam berat |
| (ii) pengecoran baja | ton besi tuangan | - | 361 | 0 | Terak, debu, refraktori (logam berat) |
| 3720 Industri dasar logam non besi | | | | | |
| 3720a Alumunium (dari bauxit) | ton aluminium | - | 200 | 0 | Lumpur merah dari pengolahan limbah |
| 3720b Peleburan aluminium primer | ton aluminium | - | 117 | 0 | Endapan dari penggosok (14% florin) |
| 3720c Peleburan alumunium sekunder | | | | | |
| (i) Peleburan sisa | ton | 32,185 | 75 | 2.413,88 | Endapan penggosok (Cr, Cu, Pb, Zn) |
| (ii) Peleburan buangan | ton | - | 1400 | 0 | Terak bergaram tinggi (Cr, Cu, Mn, Ni, Zn) |
| 3720d Pemurnian tembaga dari bijih sulfit | ton | - | 3000 | 0 | Terak (Cd, Cr, Cu, Hg, Mn, Ni, Pb, Sb, Se, Zn) |
| | | | 17 | 0 | Debu (Cd, Cr, Cu, Hg, Mn, Ni, Pb, Sb, Se, Zn) |
| | | | 155 | 0 | Endapan (Cd, Cr, Cu, Hg, Mn, Ni, Pb, Sb, Se, Zn) |
| 3720e Pemurnian tembaga dengan proses elektrolisa | ton | - | 2,4 | 0 | Endapan (Cd, Cr, Cu, Hg, Mn, Ni, Pb, Sb, Se, Zn) |
| 3720f Pemurnian tembaga sekunder | ton | - | 350 | 0 | Terak Tanur (Cd, Cr, Cu, Hg, Mn, Ni, Pb, Sb, Se, Zn) |
| 3720h Peleburan bijih timah | ton | - | 410 | 0 | Terak (Cd, Cr, Cu, Mn, Pb, Sb, Zn) |
| | | | 89 | 0 | Endapan (Cd, Cr, Cu, Mn, Pb, Sb, Zn, Hg) |
| 3720i Peleburan timah sekunder | | | | | |
| (i) Tungku perapian timbal lunak | ton | - | 472 | 0 | Terak dan kotoran dari penggosok (Cd, Cr, Cu, Mn, Ni, Pb, Sb, Sn, Zn) |
| (ii) Tungku kubah/limbah keras | ton | - | 225 | 0 | Terak (Cd, Mn, Ni, Pb, Sb, Sn, Zn) |
| (iii) Logam putih | ton | - | 166 | 0 | Terak (Cd, Cr, Cu, Mn, Ni, Pb, Sb, Sn, Zn) |
| 3720j Peleburan dan pemurnian timah | ton | - | 915 | 0 | Terak (Sn, Pb, mungkin juga Sb, As, Zn) |
| 3720k Peleburan seng primer | | | | | |
| (i) pemurnian elektrolisa | ton | - | 26,1 | 0 | Endapan (Cd, Cr, Cu, Mn, Pb, Sb, Zn, Hg) |
| (ii) peleburan dan pemurnian (pirometalurgik) | ton | - | 1050 | 0 | Residu tabung kimiawi (Cd, Cr, Cu, Pb, Se, Zn) |
| | | | 122 | 0 | Endapan (Cd, Cr, Cu, Pb, Se, Zn, Hg) |
| 3720m Pengolahan antimon sekunder | | | | | |
| (i) Tanur atau tungku perapian penggema (pirometalurgik) | ton | - | 2800 | 0 | Terak (Pb, Cu, Zn, Sb) |
| (ii) Proses elektrolisa | ton | - | 210 | 0 | Anolit yang sudah terpakai (As 16 g/m³, |
| 3720n Peleburan dan pemurnian merkuri primer | ton | - | 20700 0 | 0 | Residu kalsin (As, Ni, Cd, Cr, Cu, Mn, Pb, Sb, Zn, Hg) |
| 3720o Peleburan dan pemurnian titanium | ton | - | 330 | 0 | Endapan klorinator dan kondensor (V, Cr, Zr, Ti, Cl) |

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-3a : Beban Limbah Padat dari Industri Pengolahan**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

Lanjutan

| INDUSTRI DAN PROSES | Unit Produksi | Produksi | Limbah Padat | | JENIS LIMBAH |
|---|---|---|---|---|---|
| | | ribu unit / tahun | kg/ unit | ton / tahun | |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] |
| 3840b Elektroplating | | | | | |
| (i) Cu | ton anoda Cu | - | 9 | 0 | Cu dalam endapan limbah yang diolah (sianida dapat juga ditemukan) |
| | | | | 0 | Ni dalam endapan limbah yang diolah |
| (ii) Ni | ton anoda Ni | - | 4 | 0 | Cr dalam endapan limbah yang diolah |
| (iii) Cr | ton anoda Cr2O | - | 250 | 0 | Zn dalam endapan limbah yang diolah (sianida dapat juga ditemukan) |
| (iv) Zn | ton anoda Zn | - | 220 | | Kotoran berminyak dan beracun dari kapal tangki pembersih |
| 3840 Dok kering | | | I/T | 0 | Abu dari cerobong dan alat pengendalian polusi udara |
| 4101a Pembangkit tenaga yang menggunakan bahan bakar lignit | MWh | - | 10 | 0 | Abu dari bawah dan alat pengendalian polusi udara |
| 4101b Pembangkit tenaga yang menggunakan | MWh | - | 4,3 | 0 | PCB dari transformer |
| | | | - | 0 | Kondensat dan endapan (Cr 10g/m³, Cu 4 g/m³, Mn 102 g/m³, |
| 4102 Pembuatan gas dengan tungku kokas | ton kokas | ... | 5,5 | | Ni 5.5 g/m3,Pb 30.5 g/m³, Zn 96.5g/m³, minyak 20.3%) |
| | ribu m³ gas | ... | 8,25 | 0 | Kondensat dan endapan (Cr, 10 g/m³, Cu 4 g/m³, Mn 102 g/m³, Ni 5.5 g/m3, Pb 30.5 g/m³, Zn 96.5g/m³, minyak 20.3%) |
| **Jumlah** | Ribu lbr kulit | 50.000 | | 18750000 | |
| | ton | 360.294 | | 23083.811 | |

***Sumber*** *: Dinas Perindustrian dan Perdagangan ; Kota Medan*
***Keterangan***
*⇒ LWK (live weinght Killed) berat badan hewan masa hidup*
*⇒ MWH (megawatt hours) juta watt perjam*
** Limbah padat yang didasarkan berat kering*

## BAB IV : PERINDUSTRIAN (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP-3B : Beban Limbah Padat dari Sumber-Sumber Non Industri Pengolahan Dan rangkuman Sumber-Sumber Limbah Padat**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KETERANGAN | Beban Limbah Padat | Tingkat Pengendalian | Jumlah Limbah Padat | Distribusi Limbah Padat |
|---|---|---|---|---|
| | ton per tahun | persen | ton per tahun | persen |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] |
| Pertanian | ... | ... | 0 | 0 |
| Perkebunan | ... | ... | 0 | 0 |
| Perikanan | ... | ... | 0 | 0 |
| Peternakan | ... | ... | 0 | 0 |
| Kehutanan | ... | ... | 0 | 0 |
| Pertambangan | ... | ... | 0 | 0 |
| Kota (sampah) | 556.221 | 70.83 | 162.250 | 4.476 |
| Industri Pengolahan | 23083.811 | 85.00 | 3462.572 | 95.524 |
| Sumber-sumber Lain | | | | |
| 1. | ... | ... | 0 | 0 |
| 2. | ... | ... | 0 | 0 |
| 3. | ... | ... | 0 | 0 |
| Jumlah | 23640.032 | ... | 3624.822 | 100 |

***Sumber*** *: Tabel DS-9A dan SP-3A*

## BAB IV. SUMBER DAYA AIR (SUMBER DAYA ALAM)

**Tabel SP4-1**
**Hasil Pemeriksaan Air Sungai Deli**
**Yang Dilakukan Pada 10 Titik Sampel**
**Kota Medan Tahun 2003**

| TITIK SAMPEL | TTS (mg/l) | KEKERUHAN (NTU) | Total Coliform (MPN) | Colipecal (MPN) | pH | Temperatur ($C^0$) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| A | 81 | 14,5 | 17.000 | 17.000 | 6,95 | 27 |
| B | 50 | 11,9 | 240.000 | 24.000 | 6,95 | 28 |
| C | 45 | 9,8 | 19.000 | 31.000 | 6,90 | 25 |
| D | 69 | 26,3 | 45.000 | 37.000 | 7,01 | 24 |
| E | 60 | 23,1 | 29.000 | 19.000 | 6,90 | 26 |
| F | 148 | 22,8 | 27.000 | 51.000 | 6,90 | 26 |
| G | 169 | 20,0 | 35.000 | 3.400 | 6,85 | 26 |
| H | 916 | 568,0 | 92.000 | 2.700 | 6,30 | 27 |
| I | 340 | 200,0 | 54.000 | 3.300 | 6,60 | 27 |
| J | 135 | 17,5 | 3.400 | 700 | 6,50 | 26 |

***Sumber*** *: Hasil peneltian Bagian Lingkungan Hidup Pemko Medan*
***Keterangan*** *:*
Pengampilan sampel dilakukan dari hulu ke hilir Sungai Deli berturut-turut sebagai berikut *:*

A Belakang pesantren TA'BID AL SYAKIRIN Kel. Kedai Durian Deli Tua
B Belakang Landasan Pacu Polonia Medan
C Jembatan Palang Merah
D Jembatan Glugur, Jl. H. Adam Malik
E Jembatan dekat RM Kuda Mas
F Jl. Kuningan, Kel Kota Bangun, Kec. Medan Deli
G Jl. Titi Papan, Marelan
H Jl. Yos Sudarso, KM 15,5
I Jembatan Jl. Yos Sudarso/ Jl. Stasiun Km. 20
J Muara Deli, Bagan Deli

## BAB IV. SUMBER DAYA AIR (SUMBER DAYA ALAM)

**Tabel SP4-2**
**Hasil Pengujian Sampel Air Limbah**
**Usaha-usaha di Sepanjang Sungai Deli**
**Kota Medan Tahun 2003**

| TITIK SAMPEL | TTS (mg/l) | Oil & Grease (mg/l) | BOD (mg/l) | COD (mg/l) | pH | Temperatur ($C^0$) |
|---|---|---|---|---|---|---|
| A | 90/68 | 0,02/0,05 | 24,8 | 50,6 | 6,98 | 28 |
| B | 14,34 | - | 7,470 | 15,5 | 10,88 | 28 |
| C | 87//178 | 0,6/0,4 | 65,185 | 65/3 | 6,85 | 28 |
| D | 13,5 | - | 4,75 | 10,45 | 7,44 | 28 |
| E | 244 ppm | - | 2,1 | 5,8 | 8,20 | 28 |
| F | 40,57 | 12,0 | 8,5 | 13 | 6,40 | 27 |
| G | 300 | 30,0 | 250 | 500 | 7,00 | 31 |
| H | 145 | 2,0 | 120,7 | 74 | 7,23 | 29 |

***Sumber*** *: Hasil peneltian Bagian Lingkungan Hidup Pemko Medan*
***Keterangan*** *:*
Pengampilan sampel dilakukan dari hulu ke hilir Sungai Deli berturut-turut sebagai berikut *:*

A PT. Growth Sumatera Industri, Ltd
B PT. Superin
C PT. Musim Mas
D PT. Kimasri Paper Indonesia
E Emerald Garden
F PT. Cocacola Amatil Indonesia
G PT. Sinar Oleochemical Indonesia
H PT. Sumatera Oil Industries

## BAB IV. LIMBAH (SUMBER DAYA BUATAN)

**Tabel SP4-3**
**Limbah Cair Industri Terhadap Baku Mutu Limbah**
**Kota Medan Tahun 2003**

| NAMA INDUSTRI | KONSENTRASI ( mg/l ) | | | | | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | TSS | | BOD | | COD | | Oil & Grease | | pH | |
| | Nilai | BM | Nilai | BM | Nilai | BM | Nilai | BM | Nilai | BM |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] | [11] |
| A | 90/68 | 60 | 24,8 | | 50,6 | | 0,02/ 0,05 | | 6,98 | 6,0-9,0 |
| B | 14,34 | 100 | 7,470 | 100 | 15,5 | 250 | - | - | 10,88 | 6,0-9,0 |
| C | 87//178 | 60 | 65,185 | 75 | 65/3 | 180 | 0,6/0,4 | 15 | 6,85 | 6,0-9,0 |
| D | 13,5 | 100 | 4,75 | 100 | 10,45 | 350 | - | - | 7,44 | 6,0-9,0 |
| E | 244 ppm | 50 | 2,1 | 30 | 5,8 | 50 | - | - | 8,20 | 6,0-9,0 |
| F | 40,57 | 30 | 8,5 | 50 | 13 | 100 | 12,0 | 6 | 6,40 | 6,0-9,0 |
| G | 300 | 250 | 250 | 100 | 500 | 350 | 30,0 | 25 | 7,00 | 6,0-9,0 |
| H | 145 | 250 | 120,7 | 100 | 74 | 350 | 2,0 | 25 | 7,23 | 6,0-9,0 |

***Sumber*** *: Hasil peneltian Bagian Lingkungan Hidup Pemko Medan*
***Keterangan*** *:*
***BM*** *:* Baku Mutu sesuai dengan Keputusan Menteri Lingkungan Hidup No. Kep51/MENLH/10/1995
Pengampilan sampel dilakukan dari hulu ke hilir Sungai Deli berturut-turut sebagai berikut *:*

| | | |
|---|---|---|
| A | PT. Growth Sumatera Industri, Ltd | Baja |
| B | PT. Superin | Lem |
| C | PT. Musim Mas | Sabun dan Minyak Goreng |
| D | PT. Kimasri Paper Indonesia | Kertas |
| E | Emerald Garden | Hotel |
| F | PT. Cocacola Amatil Indonesia | Minuman Ringan |
| G | PT. Sinar Oleochemical Indonesia | Gliserin dan Asam Lemak |
| H | PT. Sumatera Oil Industries | Minyak |

## BAB V : SUMBER DAYA LAHAN (SUMBER DAYA ALAM)

**Tabel SD-1A : Luas Wilayah Menurut Kecamatan dan Penggunaan Lahan Utama : Cadangan Pada Awal Tahun**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KECAMATAN | Pemu-kiman | Perta niar | Padang Rumpu | Semak/ Alang-alang | Hutan | Lahan Kritis | Lahan Lain | Waduk Rawa Danau | Luas Wilayah |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | Km² | Km² | Km² | Km² | Km² | Km² | Km² | Km² | Km² |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| 1. Medan Tuntungan | 6.75 | 6.87 | - | - | - | - | 7.06 | - | 20.68 |
| 2. Medan Selayang | 4.50 | 5.88 | - | - | - | - | 2.43 | - | 12.81 |
| 3. Medan Johor | 6.80 | 1.93 | | - | - | - | 5.81 | 0.04 | 14.58 |
| 4. Medan Amplas | 6.87 | 1.65 | - | - | - | - | 2.67 | - | 11.19 |
| 5. Medan Denai | 5.87 | 0.98 | 0.03 | - | - | - | 2.17 | - | 9.05 |
| 6. Medan Tembung | 1.98 | 0.40 | - | - | - | - | 5.60 | 0.01 | 7.99 |
| 7. Medan Kota | 0.60 | 0.19 | - | - | - | - | 4.48 | - | 5.27 |
| 8. Medan Area | 3.86 | - | - | - | - | - | 1.66 | - | 5.52 |
| 9. Medan Baru | 3.45 | 0.24 | - | - | - | - | 2.15 | - | 5.84 |
| 10. Medan Polonia | 3.74 | 0.65 | - | - | - | - | 4.62 | - | 9.01 |
| 11. Medan Maimun | 2.38 | - | - | - | - | - | 0.60 | - | 2.98 |
| 12. Medan Sunggal | 9.73 | 1.34 | - | - | - | - | 4.37 | - | 15.44 |
| 13. Medan Helvetia | 9.53 | 1.46 | - | - | - | - | 2.17 | - | 13.16 |
| 14. Medan Barat | 2.70 | - | - | - | - | - | 4.12 | - | 6.82 |
| 15. Medan Petisah | 3.76 | 0.05 | - | - | - | - | 1.52 | - | 5.33 |
| 16. Medan Timur | 5.59 | 0.20 | - | - | - | - | 1.97 | - | 7.76 |
| 17. Medan Perjuangan | 2.57 | - | - | - | - | - | 1.52 | - | 4.09 |
| 18. Medan Deli | 10.34 | 5.20 | 0.04 | 0.04 | - | - | 5.22 | - | 20.84 |
| 19. Medan Labuhan | 19.01 | 9.20 | - | - | - | - | 8.46 | - | 36.67 |
| 20. Medan Marelan | 4.17 | 15.77 | 0.62 | 0.77 | - | - | 0.80 | 1.69 | 23.82 |
| 21. Medan Belawan | 23.91 | 1.26 | - | - | 0.03 | - | 0.91 | 0.14 | 26.25 |
| **Jumlah** | **138.11** | **53.27** | **0.69** | **0.81** | **0.03** | **0.00** | **70.31** | **1.88** | **265.10** |

***Sumber*** *: Dinas Pertanian Kota Medan*

**BAB V : SUMBER DAYA LAHAN (SUMBER DAYA ALAM)**

**Tabel SD-1B : Luas Wilayah Menurut Kecamatan dan Penggunaan Lahan Utama : Perubahan Selama Satu Tahun**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KECAMATAN | Pemu-kiman | Perta niar | Padang Rumpu | Semak /Alang-alang | Hutan | Lahan Kritis | Lahan Lain | Waduk/ Rawa/ Danau | Luas Wilayal |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | $Km^2$ | $Km^2$ | $Km^2$ | $Km^2$ | $Km^2$ | $Km^2$ | $Km^2$ | $Km^2$ | $Km^2$ |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| 1. Medan Tuntungan | -0.90 | +1,77 | - | - | - | - | -0.09 | - | 20.680 |
| 2. Medan Selayang | -4.37 | +2,94 | - | -0.75 | - | - | +2,18 | - | 12.810 |
| 3. Medan Johor | +0,30 | -0.130 | -0.03 | - | - | - | -0.14 | - | 14.580 |
| 4. Medan Amplas | +0,36 | -0.250 | - | - | - | - | -0.11 | - | 11.190 |
| 5. Medan Denai | +2,01 | -0.160 | +0,03 | - | - | - | -1.88 | - | 9.050 |
| 6. Medan Tembung | +0,75 | -0.220 | - | - | - | - | -0.54 | +0,01 | 7.990 |
| 7. Medan Kota | -0.13 | +0,09 | - | - | - | - | +0,04 | - | 5.270 |
| 8. Medan Area | +0,04 | - | - | - | - | - | -0.04 | - | 5.520 |
| 9. Medan Baru | +3,14 | -0.180 | - | - | - | - | -2.96 | - | 5.840 |
| 10. Medan Polonia | +0,85 | +0,09 | - | - | - | - | -0.94 | - | 9.010 |
| 11. Medan Maimun | +1,96 | - | - | - | - | - | -1.96 | - | 2.980 |
| 12. Medan Sunggal | -1.51 | -0.460 | - | - | - | - | +1,97 | - | 15.440 |
| 13. Medan Helvetia | +3,21 | -0.040 | - | -0.02 | - | - | -3.15 | - | 13.160 |
| 14. Medan Barat | +1,88 | - | - | - | - | - | -1.88 | - | 6.820 |
| 15. Medan Petisah | +3,55 | +0,05 | - | - | - | - | -3.60 | - | 5.330 |
| 16. Medan Timur | +4,89 | +0,10 | - | - | - | - | -4.99 | - | 7.760 |
| 17. Medan Perjuangan | -1.51 | - | - | - | - | - | +1,51 | - | 4.090 |
| 18. Medan Deli | +3,16 | -1.200 | +0,04 | +0,04 | - | - | -2.04 | - | 20.840 |
| 19. Medan Labuhan | -0.51 | -1.300 | - | - | -0,02 | - | +1,86 | -0.03 | 36.670 |
| 20. Medan Marelan | -5.18 | +4,07 | +0,62 | +0,77 | - | - | -0.11 | -0.17 | 23.820 |
| 21. Medan Belawan | +0,86 | -0.470 | - | -1.06 | -0,03 | - | +0,63 | +0,07 | 26.250 |
| **Jumlah** | +26,96 | +9,11 | +0,69 | +0,81 | | - | +8,19 | +0,08 | +45,84 |
| | -14,11 | -4,41 | -0,03 | -1,83 | -0,05 | | -25,21 | -0,20 | -45,84 |

***Sumber*** *: Dinas Pertanian Kota Medan*

## BAB V : SUMBER DAYA LAHAN (SUMBER DAYA ALAM)

**Tabel SD-1C : Distribusi Persentase Luas Wilayah Menurut Penggunaan Lahan Pada Awal Tahun**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| KECAMATAN | Pemu-kiman | Perta-nian | Padang Rumput | Semak/ Alang-alang | Hutan | Lahan Kritis | Lahan Lain | Waduk/ Rawa/ Danau | Luas Wilayah |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | (%) | (%) | (%) | (%) | (%) | (%) | (%) | (%) | (%) |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| 1. Medan Tuntungan | 32,64 | 33,22 | - | - | - | - | 34,14 | - | 100,00 |
| 2. Medan Selayang | 35,13 | 45,90 | - | - | - | - | 18,97 | - | 100,00 |
| 3. Medan Johor | 46,64 | 13,24 | - | - | - | - | 39,85 | 0,27 | 100,00 |
| 4. Medan Amplas | 61,39 | 14,75 | - | - | - | - | 23,86 | - | 100,00 |
| 5. Medan Denai | 64,86 | 10,83 | 0,33 | - | - | - | 23,98 | - | 100,00 |
| 6. Medan Tembung | 24,78 | 5,01 | - | - | - | - | 70,09 | 0,13 | 100,00 |
| 7. Medan Kota | 11,39 | 3,61 | - | - | - | - | 85,01 | - | 100,00 |
| 8. Medan Area | 69,93 | - | - | - | - | - | 30,07 | - | 100,00 |
| 9. Medan Baru | 59,08 | 4,11 | - | - | - | - | 36,82 | - | 100,00 |
| 10. Medan Polonia | 41,51 | 7,21 | - | - | - | - | 51,28 | - | 100,00 |
| 11. Medan Maimun | 79,87 | - | - | - | - | - | 20,13 | - | 100,00 |
| 12. Medan Sunggal | 63,02 | 8,68 | - | - | - | - | 28,30 | - | 100,00 |
| 13. Medan Helvetia | 72,42 | 11,09 | - | - | - | - | 16,49 | - | 100,00 |
| 14. Medan Barat | 39,59 | - | - | - | - | - | 60,41 | - | 100,00 |
| 15. Medan Petisah | 70,54 | 0,94 | - | - | - | - | 28,52 | - | 100,00 |
| 16. Medan Timur | 72,04 | 2,58 | - | - | - | - | 25,39 | - | 100,00 |
| 17. Medan Perjuangan | 62,84 | - | - | - | - | - | 37,16 | - | 100,00 |
| 18. Medan Deli | 49,62 | 24,95 | 0,19 | 0,19 | - | - | 25,05 | - | 100,00 |
| 19. Medan Labuhan | 51,84 | 25,09 | - | - | - | - | 23,07 | 0,00 | 100,00 |
| 20. Medan Marelan | 17,51 | 66,20 | 2,61 | 3,23 | - | - | 3,36 | 7,09 | 100,00 |
| 21. Medan Belawan | 91,09 | 4,80 | - | - | 0,11 | - | 3,47 | 0,53 | 100,00 |
| **Jumlah** | **52,10** | **20,09** | **0,26** | **0,31** | **0,01** | **-** | **26,52** | **0,71** | **100,00** |

***Sumber*** *: Dinas Pertanian Kota Medan*

## BAB V : ENERGI (SUMBER DAYA ALAM)

**Tabel SD-3 : Neraca Energi : Konsumsi (Satuan Fisik)**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| SUMBER | Satuan | Konversi Untuk Listrik | Konsumsi Antara | | Konsumsi Terakhir | | | | Jumlah |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | Konsumsi Produsen | Pemakaian Non Energi | Industri Pengolahan | Transportasi | Pemukiman dan Pertanian | Pemerintah perdagangan dan Lain | |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] | [8] | [9] | [10] |
| MINYAK | | | | | | | | | |
| -Bensin | ribu liter | - | 55,61 | - | - | 497,59 | - | 4,75 | 557,95 |
| -Solar | ribu liter | - | 34,32 | - | 247,65 | 609,60 | 234,11 | 9,32 | 1135,00 |
| -Minyak Tanah | ribu liter | - | - | - | 22150,00 | - | 1743,08 | 0,18 | 23893,26 |
| GAS BUMI | mm BTU | - | 21878,42 | - | 20,96 | - | 22,07 | - | 21921,45 |
| BATU BARA | Ton | - | - | - | - | - | - | - | - |
| LISTRIK | GWh | 8610,00 | - | - | 1445,97 | - | 1004,73 | 2704,27 | 13764,97 |
| KAYU BAKAR | $m^3$ | - | - | - | - | - | - | - | - |

***Sumber*** *: Kantor Wilayah Departemen Pertambangan dan Energi*
*Keterangan :*

- ⇒ *Minyak : Pemakaian triwulan*
- ⇒ *Solar : Pemakaian triwulan*
- ⇒ *Gas Bumi : Pemakaian triwulan*
- ⇒ *Listrik : Produksi 6 bulan*
- ⇒ *Transportasi : Pemakaian bulanan*

**BAB V : HABITAT (SUMBER DAYA BUATAN)**

**Tabel SD-4 : H a b i t a t**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| LOKASI KOTA MEDAN | Pantai | | | Terumbu Karang | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Luas Pada Awal Tahun | Perubahan Bersih Selama Satu Tahun | Luas Dilindungi | Luas Pada Awal Tahun | Perubahan Bersih Selama Satu Tahun | Luas Dilindungi |
| | $Km^2$ | $\pm km^2$ | $Km^2$ | $Km^2$ | $\pm km^2$ | $Km^2$ |
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] | [7] |
| 1. Pantai | 2,00 | - | - | - | - | - |
| 2. Terumbu Karang | - | - | - | - | - | - |
| 3. Hutan Mangrove | 3,00 | - | - | - | - | - |
| 4. Pasir | - | - | - | - | - | - |
| 5. Laut | - | - | - | - | - | - |
| 6. Habitat Lain | - | - | - | - | - | - |
| **Jumlah** | 5,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 | 0,00 |

***Sumber*** *: Dinas Kehutanan Kota Medan*

**BAB V : KEANEKARAGAMAN HAYATI (SUMBER DAYA ALAM)**

**Tabel SD-5A : Keadaan Flora dan Fauna**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| GOLONGAN | Jumlah Species Diketahui | Jumlah Species Diperhatikan | Jumlah Species Diteliti | Jumlah Species Dilindungi | Persentase Diperhatikan Terhadap yang Diteliti |
|---|---|---|---|---|---|
| [1] | [2] | [3] | [4] | [5] | [6] |
| Hewan Menyusui | 27 | ... | ... | 25 | - |
| Burung | 31 | ... | ... | 19 | - |
| Reptil | 11 | ... | ... | 3 | - |
| Amfibi | 18 | ... | ... | ... | - |
| Ikan | 3 | ... | ... | 3 | - |
| Keong | ... | ... | ... | ... | - |
| Serangga | ... | ... | ... | ... | - |
| Tumbuh-tumbuhan | 10 | ... | ... | 10 | - |
| **Jumlah** | 100 | 0 | 0 | 60 | |

***Sumber*** : Unit Konservasi Sumber Daya Alam

**BAB V : KEANEKARAGAMAN HAYATI (SUMBER DAYA ALAM)**

**Tabel SD-5B : Daftar Flora dan Fauna yang dilindungi**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| GOLONGAN | SPECIES | STATUS | KET. |
|---|---|---|---|
| [1] | [2] | [3] | [4] |
| **HEWAN MENYUSUI** (Mamalia) | 1. Harimau Sumatera | Dilindungi | |
| | 2. Orang Utan | Dilindungi | |
| | 3. Monyet Buntung | Dilindungi | |
| | 4. Lutung Suliri | Dilindungi | |
| | 5. Trenggiling | Dilindungi | |
| | 6. Bajing Tanah | Dilindungi | |
| | 7. Bajing Terbang | Dilindungi | |
| | 8. Kelinci Air Sumatera | Dilindungi | |
| | 9. Musang Air | Dilindungi | |
| | 16. Kucing Utan | Dilindungi | |
| | 22. Kancil | Dilindungi | |
| **BURUNG** (Aves) | 1. Pucuk Ular | Dilindungi | |
| | 2. Bangau Hitam | Dilindungi | |
| | 3. Bangau Tong-tong | Dilindungi | |
| | 4. Alap-alap | Dilindungi | |
| | 5. Alap-alap Kepala Putih | Dilindungi | |
| | 6. Elang Kelabu | Dilindungi | |
| | 7. Elang Coklat | Dilindungi | |
| | 8. Elang Laut Perut Putih | Dilindungi | |
| | 9. Elang Laut Kelabu | Dilindungi | |
| | 10. Elang | Dilindungi | |
| | 11. Elang Laut Kecil | Dilindungi | |
| | 12. Elang Ular | Dilindungi | |
| | 13. Elang Hitam | Dilindungi | |
| | 14. Kuau | Dilindungi | |

***Sumber*** *: BKSDA*

**BAB V : KEANEKARAGAMAN HAYATI (SUMBER DAYA ALAM)**

**Tabel SD-5B : Daftar Flora dan Fauna yang dilindungi**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

**Lanjutan**

| GOLONGAN | SPECIES | STATUS | KET. |
|---|---|---|---|
| [1] | [2] | [3] | [4] |
| **BURUNG** (Aves) | 15. Camar Hitam | Dilindungi | |
| | 16. Raja Udang Kecil | Dilindungi | |
| | 17. Raja Udang Biru Kecil | Dilindungi | |
| | 18. Kangkareng | Dilindungi | |
| | 19. Rangkok Papan | Dilindungi | |
| **REPTIL** | 1. Tuntong | Dilindungi | |
| | 2. Penyu Belimbing | Dilindungi | |
| | 3. Buaya Muara | Dilindungi | |
| **IKAN** | 1. Lumba-lumba | Dilindungi | |
| | 2. Paus | Dilindungi | |
| | 3. Ikan Khayangan | Dilindungi | |
| **TUMBUH TUMBUHAN** | 1. Anggrek Tebu | Dilindungi | |
| | 2. Vanda Mini | Dilindungi | |
| | 3. Vanda Mini Sumatera | Dilindungi | |
| | 4. Bunga Bangkai Raksasa | Dilindungi | |
| | 5. Balanofora | Dilindungi | |
| | 6. Daun Payung | Dilindungi | |
| | 7. Serdang | Dilindungi | |
| | 8. Anggrek Hartinah | Dilindungi | |
| | 9. Anggrek Ki Aksara | Dilindungi | |
| | 10. Anggrek Sendok | Dilindungi | |

***Sumber*** : Unit Konservasi Sumber Daya Alam

## BAB V. SUMBER DAYA AIR (SUMBER DAYA ALAM )

### Tabel SD5-1.
### Indeks Diversitas Phytoplankton dan Zooplankton pada Sungai- Sungai Kota Medan, Tahun 2003

| SUNGAI | Titik Sampling | Indeks Diversitas | |
|---|---|---|---|
| | | Phytoplankton | Zooplankton |
| (1) | (2) | (3) | (6) |
| 1. Sungai Deli | 1. Belawan | 0,9912 | 1,4518 |
| | 2. Labuhan | 1,5832 | 1,1046 |
| | 3. Titi Papan | 1,3342 | 1,0411 |
| 2. Sungai Belawan | 1. Tuntungan | 1,5120 | 1,0877 |
| | 2. Sebelum PDAM | 1,2906 | 0,8317 |
| | 3. Sesudah PDAM | 0,8676 | 1,1131 |
| 3. Sungai Denai | 1. Titi depan PDAM | 1,8461 | 1,1761 |
| | 2. Titi Jln. Denai | 1,9139 | 1,3979 |
| | 3. Jl. Letda Sujono | 2,1781 | 1,3424 |
| 4. Sungai Putih | 1. Jl. Abd. Lubis | 1,6435 | 1,0792 |
| | 2. Jl. Gajah Mada | 1,7609 | 1,1139 |
| | 3. Jl. Gatot Subroto | 1,5441 | 1,2788 |
| 4. Sungai Sekambing | 1. Tasbih | 1,3011 | 1,1139 |
| | 2. Titi Bobrok | 1,2304 | 1,0414 |
| | 3. Jl. Gaperta | 1,3617 | 1,0000 |
| 6. Sungai Babura | 1. Titi Jln. Mongonsidi | 1,5441 | 1,5798 |
| | 2. Titi Jln. Sudirman | 1,4472 | 1,3979 |
| | 3. Titi Petisah | 1,3222 | 1,6902 |

**Sumber :** Hasil Analisa PPL-LP USU Medan

## BAB V. SUMBER DAYA AIR (SUMBER DAYA ALAM)

### Tabel SD5-2.
### Indeks Diversitas Bhentos pada Sungai-Sungai
### Kota Medan, Tahun 2003

| SUNGAI | Titik Sampling | Indeks Diversitas |
|---|---|---|
| (1) | (2) | (3) |
| 1. Sungai Deli | 1. Belawan | 0,0000 |
| | 2. Labuhan | 0,0000 |
| | 3. Titi Papan | 0,0000 |
| 2. Sungai Belawan | 1. Tuntungan | 1,8629 |
| | 2. Sebelum PDAM | 1,0361 |
| | 3. Sesudah PDAM | 0,0000 |
| 3. Sungai Denai | 1. Titi depan PDAM | 0.8451 |
| | 2. Titi Jln. Denai | 1,1461 |
| | 3. Jl. Letda Sujono | 1.2304 |
| 4. Sungai Putih | 1. Jl. Abd. Lubis | 0,0000 |
| | 2. Jl. Gajah Mada | 0,0000 |
| | 3. Jl. Gatot Subroto | 0,0000 |
| 4. Sungai Sekambing | 1. Tasbih | 0,8451 |
| | 2. Titi Bobrok | 0,6021 |
| | 3. Jl. Gaperta | 0,6968 |
| 6. Sungai Babura | 1. Titi Jln. Mongonsidi | 0,0000 |
| | 2. Titi Jln. Sudirman | 2,0934 |
| | 3. Titi Petisah | 2,3519 |

## BAB V. SUMBER DAYA AIR (SUMBER DAYA ALAM)

### Tabel SD5-3.
### Kualitas Air Bawah Tanah di Kota Medan (Kec. Medan Belawan dan Medan Labuhan)
### Kota Medan, Tahun 2003

| NO. | KODE | CL (mg/l) | CO3 (mg/l) | HCO3- (mg/l) | DHL (mg/l) | HP (mg/l) | Keterangan |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| (1) | (2) | (3) | (4) | (5) | (6) | (7) | (8) |
| 1 | SG. N.1 | 5,320.00 | 32.00 | 143.22 | 1,800 | 30.36 | instrusi tinggi |
| 2 | SG. N.2 | 2.865,70 | 20.00 | 328.64 | 1,900 | 8.21 | agak tinggi |
| 3 | SG. N.3 | 3,126.60 | 28.00 | 384.20 | 2,000 | 7.58 | agak tinggi |
| 4 | SG. N.4 | 4,245.28 | 44.20 | 393.30 | 1,600 | 9.70 | agak tinggi |
| 5 | SG. N.5 | 4,500.46 | 38.28 | 421.20 | 1,800 | 9.79 | agak tinggi |
| 6 | SG. N.6 | 2,386.40 | 28.96 | 386.68 | 1,400 | 5.74 | instrusi sedang |
| 7 | SG. N.7 | 866.98 | 22.40 | 396.24 | 1,200 | 2.07 | instrusi sedikit |
| 8 | SG. N.8 | 890.82 | 32.32 | 388.20 | 1,300 | 2.11 | instrusi sedikit |
| 9 | SG. N.9 | 80.20 | 0.00 | 264.50 | 600 | 0.30 | normal |
| 10 | SG. N.10 | 630.42 | 0.00 | 284.84 | 900 | 2.21 | instrusi sedikit |
| 11 | SG. N.11 | 680.00 | 20.00 | 264.00 | 600 | 2.39 | instrusi sedikit |
| 12 | SG. N.12 | 820.20 | 10.32 | 268.60 | 700 | 2.94 | instrusi sedang |
| 13 | SG. N.13 | 189.10 | 10.20 | 270.00 | 600 | 0.67 | normal |
| 14 | SG. N.14 | 499.88 | 10.00 | 498.54 | 1,900 | 0.98 | normal |
| 15 | SG. N.15 | 680.36 | 40.00 | 206.12 | 420 | 2.76 | instrusi sedikit |
| 16 | SG. N.16 | 588.12 | 10.00 | 220.06 | 600 | 2.55 | instrusi sedikit |
| 17 | SG. N.17 | 570.20 | 0.00 | 358.00 | 500 | 1.59 | instrusi sedikit |
| 18 | SG. N.18 | 760.88 | 0.00 | 290.64 | 480 | 2.61 | instrusi sedikit |
| 19 | SG. N.19 | 680.98 | 10.00 | 280.68 | 200 | 2.34 | instrusi sedikit |
| 20 | SG. N.20 | 390.00 | 0.00 | 310.60 | 98 | 1.25 | normal |

**Sumber :** Hasil Analisa oleh Bagian Lingkungan Hidup dan PPL-LP USU Medan

## BAB V. SUMBER DAYA AIR (SUMBER DAYA ALAM)

### Tabel SD5-3.
### Kualitas Air Bawah Tanah di Kota Medan (Kec. Medan Belawan dan Medan Labuhan)
### Kota Medan, Tahun 2003

| NO. | KODE | CL (mg/l) | CO3 (mg/l) | HCO3- (mg/l) | DHL (mg/l) | HP (mg/l) | Keterangan |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| (1) | (2) | (3) | (4) | (5) | (6) | (7) | (8) |
| 1 | SG. N.1 | 5,320.00 | 32.00 | 143.22 | 1,800 | 30.36 | instrusi tinggi |
| 2 | SG. N.2 | 2.865,70 | 20.00 | 328.64 | 1,900 | 8.21 | agak tinggi |
| 3 | SG. N.3 | 3,126.60 | 28.00 | 384.20 | 2,000 | 7.58 | agak tinggi |
| 4 | SG. N.4 | 4,245.28 | 44.20 | 393.30 | 1,600 | 9.70 | agak tinggi |
| 5 | SG. N.5 | 4,500.46 | 38.28 | 421.20 | 1,800 | 9.79 | agak tinggi |
| 6 | SG. N.6 | 2,386.40 | 28.96 | 386.68 | 1,400 | 5.74 | instrusi sedang |
| 7 | SG. N.7 | 866.98 | 22.40 | 396.24 | 1,200 | 2.07 | instrusi sedikit |
| 8 | SG. N.8 | 890.82 | 32.32 | 388.20 | 1,300 | 2.11 | instrusi sedikit |
| 9 | SG. N.9 | 80.20 | 0.00 | 264.50 | 600 | 0.30 | normal |
| 10 | SG. N.10 | 630.42 | 0.00 | 284.84 | 900 | 2.21 | instrusi sedikit |
| 11 | SG. N.11 | 680.00 | 20.00 | 264.00 | 600 | 2.39 | instrusi sedikit |
| 12 | SG. N.12 | 820.20 | 10.32 | 268.60 | 700 | 2.94 | instrusi sedang |
| 13 | SG. N.13 | 189.10 | 10.20 | 270.00 | 600 | 0.67 | normal |
| 14 | SG. N.14 | 499.88 | 10.00 | 498.54 | 1,900 | 0.98 | normal |
| 15 | SG. N.15 | 680.36 | 40.00 | 206.12 | 420 | 2.76 | instrusi sedikit |
| 16 | SG. N.16 | 588.12 | 10.00 | 220.06 | 600 | 2.55 | instrusi sedikit |
| 17 | SG. N.17 | 570.20 | 0.00 | 358.00 | 500 | 1.59 | instrusi sedikit |
| 18 | SG. N.18 | 760.88 | 0.00 | 290.64 | 480 | 2.61 | instrusi sedikit |
| 19 | SG. N.19 | 680.98 | 10.00 | 280.68 | 200 | 2.34 | instrusi sedikit |
| 20 | SG. N.20 | 390.00 | 0.00 | 310.60 | 98 | 1.25 | normal |

**BAB VI : PARIWISATA (SUMBER DAYA BUATAN)**

**Tabel SDB6-1 : Daftar Kunjungan Wisatawan Mancanegara Yang Datang**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| NO. | BULAN | PINTU MASUK | | | JUMLAH | ABK | JUMLAH |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| | | POLONIA | BELAWAN | T,NIBUNG | | | |
| (1) | (2) | (3) | (4) | (5) | (6) | (7) | (8) |
| 1 | JANUARI | 5.327 | 1.761 | 291 | 7.379 | 1.696 | 9.075 |
| 2 | FEBRUARI | 6.007 | 1.425 | 317 | 7.749 | 1.247 | 8.996 |
| 3 | MARET | 6.479 | 1.673 | 273 | 8.425 | 1.715 | 10.140 |
| 4 | APRIL | 4.141 | 1.681 | 236 | 6.058 | 1.558 | 6.859 |
| 5 | MEI | 4.688 | 936 | 346 | 5.970 | 887 | 6.664 |
| 6 | JUNI | 4.907 | 835 | 316 | 6.058 | 880 | 6.767 |
| 7 | JULI | | | | | | |
| 8 | AGUSTUS | | | | | | |
| 9 | SEPTEMBE | | | | | | |
| 10 | OKTOBER | | | | | | |
| 11 | NOPEMBER | | | | | | |
| 12 | DESEMBER | | | | | | |
| JUMLAH | | 31.549 | 8.311 | 1.779 | 41.639 | 7.983 | 48.501 |

**BAB VI : INVESTASI (SUMBER DAYA BUATAN)**

**Tabel SDB6-2 : Data Perumahan dan Pemukiman**
**Kota : MEDAN**
**Data Tahun : 2003**

| NO. | VARIABEL DATA PENDUKUNG YANG DIINGINKAN | | SATUAN LOKASI/UNIT | KETERANGAN |
|---|---|---|---|---|
| (1) | (2) | | (3) | (4) |
| **I** | **LOKASI WILAYAH KUMUH** | | **50 LOKASI** | |
| | 1 | MEDAN BELAWAN | 5 KELURAHAN | 1. BELAWAN I<br>2. BELAWAN II<br>3. BELAWAN BAHAGIA<br>4. BELAWAN BAHARI<br>5. BAGAN DELI |
| | 2 | MEDAN LABUHAN | 5 KELURAHAN | 1. PEKAN LABUHAN<br>2. NELAYAN INDAH<br>3. TANGKAHAN<br>4. SEI MATI<br>5. BESAR |
| | 3 | MEDAN MARELAN | 2 KELURAHAN | 1. LABUHAN DELI<br>2. RENGAS PULAU |
| | 4 | MEDAN DELI | 5 KELURAHAN | 1. TANJUNG MULIA<br>2. TANJUNG MULIA HILIR<br>3. KOTA BANGUN<br>4. MABAR HILIR<br>5. MABAR |
| | 5 | MEDAN TIMUR | 4 KELURAHAN | 1. PULO BRAYAN DARAT I<br>2. PULO BRAYAN DARAT II<br>3. GLUGUR DARAT I<br>4. GANG BUNTU |
| | 6 | MEDAN PERJUANGAN | 1 KELURAHAN | 1. SEI KERAH HILIR I |
| | 7 | MEDAN AREA | 1 KELURAHAN | 1. TEGAL SARI |
| | 8 | MEDAN DENAI | 4 KELURAHAN | 1. TEGAL SARI MANDALA II<br>2. DENAI<br>3. MEDAN TENGGARA<br>4. BINJAI |
| | 9 | MEDAN MAIMUN | 1 KELURAHAN | 1. KAMPUNG BARU |

| NO. | VARIABEL DATA PENDUKUNG YANG DIINGINKAN | | SATUAN LOKASI/UNIT | KETERANGAN |
|---|---|---|---|---|
| (1) | (2) | | (3) | (4) |
| | 10 | MEDAN POLONIA | 1 KELURAHAN | 1. POLONIA |
| | 11 | MEDAN KOTA | 1 KELURAHAN | 2. SITI REJO I |
| | 12 | MEDAN DENAI | 4 KELURAHAN | 1. SUKA MAJU<br>2. PANGKALAN MASYHUR<br>3. GEDUNG JOHOR<br>4. KUALA BEKALA |
| | 13 | MEDAN BARAT | 2 KELURAHAN | 1. SEI AGUL<br>2. KARANG BEROMBAK |
| | 14 | MEDAN SUNGGAL | 3 KELURAHAN | 1. SUNGGAL<br>2. LALANG<br>3. TANJUNG REJO |
| | 15 | MEDAN TUNTUNGAN | 3 KELURAHAN | 1. TANJUNG SELAMAT<br>2. SIMPANG SELAYANG<br>3. MANGGA |
| | 16 | MEDAN SELAYANG | 3 KELURAHAN | 1. ASAM KUMBANG<br>2. TANJUNG SARI<br>3. P. BULAN SELAYANG I |
| | 17 | MEDAN TEMBUNG | 3 KELURAHAN | 1. BANDAR SELAMAT<br>2. BANTAN TIMUR<br>3. INDRA KASIH |
| | 18 | MEDAN AMPLAS | 2 KELURAHAN | 1. AMPLAS<br>2. TIMBANG DELI |
| **II** | **RUMAH SUSUN** | | 7 UNIT | |
| | 1 | MEDAN LABUHAN | 1 UNIT | 1. LABUHAN DELI |
| | 2 | MEDAN AMPLAS | 1 UNIT | 1. AMPLAS |
| | 3 | MEDAN AREA | 3 UNIT | 1. SUKARAMAI II |
| **III** | **JALAN LINGKUNGAN** | | | |
| | 1 | PANJANG JALAN SETAPAK | 75.426,04 M1 | |